

Autory tohoto čísla jsou:

Dr. Christian Baumgartner, Spolkový správní soud, Vídeň, Wolfram Schachinger a Lubica Stelzer Páleníková, oba WolfTheiss, Vídeň, Dipl. Ing. Dr. Rainer Mikulitz, univ. prof. dipl. Ing. Dr. Techn. Andreas Kropik, Technická univerzita Vídeň, Mgr. Jana Janečková, MHMP, Ing. Václav Pech, MPO, Ing. Arch. Václav Vondrášek, MČ Praha 2, JUDr. Dita Špačková, ŘSD ČR, JUDr. Emil Flegel, ČSPSP

STAVEBNÍ PRÁVO

BULLETIN

ZÁKONY ■ ANALÝZY ■ STUDIE ■ NÁZORY

Obsah

Studie – Úvahy – Analýzy

Christian Baumgartner

Posuzování vlivů záměrů na životní prostředí (EIA) v Rakousku. 7

Wolfram Schachinger, Lubica Stelzer Páleníková

K některým otázkám nástrojů regulace urbanistického vývoje ve Vídni 12

Rainer Mikulitz

Přehled normativních základů ve veřejném stavebním právu v Rakousku včetně regulativů Evropské unie 16

Andreas Kropik

Občanské právo a normy pro smlouvy – rozpory, rozhraní nebo smysluplné doplnění, představeno na příkladu rakouské normy pro stavebnictví ÖNORM B 2110 28

Na pomoc stavební praxi

Jana Janečková

K problematice doručování, fikce doručení a počítání lhůt 45

Z rozhodnutí Nejvyššího soudu 61

Diskuse – Polemika

Václav Vondrášek

Pohled na památkový zákon 69

Dita Špačková

**Sankční režim za nedodržení doby pro uvedení díla do provozu
a za nedodržení doby pro dokončení díla dle FIDIC 75**

Průřezové informace

Václav Pech

Změny v oceňovací vyhlášce 83

Emil Flegel

Padesáté zasedání Sekce ÚR a SŘ České společnosti pro stavební právo 86

K jubileu JUDr. Miroslava Hegenbarta 89

STAVEBNÍ PRÁVO

BULLETIN

ZÁKONY ■ ANALÝZY ■ STUDIE ■ NÁZORY

Contents

Assays – Accounts – Analyses

Christian Baumgartner

Environmental impact assessment (EIA) in Austria 7

The article provides interesting information about the EIA legal regulation in Austria, including the new court review procedure.

Wolfram Schachinger, Eubica Stelzer Páleníková

On some instruments regulating urban development in Vienna 12

The article focuses on selected zoning issues and in particular on the specifics of assessing the impact of urban projects and on urban project realization contracts.

Rainer Mikulitz

Overview of the normative bases in the public construction law in Austria, including the regulations of the European Union 16

The author discusses in detail the sophisticated system of applying technical standards in Austria in the context of the law of the European Union.

Andreas Kropik

The civil law and contract standards – contradictions, interfaces or meaningful amendments – as exemplified by the Austrian construction standard ÖNORM B 2110 28

A construction work contract represents one of the basic subject-matters of the regulation of legal relationships in construction. The author analyses the general regulation and special standards adopted in Austria as a standard for this type of contracts.

Help to legal practice

Jana Janečková

Delivery, fiction of delivery and counting of time-limits 45

The author describes in detail the forms of delivery pursuant to the administrative procedure code and refers to applicable jurisprudence, the position of the Advisory Body of the Ministry of the Interior and legal consequences.

Selected rulings of the Supreme Court 61

Discussion – Controversy

Václav Vondrášek

Notes on monuments protection act 69

A critical note of the deputy mayor of a Prague district on the new draft monuments protection act.

Dita Špačková

Sanctions for late work commissioning and for late work completion pursuant to FIDIC 75

The author analyses one of the interpretation contradictions that is currently discussed by professionals and that concerns sanctions for late work or section commissioning in connection with sanctions for late work completion in view of contractual conditions for structural and civil engineering buildings designed by a client, the so-called Red Book (hereinafter as the “General Conditions or also GC”) that were translated from the FIDIC publication Condition of Contract for Construction (the so-called Red Book) and complemented with the Special Conditions for Structural and Civil Engineering Buildings issued by the Ministry of Transportation of the CR (hereinafter as the “Special Conditions or also SC”).

Cross-section Information

Václav Pech

Changes in the valuation decree 83

Decree No. 443/2016 of Coll., amending Decree No. 441/213 of Coll. that implements the assets valuation act, comes into force on 1 January 2017. The author provides basic information about the amendment and changes in the legal regulations.

Emil Flegel

The 50th Meeting of the Section of the Urban Planning, Urban Permits, Construction Permits and Building Code 86

Anniversary JUDr. Miroslav Hegenbart 89

Posuzování vlivů záměrů na životní prostředí (EIA) v Rakousku

Christian Baumgartner

Úvod

Proces EIA je v Rakousku upraven výrazně odlišným způsobem než v České republice. Největší rozdíl spočívá v tom, že EIA není samostatný proces, ale jakožto část zjištění skutkového stavu je zahrnut do integrovaného povolovacího řízení prováděného zemskou vládou nebo ministrem dopravy. Jiný rozdíl spočívá v tom, že limitní hodnoty na většinu typů projektů jsou v České republice nižší a tím jsou mnohem čtenější případy, kdy se musí provést proces EIA anebo alespoň zjišťovací řízení. Proces EIA se řídí podle zákona o posuzování vlivů na životní prostředí z roku 1993, který byl významně změněn v roce 2000 a potom ještě víckrát (Umweltverträglichkeitsprüfungsgesetz 2000, dále jen „UVP-G 2000“).¹⁾

Předmět procesu EIA

Příloha č. 1 k UVP-G 2000 obsahuje 89 typů záměrů, vymezených limitními hodnotami, popřípadě kritérii. Tato příloha má tři sloupce. První sloupec obsahuje projekty podléhající EIA vždy, popřípadě nad určitými limity, druhý obsahuje projekty podléhající EIA sice vždy, avšak v tzv. zjednodušeném řízení. Třetí sloupec obsahuje záměry v určitých oblastech „zvláštní ochrany“, které podléhají vždy zjišťovacímu řízení, zda záměr má negativní vliv na tuto oblast.²⁾

1) BGBl. 1993/697, poslední změna: BGBl. I 2016/4.

2) Zákon upravuje ve své příloze 2 čtyři kategorie těchto oblastí: Kat. A – Zvláště chráněné oblasti (NATURA 2000, chráněné krajinné oblasti, přírodní rezervace, hájené lesy), Kat. B – Polohy na hranici stromové vegetace a výš, Kat. C – Oblasti na ochranu vody, Kat. D – Oblasti zatíženého ovzduší vymezené ve vyhlášce MŽP (oblasti kde jsou trvale nebo opakovaně překročeny limitní hodnoty na ochranu ovzduší), Kat. D – Poloha v osídlených oblastech nebo blízko nich (v okolí 300 m jsou pozemky, kde je přípustné postavení obytných domů nebo staveb k podobnému účelu – školy, nemocnice). Ne na každý typ projektu jsou aplikovatelné všechny kategorie: kategorie oblastí se aplikují podle toho, jak každý typ projektu inklinuje k narušení kterého typu oblasti zvláštní ochrany.

Zjišťovacímu řízení vždy podléhají i veškeré změny záměrů, pokud EIA na tyto změny vůbec připadá v úvahu,³⁾ a takové záměry a změny záměrů, které dosáhnou limitní hodnotu jen spolu s již existujícími nebo konkrétně plánovanými záměry stejného druhu, se kterými mohou společně způsobit negativní kumulativní efekty.⁴⁾ Úprava, zda určitý projekt podléhá procesu EIA nebo ne, je celkem velmi komplikovaná.⁵⁾

Když není jisté, zda musí probíhat EIA anebo když to výslovně stanoví zákon, provádí se zjišťovací řízení.⁶⁾ Zjišťovací řízení je samostatné správní řízení, které provádí EIA úřad.⁷⁾ Řízení se zahajuje na návrh investora, ombudsmana životního prostředí, dotčeného úřadu, anebo může být zahájeno i z moci úřední. Účastníky tohoto řízení s právem na následnou stížnost ke správnímu soudu jsou investor, ombudsman životního prostředí, dotčený úřad a obec. Zjišťovací řízení se uzavírá správním rozhodnutím. Lhůta pro vydání rozhodnutí je 6 týdnů. Toto správní rozhodnutí je přezkoumatelné soudem na základě stížnosti. Také správní soud má rozhodnout za 6 týdnů, v praxi se ale tato lhůta málokdy dodržuje. Proti rozhodnutí EIA úřadu ve zjišťovacím řízení mohou brojit i potenciální sousedé a nevládní organizace působící v oblasti životního prostředí, i když tyto osoby nejsou účastníky zjišťovacího řízení.

EIA v rámci povolovacího řízení

U všech záměrů, které podle rozhodnutí ve zjišťovacím řízení podléhají povinnosti provést proces EIA anebo u kterých toto vyplývá přímo ze zákona, zahájí se správní řízení s procesem EIA na návrh investora. K návrhu se připojí dokumentace EIA spolu s podklady pro vydání povolení podle všech aplikovatelných složkových zákonů.⁸⁾ Provádí se pak jenom jedno jediné, integrované („koncentrované“) správní řízení, které nahradí veškerá povolení předepsaná podle složkových zákonů.⁹⁾ Příslušným orgánem k provedení tohoto správního řízení je zemská vláda dotyčné spolkové země,¹⁰⁾ v případě spolkových vysokokapacitních drah, dálnic

3) § 3a UVP-G 2000. Zjišťovací řízení se musí provést na tyto změny záměrů: změny, které překročí zvláštní limitní hodnoty obsažené v příloze 1, změny které překračují 50 % limitní hodnoty na nový záměr, nebo, kde neexistuje, povolené kapacity, nebo změny které splní úpravu proti rozkouskování (salámi slicing): změny povolené v posledních 5 let se započítají, pokud plánovaná změna dosáhne 25 % limitní hodnoty. Změny, které samy od sebe dosáhnou limitní hodnotu, podléhají EIA vždy bez zjišťovacího řízení.

4) § 3 odst. 2, odst. 3a, odst. 6 UVP-G 2000.

5) Tato komplikovanost je dána zejména díky snaze se strany hospodářské komory a svazu průmyslu, které mají v rakouském zákonodárném procesu velký vliv, omezit počet záměrů podléhajících procesu EIA na jedné straně a také všeobecně známým požadavkům evropské legislativy na straně druhé.

6) § 3 odst. 7 a 7a UVP-G 2000.

7) K EIA úřadům viz kapitolu EIA v rámci povolovacího řízení.

8) § 5 UVP-G 2000.

9) § 3 odst. 3 UVP-G 2000. Nahradí se povolení například podle zákona o vodě, zákona o lesích, živnostenského zákona, zákona o drahách, silničních zákonů, stavebních zákonů, zákonů o ochraně přírody a krajiny, zákona o lanových drahách atd.

10) Pokud záměr se má uskutečnit ve více zemích, vlády vydají rozhodnutí společně nebo sladěná.

a rychlostních silnic pak ministr dopravy (dále jen „EIA úřady“).¹¹⁾ Zákonná lhůta na vydání povolení podle UVP-G 2000 je 9 měsíců, ve „zjednodušeném řízení“ 6 měsíců, u vysoko-kapacitních drah, dálnic a rychlostních silnic 12 měsíců. V komplikovaných případech se tyto lhůty v praxi překračují.

Na základě podkladů navrhovatele, připomínek a námitek vznesených veřejností se vypracuje posudek o vlivech na životní prostředí. Posudek provede celkový přehled všech aspektů záměru ve světle povolovacích kritérií, vypořádá se se všemi připomínkami a námitkami, obsahuje i expozé o alternativách a popíše veškeré vlivy záměru na vývoj území. S jeho vypracováním pověří EIA úřad znalce,¹²⁾ kteří své dílčí posudky vzájemně sladí a spolupodepíší souhrnný posudek. Do posudku je možné veřejně nahlížet po dobu 4 týdnů.

Tzv. souhrnné hodnocení má podobný účel jako posudek s tím rozdílem, že si je EIA úřad může vyhotovit sám. Dílčí posudky znalců však pravidelně stejně potřebuje na posouzení, zda záměr splní povolovací kritéria. Toto souhrnné hodnocení se zhotovuje v rámci tzv. zjednodušeného řízení.

Ústní jednání v řízení spojeného s procesem EIA je povinné. Na místo konání jsou mimo účastníky řízení přizvány všechny dotčené úřady a subjekty podle aplikovaných složkových zákonů.

Účastníky integrovaného povolovacího řízení spojeného s procesem EIA¹³⁾ jsou:

- dotčení sousedé,¹⁴⁾
- účastníci podle složkových zákonů,
- ombudsman životního prostředí, jak je zřízen v každé spolkové zemi,
- vodohospodářský plánovací orgán ohledně vodohospodářských zájmů,
- obec podle místa záměru a výrazně dotčené sousední obce,
- nevládní organizace činné v oblasti životního prostředí,¹⁵⁾
- občanské iniciativy.¹⁶⁾

Posledních pět kategorií účastníků může v rámci řízení prosazovat objektivní právo v oblasti životního prostředí, sousedé jenom svá subjektivní práva.

11) U tohoto typu záměrů řízení není řízení úplně integrováno: ministr dopravy provádí proces EIA a vydá rozhodnutí podle všech spolkových zákonů (například podle zákona o spolkových silnicích, o vodách, o lesích), zemská vláda pak rozhodne na základě výsledků procesu EIA provedeného ministrem dopravy podle zemských zákonů (například o ochraně přírody a krajiny).

12) § 12 UVP-G 2000. EIA úřad může pověřit úřední znalce, to jsou znalci zaměstnaní u EIA úřadu, anebo externí znalci. Znalec může být každý k tomu v konkrétním případě odborně způsobilý. Institut autorizovaných osob (§ 19 českého zákona č. 100/2001 Sb.) v Rakousku neexistuje. Pravidelně se jmenuje i koordinátor posudku, který sepíše závěry všech dílčích znaleckých posudků. Počet pověřených znalců se pohybuje mezi 10 a 40. Výdaje na znalce – ne však činnost úředních znalců – hradí navrhovatel.

13) § 19 UVP-G 2000.

14) To zahrnuje i zahraniční subjekty, pokud jsou dotčeni rakouským projektem.

15) Tyto musely být přijaty po nejméně třileté činnosti na zvláštní seznam rozhodnutím Ministerstva životního prostředí; účastníky řízení mohou však být i zahraniční nevládní organizace, pokud by měly v rámci zahraničního povolovacího řízení právo se zúčastnit řízení.

16) Tj. nejméně 200 osob z obce místa záměru nebo sousední obce, které podepsaly vyjádření v rámci veřejného nahlížení do dokumentace.

Rozhodnutí

Proces EIA je klíčovou částí zjištění skutkového stavu, nicméně EIA není samostatný proces. Je naopak neodlučitelně spjat s integrovaným povolovacím řízením, které končí jedním jediným všezahrnujícím povolovacím rozhodnutím. Po vydání tohoto integrovaného povolení ve věcech podléhajících procesu EIA už se nevyžaduje žádné další dodatečné (dílčí) povolení.¹⁷⁾

Zákon UVP-G 2000 obsahuje zvláštní doplňující povolovací kritéria k zajištění vysoké úrovně životního prostředí, která musí záměr splnit přes požadavky aplikovatelných složkových zákonů.¹⁸⁾ EIA úřad má možnost a povinnost zajistit vysokou úroveň ochrany životního prostředí prostřednictvím podmínek povolovacího rozhodnutí a modifikací projektu.¹⁹⁾

Postupy po vydání rozhodnutí - povolení změny záměru, kolaudace, monitoring

V případě, že navrhovatel chce nebo musí změnit projekt před dokončením nebo provedením záměru, musí podat návrh na změnu.²⁰⁾ V následném řízení se doplní povolovací řízení podle potřeby. V tomto řízení jsou účastníky všichni, kteří mohou být dotčeni, včetně těch právních subjektů, které mohou uplatnit tzv. objektivní právo v oblasti životního prostředí. Tento proces se uzavírá doplňujícím rozhodnutím.

Jakmile navrhovatel dokončí záměr, oznámí to úřadu a může v tomto okamžiku už zahájit provoz. Následně se provede kolaudační řízení.²¹⁾ Právní mocí kolaudačního rozhodnutí přejde příslušnost ke kontrole uskutečněného záměru na dotčené úřady podle složkových zákonů.²²⁾ Tyto úřady mohou nadále povolovat další dílčí změny, které nevyžadují EIA.

Zvláštní monitoring se aplikuje jen na záměry nepodléhající zjednodušenému řízení. Provádí se 3–5 let po dokončení projektu. V rámci monitoringu EIA úřad a všechny příslušné úřady zkoumají, zda záměr dodržuje dále veškeré podmínky a zda se splnila očekávání a předpoklady prezentované v rámci dokumentace EIA.²³⁾

17) Případné vyvlastnění nebo jiné omezení věcných práv není však součástí procesu EIA nebo povolení EIA (§ 2 odst. 2 UVP-G 2000). Viz navíc i poznámka č. 11.

18) §§ 17 odst. 2–4, 24f odst. 1–3 UVP-G 2000.

19) Takové modifikace však nesmějí změnit samou podstatu projektu; v případě že dodržení všech povolovacích kritérií lze zajistit jediné změnami podstaty záměrů, zůstane úřadu jenom možnost zamítnout návrh. Zakotvení zvláštních doplňujících povolovacích kritérií, spolu s možností zajistit vysokou úroveň ochrany životního prostředí prostřednictvím podmínek a modifikací projektů, je mocným instrumentem na prosazování zájmů životního prostředí, na který přistoupily zájmové organizace investorů v legislativním procesu proto, že bylo zároveň zavedeno plně integrované řízení.

20) § 18b UVP-G 2000.

21) § 20 UVP-G 2000.

22) § 21 UVP-G 2000.

23) § 22 UVP-G 2000.

Soudní ochrana

Možnost odvolání v instančním postupu byla s účinností dnem 1. 1. 2014 zrušena a nahrazena možností podat stížnost k (prvoinstančním) správnímu soudu, v případech EIA k Spolkovému správnímu soudu.²⁴⁾ Všichni účastníci řízení mají možnost soudní stížnosti. Správní soudy tak převzaly pravomoci dosavadních odvolacích orgánů, mají možnost a povinnost rozhodovat ve věci samé. Mohou zamítnout stížnost, změnit rozhodnutí, anebo rozhodnutí zrušit a vrátit věc EIA úřadu k novému rozhodování. Tuto poslední možnost mají však jedině v případě velmi vážných nedostatků ve zjištění skutkového stavu úřadem, což urychluje celý rozhodovací proces a vede k vyhýbání se neplodným rozhodovacím kaskádám.

Předpokladem pro výkon funkce soudce Spolkového správního soudu je studium práv a pětiletá správní praxe. Nevyžaduje se žádná justiční zkouška, předpokládá se naopak, že na správní soudy budou nastupovat kvalitní a zkušení bývalí zaměstnanci státní správy. Soudci Spolkového správního soudu jsou jmenováni na návrh vlády. Předseda Spolkového správního soudu je jmenován prezidentem na návrh spolkové vlády. Spolkový správní soud ve věcech EIA rozhoduje v senátech složených ze tří profesionálních soudců.

Proti rozhodnutí o stížnosti Spolkového správního soudu je možná kasační stížnost k „nejvyššímu“ správnímu soudu – Správnímu soudnímu dvoru („revize“). Správní soudní dvůr sám posuzuje, zda stížnost přijme nebo odmítne. Rozhodující kritérium spočívá v tom, zda se jedná o právní otázku zásadního významu, zejména protože neexistuje judikatura Správního soudního dvora, Ústavního soudu nebo Evropského soudního dvora, anebo protože tato judikatura není jednotná.²⁵⁾ Správní soudní dvůr může rozhodnutí jenom zrušit nebo sám rozhodnout ve věci.

24) § 40 UVP-G 2000, čl. 131 odst. 4 Ústavy.

25) Článek 133 odst. 4 Ústavy.

K některým otázkám nástrojů regulace urbanistického vývoje ve Vídni

Wolfram Schachinger, Ľubica Stelzer Páleníková

Zemská kompetence pro územní plánování a stavební právo

Podle rakouského Spolkového ústavního zákona, totiž podle jeho čl. 15, je zákonodárná a výkonná moc záležitostí (spolkových) zemí, pokud její části nespádají do kompetence spolkového státu. Devíti rakouským spolkovým zemím, tedy i Spolkové zemi Vídeň, přísluší proto zejména kompetence týkající se územního plánování s ohledem na stavebnictví, ale také kompetence týkající se stavebního práva (ustanovení o zřizování budov a o stavební policii).

Nástroje územního plánování – plán na využití ploch a plán zástavby

Oproti ostatním rakouským spolkovým zemím je jak územní plánování, tak i řízení o stavebním povolení upraveno jednotným zákonem, totiž Vídeňským stavebním řádem (Bauordnung für Wien; Wiener Stadtentwicklungs-, Stadtplanungs- und Baugesetzbuch). Urbanistickými nástroji jsou plány na využití ploch (územní plány) a plány zástavby (regulační plány). Jsou vydávány ve formě nařízení a jejich účelem je umožnit uspořádanou a trvale udržitelnou úpravu a rozvoj městského území. Plány na využití ploch mají v hrubých rysech znázorňovat, podle jakých zásad má probíhat řádná výstavba a podle jakých zásad mají být koncipovány plány zástavby. Tyto plány bezprostředně nezakládají ani práva ani povinnosti. Jako účel využití jsou stanoveny zelené plochy, dopravní pásy, stavební plocha (zastavitelné plochy) nebo speciální oblasti. Plány zástavby mají znázorňovat, zda případně jakým způsobem smějí být stavební plochy uvedené v plánu na využití ploch zastavěny (stavební třídy, způsoby zástavby atd.). Při vydávání plánů na využití ploch a plánů zástavby je nutné dodržovat přísné procesně právní podmínky (oznámení, veřejná podmínka spolurozhodovacích práv atd.).

Navrhovatelé projektů nemají právní nárok na změny stanoveného účelu využití. Na takové změny vztahující se k určitému případu je pohlíženo velmi kriticky, ale v zásadě nejsou nepřijatelné. Musí však být předložena rozsáhlá dokumentace a proběhnout podrobné zkoumání, aby se prokázalo, že zájmy navrhovatele projektu se budou shodovat s urbanistickými cíli města Vídně.

Oznámení o ustanovení územního plánu – informace o stanovené regulaci

Podle všeobecných právních zásad je pro otázku, zda může být záměr schválen, směrodatná věcná a právní situace k okamžiku rozhodnutí. To vede v praxi k problému v tom smyslu, že navrhovatel projektu, který prováděl nákladné a zdlouhavé projektování, může být změnou účelu využití překvapen, protože nemůže svůj projekt realizovat. Vídeňský stavební řád má

proti takové situaci nástroj zvaný „Oznámení o ustanoveních územního plánu“ („Bekanntgabe der Bebauungsbestimmungen“). Navrhovatelé projektu by ho měli každopádně použít. Na úřadě si lze pro určitou nemovitost vyžádat „Oznámení o ustanoveních územního plánu“, které platí 18 měsíců od data vystavení. Tento nástroj tedy umožňuje navrhovatelům projektu určitou jistotu při projektování, resp. předvídatelnost.

Strategické posuzování vlivů na životní prostředí

Do Vídeňského stavebního řádu byla transponována směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/42/ES ze dne 27. 6. 2001 o posuzování vlivů některých plánů a programů na životní prostředí („směrnice SEA“ – Strategic Environmental Assessment). V souladu s tím musí magistrát podrobit návrhy plánů na využití ploch a návrhy plánů zástavby strategickému posouzení vlivů na životní prostředí, pokud:

- tyto návrhy budou mít výhledově značný vliv na životní prostředí,
- jsou tyto návrhy základem pro projekt podléhající procesu vyhodnocování vlivů na životní prostředí (EIA – Environmental Impact Assessment), nebo
- mohou mít vliv na evropsky významnou lokalitu.

Strategické posuzování vlivů na životní prostředí je speciální součástí řízení při stanovení účelu využití ploch. Předně musí být vypracována zpráva o vlivu na životní prostředí, ve které je nutné znázornit, které výrazné účinky bude mít plán výhledově na životní prostředí; přitom je nutné prověřit také rozumné alternativy. Následně musí probíhat konzultace a zpráva o vlivu na životní prostředí musí být zveřejněna. Výsledné rozhodnutí pak musí zohledňovat uplatněné připomínky a stanoviska.

Vzhledem k tomu, že není vždy jasné, zda projekt vycházející ze schváleného plánu bude podléhat procesu vyhodnocování vlivů na životní prostředí (EIA), lze jednoznačně doporučit, aby bylo vedeno u příslušného orgánu EIA (konkrétně u Vídeňské zemské vlády) zjišťovací řízení. Je však nutné vzít na vědomí, že takové zjišťovací řízení se koná vždy na úrovni projektu, a ne na úrovni plánu. Přesto se osvědčila praxe provádět zjišťovací řízení už souběžně se schvalovacím řízením plánu, aby se dosáhlo právní jistoty.

Pro vývoj města jsou relevantní zejména tyto typy projektů z hlediska EIA podle rakouského zákona o posuzování vlivu na životní prostředí:

- urbanistické projekty,
- nákupní centra,
- hotely,
- sportovní stadiony,
- veřejná parkoviště/parkovací garáže.

Je nutné konstatovat, že tyto projekty musejí být podrobeny procesu EIA pouze za určitých předpokladů, při dosažení určitých prahových hodnot (potřeba ploch atd.) anebo odborném prověřování jednotlivých případů. Zvláštností rakouského zákona o posuzování vlivu na životní prostředí je, že v rámci řízení je nutné projednat nejen únosnost projektu pro životní prostředí, ale také veškerá povolení (podle stavebního práva, vodního práva atd.), a to v tzv. plně koncentrovaném řízení.

Posuzování vlivů urbanistických projektů na životní prostředí

Pro úplnost je nutné zvláště zmínit takzvané posuzování vlivů „urbanismu“ na životní prostředí, a to proto, že na rozdíl od ostatního posuzování vlivů projektu na životní prostředí, které probíhá mezi stanovením účelu využití podle územního plánu a povolováním jednotlivých stavebních projektů. Vzhledem k tomu, že je to skutečnost relativně nová a existuje málo zkušeností (doposud probíhala v Rakousku pouze dvě řízení o posuzování vlivů „urbanismu“ na životní prostředí, a to pro urbanistické projekty Hlavní nádraží a Aspern, oba ve Vídni), vede posuzování vlivů na životní prostředí – není-li na něj pamatováno včas a není-li zahrnuto do řízení o stanovení účelu využití a do schvalovacího řízení – k závažným zpožděním při realizaci projektu.

Povinnost posuzování vlivů na životní prostředí existuje pro urbanistické projekty, které si nárokují plochu nejméně 15 ha a které mají podlažní plochu více než 150 000 m². Urbanistický projekt jde pouze u rozvojových projektů komplexní multifunkční zástavby, v každém případě s obytnými a obchodními stavbami včetně přístupových komunikací a zásobovacích zařízení, se spádovou oblastí, která přesahuje rámec území, k němuž se projekt přímo vztahuje. Zejména je nutné vyzdvihnout, že schválení projektu na základě posouzení jeho vlivů na životní prostředí stanoví rámec pro další povolovací řízení vztahující se k příslušnému projektu. Investoři musejí v takovém případě respektovat nejen stanovený účel využití podle územního plánu, ale také požadavky vyplývající z rozhodnutí o schválení urbanistického projektu na základě posouzení jeho vlivů na životní prostředí. V praxi je relevantní například maximální počet parkovacích míst pro nákladní vozidla, nutné napojení na síť dálkového vytápění nebo například povinnost zajistit vsakování srážkové vody ze střešních ploch.

Smluvní organizace území

Nástroj takzvané „smluvní organizace území“ (něm. „Vertragsraumordnung“) je ve Vídni poměrně nový. Byl zaveden teprve spolu s novelou stavebního řádu v roce 2014 a pro něj existují přísné ústavněprávní limity. Nutné propojení soukromé hospodářské dohody s opatřeními územního plánu v rámci výkonu veřejné moci naráží zejména na zásadu zákonnosti.

Stavební řád nyní – v rámci těchto ústavněprávních limitů – poskytuje možnost uzavírat soukromoprávní dohody mezi obcí a vlastníky pozemků v rámci soukromého hospodářského sektoru. Nástroj smluvní organizace území má podpořit realizaci cílů plánování, ale také zapojit vlastníky nemovitostí do účasti na nákladech na veřejnou infrastrukturu. K tomuto účelu mohou být uzavírány soukromoprávní dohody a město Vídeň této možnosti využívá. Existují však už snahy o novelizaci Vídeňského stavebního řádu a o rozšíření tohoto nástroje.

Požadavky plynoucí z předpisů o zadávání veřejných zakázek

Při uzavírání smluv o urbanistických projektech hrají vedle výše uvedených právních požadavků na organizaci území, technických požadavků na stavby a na životní prostředí důležitou roli také předpisy o zadávání veřejných zakázek. Obce a města lze považovat za (klasické) zadavatele veřejných zakázek, kteří musejí při zadávacích postupech dodržovat právní předpisy o zadávání veřejných zakázek.

Zadání stavebních prací jako přímé zadání veřejné zakázky?

V praxi se často stává, že obce ve smlouvách o urbanistických projektech zadávají různé práce tak, že projektanti a investoři přejímají v rámci plnění určité povinnosti. Jako zadávací postup podléhající povinnosti vypsání veřejné zakázky by tedy bylo možné uznat za dobrou například (často sjednávanou) stavbu dětských jeslí, mateřských škol a škol nebo vytvoření dostupného bydlení, protože obec tím získá plnění. Bez provedení veřejného výběrového řízení by to mohlo být vykládáno jako (nepřípustné) přímé zadání veřejné stavební zakázky vybranému dodavateli. Přípustnost neformálního poručení prací přímo od vybraného dodavatele (bez vypsání veřejného výběrového řízení) je z hlediska právních předpisů o zadávání veřejných zakázek omezená. Přímé zadání prací je přípustné pouze tehdy, pokud je odhadovaná hodnota zakázky nižší než 100 000 eur (bez DPH) nebo pokud existuje výjimka z oblasti platnosti spolkového zákona o zadávání veřejných zakázek (například při prodeji pozemku).

Konkrétní koncipování smlouvy o urbanistickém projektu

Při konkrétním koncipování každé smlouvy o urbanistickém projektu by měly být také zohledněny limity plynoucí z právních předpisů o zadávání veřejných zakázek. Uzavření smlouvy podléhá spolkovému zákonu o zadávání veřejných zakázek zejména tehdy, jsou-li stavební práce poskytovány „*podle požadavků uvedených zadavatelem zakázky*“. Ve výsledku proto záleží na tom, zda orgány veřejné moci mají na projektování případně provedení stavebního záměru směrodatný vliv. Vzhledem k tomu, že ne každý vliv s sebou nutně nese povinnost vypsání veřejné zakázky, měl by být obsah plnění smlouvy o urbanistickém projektu koncipován pečlivě, s ohledem na omezení plynoucí z právních předpisů o zadávání veřejných zakázek.

Riziko napadení smlouvy

Pokud obec jako zadavatel zakázky uzavře neformálně (bez vypsání veřejného výběrového řízení), tedy nepřípustným způsobem, smlouvu o urbanistickém projektu, která podléhá povinnosti vypsání veřejnou zakázku, přímo s určitým projektantem, existuje riziko, že bude tato smlouva napadena konkurentem vybraného projektanta. Ve zjišťovacím řízení by mohl příslušný kontrolní úřad dohlížející na zadávání veřejných zakázek (například Správní soud ve Vídni) rozhodnout v tom smyslu, že zadání zakázky bylo provedeno protiprávním způsobem, bez předchozího vypsání veřejného výběrového řízení. Právní následky nepřípustného přímého zadání zakázky mohou být dalekosáhlé. Smlouva by mohla být prohlášena za zcela neplatnou nebo by mohla být zrušena. Kromě toho by mohla být zadavateli veřejné zakázky uložena citelná pokuta ve výši až 20 % ceny zakázky. Zadavatel zakázky by také mohl být hnán k odpovědnosti za náhradu škody. Na základě možných značných sankcí by partneři zapojení do projektu měli při uzavírání smluv o urbanistických projektech zohledňovat vedle právních požadavků na organizaci území, stavbu a životní prostředí také předpisy o zadávání veřejných zakázek. Dodržením veškerých právních rámcových podmínek lze riziko napadení smlouvy redukovat a úspěšně, bez prodlev realizovat stavební projekty.

Přehled normativních základů ve veřejném stavebním právu v Rakousku včetně regulativů Evropské unie

Rainer Mikulitz

Úvod

Veřejnoprávní pojetí stavby zahrnuje víc než jen technické stavební předpisy a příslušné procesní právo. Veřejné stavební právo je mnohem spíše „souhrnem všech veřejnoprávních předpisů, které zajišťují přípustnost využití pozemku pro stavbu z hlediska veřejných zájmů.“²⁶⁾ Primárním úkolem stavebního práva je podle názoru Ústavního soudního dvora za prvé regulovat výstavbu tak, aby byly zajištěny veřejné zájmy, a za druhé připouštět výstavbu pouze na místě k tomu vhodném.²⁷⁾ Veřejné stavební právo v širším smyslu tedy zahrnuje na jedné straně aspekty utváření místa, ulice a rázu krajiny, aspekty územního plánování (druh zástavby, míra stavebního využití, prostorové rozmístění budov a zařízení atd.), stanovení odstupů nebo zpřístupnění pro infrastrukturu, na druhé straně však zahrnuje také právní předpisy týkající se technických požadavků na stavby a právní předpisy týkající se výrobků.

Dále je nutné rozlišovat mezi procesním právem a hmotným stavebním právem, přičemž hmotné stavební právo upravuje požadavky, které je nutné dodržet, a procesní právo má zaručit dodržení těchto požadavků prostřednictvím vhodných kontrol.

Situaci znesnadňuje navíc to, že stavební právo je smíšená kompetence. Podle čl. 10 spolkového ústavního zákona (B-VG) jsou záležitostmi spolkového státu tyto materie: doprava, pokud jde o železniční, leteckou a lodní dopravu,²⁸⁾ záležitosti silničních tras, prohlášených spolkovým zákonem kvůli jejich významu pro tranzitní dopravu za spolkové silnice,²⁹⁾ hornictví, lesnictví, vodní právo, regulace a údržba vodstva za účelem neškodného odvádění vody při povodních a za účelem lodní dopravy a plavení dřeva, hrazení bystřin a stavba a údržba vodních kanálů.

Stavební záležitosti jsou tedy v souvislosti s výše uvedenými materiemi jako tzv. připojené materie rovněž záležitostmi spolkového státu. Všechny ostatní stavební záležitosti spadají však na základě generální doložky čl. 15 spolkového ústavního zákona (B-VG) do samostatné kompetence jednotlivých zemí. Všechny tyto stavební záležitosti – a to se týká nejen „klasických“ pozemních staveb, ale také inženýrských staveb nebo zakládání staveb, pokud tyto nespádají výslovně do kompetence spolkového státu podle čl. 10 – tedy každá spolková země upravuje

26) GEUDER, H. *Österreichisches öffentliches Baurecht und Raumordnungsrecht*. Vídeň: Linde Verlag, 1976.

27) *Sbírka rozhodnutí Ústavního soudního dvora VfSlg 2685/1954*.

28) *Ohledně lodní dopravy je však nutné přihlížet také k čl. 11 odst. 1 ř. 6.*

29) *To jsou od roku 2002 dálnice a rychlostní silnice.*

zvlášť. Není divu, že jsou proti tomu už dlouho vznášeny námitky s požadavkem, aby byla tato rozdílná ustanovení stavebních právních předpisů účelně sjednocena.

Pokusy o harmonizaci

Sjednocení veřejného stavebního práva v Rakousku bylo dlouhá desetiletí požadavkem všech subjektů podílejících se na stavebním dění, především projektantů a prováděcích stavebních firem. Bylo to odůvodňováno jednak věcnými argumenty (fyzikální podmínky jsou všude stejné a ani klimatické rozdíly nebo specifické odchylné způsoby výstavby a tradice v jednotlivých spolkových zemích nejsou dostatečným důvodem pro zachovávání rozdílných stavebních předpisů), jednak byly často zmiňovány i možné úspory (které lze však obtížně zjistit a které se následně mohou od předpokladu výrazně odchylovat).³⁰⁾

První pokus o vypracování vzorového stavebního řádu pro Rakousko se vztahuje k iniciativě Rakouského městského spolku (Österreichischer Städtebund) z roku 1948.³¹⁾ Vzhledem k tomu, že tato iniciativa nebyla úspěšná, učinil v roce 1950 Úřad hornorakouské vlády nový pokus – ten však postihl stejný osud. Seriózním pokusem o harmonizaci stavebních předpisů v Rakousku byl „vzorový stavební řád“, vydaný Výzkumnou společností pro bydlení, stavění a plánování (FGW, dříve Výzkumná společnost pro bytovou výstavbu (Forschungsgesellschaft für den Wohnungsbau). Na tomto řádu se pracovalo od roku 1961 do roku 1979.³²⁾ Nakonec však ani tento vzorový stavební řád žádná spolková země nepřevzala.

Úspěch nakonec zaznamenala až iniciativa pro „harmonizaci stavebně-technických předpisů“, odstartovaná na základě usnesení konference ředitelů zemských úřadů v březnu roku 2000. Tímto usnesením byl Rakouský institut pro stavební techniku (Österreichisches Institut für Bautechnik, OIB) pověřen, aby ve spolupráci se skupinou expertů, pozvaných speciálně k tomuto účelu z jednotlivých spolkových zemí, vypracoval návrh na harmonizaci stavebně-technických předpisů. Podle konceptu „výkonově orientovaných stavebně-technických předpisů“ (srov. níže), předloženého Rakouským institutem pro stavební techniku, byl vypracován návrh dohody podle čl. 15a spolkového ústavního zákona,³³⁾ ve kterém byl stanoven obsah a způsob postupu harmonizace a jednotné, „cílově orientované požadavky“. Tuto dohodu podepsali v prosinci 2004 všichni zemští hejtmani, ale k rovněž potřebnému schválení zemskými sněmy devíti spolkových zemí došlo pouze v Burgenlandu, Korutanech, Horním Rakousku, Štýrsku, Tyrolsku, Vorarlbersku a ve Vídni. Vzhledem k tomu, že ve dvou spolkových zemích ke schválení spolkovým sněmem nedošlo, nevstoupila tato dohoda nikdy formálně v platnost

30) STEIBL, M. *Wohnbaukosten als Folge überzogener Bauordnungen – mögliche Einsparungspotenziale am Beispiel Wien, Bau-intern, Vereinigung der industriellen Bauunternehmen Österreichs (VIBÖ). Vídeň, 1999.*

31) Srovnej MIKULITS, R.; VOGLER, F. *Handbuch Bautechnikverordnungen 2014. Vídeň: Linde Verlag, 2014.*

32) *V tomto vzorovém stavebním řádu existovalo dokonce pět novel, k převedení tohoto řádu do praxe však nikdy nedošlo.*

33) *Zde se jedná o tzv. Gliedstaatsvertrag neboli státní smlouvu ve vnitřně členěném státě, v tomto případě jde o smlouvu spolkových zemí mezi sebou.*

a harmonizace stavebně-technických předpisů proběhla v jednotlivých spolkových zemích pouze na bázi dobrovolnosti.

První vydání směrnic Rakouského institutu pro stavební techniku (OIB-Richtlinien), ve kterých byly podle konceptu výkonově orientovaných stavebně-technických předpisů stanoveny technické požadavky na stavby, vyšlo v roce 2007 a bylo nejdříve převzato pěti spolkovými zeměmi. Spolkové země Burgenland, Tyrolsko, Vorarlbersko a Vídeň převzaly směrnice OIB v roce 2008, Štýrsko následovalo jako pátá země v roce 2011. Zbývající spolkové země převzaly pouze 6. směrnici OIB s názvem Úspora energie a tepla, protože tato směrnice sloužila transpozici stavebně-technických aspektů evropské směrnice o energetické náročnosti budov.³⁴⁾

Druhé vydání směrnic OIB z roku 2011 bylo nejdříve převzato v těch sedmi spolkových zemích, které také v zemských sněmech schválily dohodu podle čl. 15a spolkového ústavního zákona. O něco později následovalo také Dolní Rakousko, takže směrnice OIB platily nakonec v osmi spolkových zemích. Aktuální vydání směrnic OIB z roku 2015 bylo ve spolkových zemích převzato a bylo dosaženo celoplošné harmonizace stavebně-technických předpisů v Rakousku.

Koncept směrnic Rakouského institutu pro stavební techniku (OIB)

Když byl Rakouský institut pro stavební techniku (OIB) pověřen vypracováním návrhu harmonizace stavebně-technických předpisů, bylo rozhodnuto o tom, že se bude postupovat podle konceptu výkonově orientovaných stavebně-technických předpisů. K tomuto účelu byly nejprve definovány cílové požadavky ochrany veřejného zájmu, jejichž dodržování má být prostřednictvím stavebně-technických předpisů zaručeno. Pro dosažení co největší shody s evropskými právními předpisy o stavebních výrobcích byly jako cílové požadavky ochrany veřejného zájmu zohledněny „základní požadavky na stavby“ podle Přílohy 1 evropského nařízení o stavebních výrobcích³⁵⁾ (srov. obrázek 4).

34) Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/91/ES ze dne 16. 12. 2002 o energetické náročnosti budov; tato směrnice byla v roce 2010 nahrazena směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2010/31/EU o energetické náročnosti budov (nové znění).

35) Nařízení Evropského parlamentu a Rady 305/2011 ze dne 9. 3. 2011, kterým se stanoví harmonizované podmínky pro uvádění stavebních výrobků na trh a kterým se zrušuje směrnice Rady 89/106/EHS; tato nahradila směrnici Rady 89/106/EHS ze dne 21. 12. 1988 o sblížení právních a správních předpisů členských států týkajících se stavebních výrobků.

Obr. 4 Koncept výkonově orientovaných stavebních předpisů

1. Mechanická odolnost a stabilita		
2. Požární bezpečnost		
3. Hygiena a ochrana zdraví a životního prostředí		
4. Bezpečnost a přístupnost při užívání		
5. Ochrana proti hluku		
6. Úspora energie a tepla		
7. Udržitelné využívání přírodních zdrojů		
↓		
Ochranný cíl	Cílově orientované požadavky	Technické požadavky
	↓ Dohoda podle čl. 15a zákon nebo nařízení	

Aby se vůbec dalo posoudit, zda určitá stavba tyto základní cílové požadavky ochrany veřejného zájmu splňuje nebo ne, je nutné tyto cíle konkretizovat. Podle konceptu výkonově orientovaných stavebně-technických předpisů probíhá konkretizace v těchto dvou rovinách:

1. Nejdříve jsou ochranné cíle zpřesněny prostřednictvím kvalitativních požadavků. To jsou určité vlastnosti a funkce, které musí stavba splňovat, a proto je tato rovina označována také jako „cílově orientované požadavky“ („functional requirements“). Nejedná se o popis, **jak** má být tohoto cíle dosaženo, ale jde o to, **co** má tento ochranný cíl zajišťovat.
2. Ve druhé rovině jsou následně definovány ty technické požadavky, které slouží ke splnění cílově orientovaných požadavků. Zde se tedy jedná o otázku, **jak** má být příslušný cílově orientovaný požadavek splněn.

Cílově orientované požadavky byly v Rakousku sjednoceny již zmíněnou dohodou podle čl. 15a spolkového ústavního zákona (B-VG) o harmonizaci stavebně-technických požadavků. Tyto cílově orientované požadavky jsou zakotveny ve stavebním právu, většinou ve stavebně-technických nařízeních.

Technické požadavky druhé roviny mohou být formulovány buď jako požadavky týkající se plnění (performance requirement), nebo může být požadováno konkrétní provedení (předepsané provedení, resp. prescriptive requirement). Požadavek týkající se plnění bývá formulován pomocí kvantitativních výrazů (například parametrů), jejichž splnění lze prokázat výpočtem, zkouškou nebo simulací. Při předepsaném provedení se naopak přihlíží přímo k určitému způsobu stavění, definovaným typům produktů, třídám, rozměrům nebo jiným stanoveným prvkům projektování. V Rakousku slouží směrnice OIB, na které spolkové země odkazují ve svých právních předpisech, ke stanovování těchto technických požadavků. Příklad

cílově orientovaných požadavků, příklad požadavků týkajících se plnění a příklad předepsaného provedení lze vyčíst z tabulky 1.

Tab. 1 Příklady různých typů formulace požadavků

Druh požadavku	Definice	Příklad
Cílově orientovaný požadavek (functional requirement)	Požadavek, který je formulován výhradně s použitím kvalitativních pojmů a stanoví cíl, kterého musí být dosaženo.	Stavby musí být projektovány a prováděny tak, aby při požáru mohli uživatelé stavbu rychle a bezpečně opustit nebo aby mohli být s použitím jiných opatření zachráněni.
Požadavek týkající se plnění (performance requirement)	Požadavek, který je formulován s pomocí kvantitativních výrazů (například parametrů) a jehož splnění se dá ověřit výpočtem, zkouškou nebo simulací.	Limity pro koncentraci kyslíku, koncentraci CO ₂ , koncentraci CO, výši bezkouřové vrstvy, teplotu atd., které nesmějí být překročeny.
Předepsané provedení (prescriptive requirement)	Požadavek, který je vyjádřen odkazem na určité definované typy produktů, třídy, rozměry nebo jiné stanovené prvky projektování.	Z každého místa prostoru musí být ve vzdálenosti maximálně 40 m pěší cesty dosažitelný přímý východ na bezpečné místo v přílehlém venkovním areálu nebo schodiště.

Přestože se už od 90. let 20. století intenzivně diskutuje o tzv. performance approach,³⁶⁾ skládají se dnes dokonce i nejmodernější stavebně-technické předpisy – a tedy i směrnice OIB – pouze zčásti z požadavků týkajících se plnění a obsahují vedle toho stále ještě předepsaná provedení. Nevýhodou předepsaných provedení je vysoký stupeň detailizace požadavku, což představuje komplikaci pro alternativní řešení. K obejití tohoto problému obsahuje koncept výkonově orientovaných stavebně-technických předpisů a směrnice OIB také princip, že od ustanovení směrnic OIB se lze odchýlit, pokud se prokáže splnění stejně kvalitní úrovně ochrany. Tato možnost odchylky je v příslušných stavebních zákonech, resp. stavebně-technických

36) Diskutuje o něm například Inter-Jurisdictional Regulatory Collaboration Committee (IRCC). Tento výbor vydal v roce 1998 „Guidelines for the Introduction of Performance-Based Building Regulations“. Tyto směrnice vyšly v roce 2008 ve 2. přepracovaném vydání. Také evropská směrnice o stavebních výrobcích, zveřejněná už v roce 1989, požadovala v čl. 7, aby harmonizované normy byly koncipovány pokud možno ve formě požadavků týkajících se plnění.

nařízeních spolkových zemí, které odkazují na směrnice OIB, stanovena, aby byla zaručena dostatečná flexibilita pro umožnění inovativních architektonických řešení. Pro oblast ochrany proti požáru existuje dokonce vlastní návod OIB s názvem Odchylky v ochraně proti požáru a koncepty ochrany proti požáru, kde je vymezen způsob postupu při nepodstatných i podstatných odchylkách a kde je také stanoveno, kdy jsou koncepty ochrany proti požáru nutné a co musí obsahovat.

Zatímco stavebně-technické předpisy se omezují na dvě výše uvedené roviny (cílově orientované požadavky a technické požadavky), existují vedle toho samozřejmě také normy a ostatní technické předpisy, které obsahují metody a řešení, jak lze těmto požadavkům konkrétně vyhovět.

Obr. 5 Součinnost stavebně-technických předpisů a norem

Rovina 1	cílově orientované požadavky	zákon nebo nařízení
Rovina 2	technické požadavky	směrnice OIB
Rovina 3	metody a řešení	normy, technické předpisy

Obsah směrnice OIB

Směrnice OIB se člení, jak už bylo zmíněno, podle „základních požadavků na stavby“. Tyto požadavky jsou stanoveny v Příloze I evropského nařízení o stavebních výrobcích. Rozsah jednotlivých směrnic OIB je – v závislosti na projednávané materii – velice rozdílný a sahá od pouhých dvou stran až ke stranám devatenácti. Pro ochranu proti požáru existují vedle všeobecné směrnice OIB „Ochrana proti požáru“ také ještě speciální subsměrnice pro „protipožární ochranu provozních budov“, „protipožární ochranu garáží, zastřešených odstavných ploch a střešních parkovišť“ a „protipožární ochranu budov s úrovní únikové cesty (výškový rozdíl mezi horní hranou podlahy nejvyššího nadzemního podlaží a nejnižším bodem terénu přiléhajícího k budově) více než 22 m“. Požadavky na bezbariérovost byly pojednány ve směrnici OIB č. 4. Zde je však nutné zmínit, že stanovení toho, **které** budovy mají být postaveny bezbariérově, není ve směrnici OIB č. 4, ale i nadále to určují jednotlivé spolkové země samy ve svých právních předpisech. Směrnice OIB č. 4 naopak stanoví, **jak** má být budova provedena, aby vyhovovala požadavkům bezbariérovosti. Obrázek 6 poskytuje přehled o existujících směrnicích OIB.

Ke směrnicím OIB č. 1, 2 a 6 byly dále vydány příručky, které obsahují ustanovení o konkrétním způsobu postupu pro určité speciální případy (příručka 1 a 2), resp. metody výpočtu (příručka 6). Jedná se o tyto dokumenty:

- Příručka ke směrnici OIB č. 1: Stanovení únosnosti a využití existujících nosných konstrukcí,
- Příručka ke směrnici OIB č. 2: Odchylky v ochraně proti požáru a koncepty požární ochrany,
- Příručka ke směrnici OIB č. 6: Energetické chování budov.

Další vývoj směrnice OIB

Po prvním vydání směrnic OIB z roku 2007 následovala už dvě nová vydání těchto směrnic – v roce 2011 a v roce 2015. Tyto změny byly iniciovány vývojem v oblasti energetické efektivity. Vydání z roku 2011 bylo vyvoláno požadavkem, aby směrnice OIB č. 6 Úspora energie a tepelná ochrana byla přizpůsobena evropské směrnici o budovách.³⁷⁾ Vzhledem k tomu, že podle této evropské směrnice musejí členské státy EU vypracovat a implementovat „národní plán“ ke zlepšení energetické efektivity budov a ke zvýšení počtu nízkoenergetických budov, bylo už v roce 2015 nutné další nové vydání směrnic OIB, aby se další kroky podle tohoto národního plánu daly zakotvit ve směrnici OIB č. 6. Nezávisle na tom odpovídá tento cyklus přepracovávání stavebně-technických předpisů obvyklým časovým odstupům, které se zpravidla pohybují mezi třemi a pěti lety.

Znalecké poradní sbory (SVBRL), které jsou příslušné pro vypracování směrnic OIB, se skládají z expertů spolkových zemí. Zapojení investorů, resp. zainteresovaných kruhů se kromě toho děje dvojím způsobem. Jednak je každý návrh přepracované nebo nové směrnice OIB předložen tzv. kontaktnímu fóru OIB. Členové tohoto kontaktního fóra jsou jmenováni ze všech relevantních zájmových zastoupení a uskupení (Rakouská hospodářská komora a její odborné organizace, Komora architektů a technických poradců, zemědělské komory, Dělnická komora, Spolek měst, Spolek obcí, Rakouský svaz obecně prospěšných stavebních organizací atd.) a každá směrnice OIB je vysvětlena a projednána samostatně na vlastním zasedání tohoto grémia. Nové nebo přepracované směrnice jsou dále podrobovány „procesu slyšení“, ve kterém mohou všechny zájmové skupiny navíc poskytnout písemná stanoviska. Takto odsouhlasené návrhy směrnic OIB jsou na závěr předány spolkovým zemím a je o nich rozhodováno na zasedání valné hromady OIB, na které jsou zastoupeny všechny spolkové země.

Znalecké poradní sbory OIB pro stavebně-technické směrnice (SVBRL) jsou příslušné nejen pro vypracování, resp. přepracování směrnic OIB, ale také pro jejich obsahovou interpretaci. Tím má být zajištěno, že ustanovení směrnic OIB budou v celém Rakousku vykládána jednotně. Na dotazy týkající se interpretace směrnic OIB jsou poskytovány odpovědi buď individuálně, nebo – je-li dotaz v obecném zájmu – jsou zveřejňovány na webu OIB (www.oib.or.at) jako často kladený dotaz (FAQ – Frequently Asked Question). K tomuto účelu existuje i vlastní platforma pro často kladené dotazy („FAQ-Plattform“), kde lze zadat dotaz přímo na webu OIB.

Souhra mezi evropskými regulativy a národním stavebním právem

Evropské regulativy hrají v oblasti veřejného stavebního práva v různých rovinách významnou roli. Především je nutné uvést už vícekrát zmíněnou evropskou směrnici o budovách (o energetické náročnosti budov),³⁸⁾ k jejíž transpozici směrodatným způsobem přispívá zčásti směrnice OIB č. 6 Úspora energie a tepelná ochrana. Kromě toho mají význam ještě

37) Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2010/31/EU ze dne 19. 5. 2010 o energetické náročnosti budov (nové znění).

38) Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2010/31/EU o energetické náročnosti budov (nové znění).

směrnice o energii z obnovitelných zdrojů,³⁹⁾ směrnice o energetické účinnosti⁴⁰⁾ a směrnice o ekodesignu.⁴¹⁾

Zejména je nutné brát na vědomí, že k zajištění fungujícího vnitřního trhu pro stavební výrobky jsou tyto výrobky podřízeny režimu označování značkou CE a k tomuto účelu byly rovněž vydány odpovídající právní předpisy Evropské unie. Nejprve to byla směrnice EU o stavebních výrobcích,⁴²⁾ která pak byla v roce 2011 nahrazena nařízením EU o stavebních výrobcích.⁴³⁾

Zatímco prvně uvedené regulativy EU převážně ohledně svých stavebně-technických aspektů, bylo-li to nutné, byly převzaty do směrnice OIB č. 6, je oblast stavebních výrobků, resp. právních předpisů o stavebních výrobcích vlastních právních materií.

Právní předpisy EU o stavebních výrobcích mají zajistit, aby i pro stavební výrobky fungoval vnitřní trh v evropském hospodářském prostoru, to znamená, aby pro uvedení stavebních výrobků na trh neexistovaly žádné překážky volného obchodu. Má to být zaručeno prostřednictvím harmonizovaných technických specifikací pro tyto stavební výrobky, které slouží jako základ pro označování značkou CE. Problém však je, stavební výrobky na rozdíl od ostatní výrobků označených značkou CE (například elektronických přístrojů nebo elektrických přístrojů) nejsou přímo používány spotřebitelem, ale mají v podstatě charakter výchozích produktů, které musejí být teprve zabudovány do stavebního díla (případně vestavěny do stavebního díla), a vlastně až toto stavebního dílo je to, co je spotřebitelem používáno a musí vyhovovat určitým bezpečnostním požadavkům. Dilematem je, že stavební výrobky (stavební hmoty, stavební materiály, stavebniny) mají označení CE a obchoduje se s nimi na evropském vnitřním trhu, ale bezpečnostní požadavky musejí splňovat stavební díla (budovy, mosty, silnice atd.) a regulace toho všeho spadá i nadále do kompetence členských států.

<ul style="list-style-type: none">• stavební výrobek- stavební hmota- stavební materiál- tmel, systém	<ul style="list-style-type: none">• stavební dílo- budova, most, silnice atd.• stavební dílo (in situ)
↓	↓
regulováno na evropské úrovni	regulováno na národní úrovni

39) Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/28/ES ze dne 23. 4. 2009 o podpoře využívání energie z obnovitelných zdrojů a o změně a následném zrušení směrnic 2001/77/ES a 2003/30/ES.

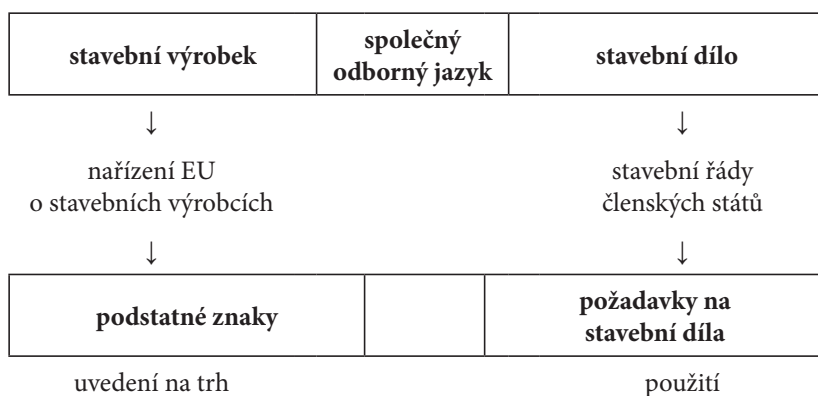
40) Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/27/EU ze dne 25. 10. 2012 o energetické účinnosti, o změně směrnic 2009/125/ES a 2010/30/EU a o zrušení směrnic 2004/8/ES a 2006/32/ES.

41) Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/125/ES ze dne 21. 10. 2009 o stanovení rámce pro určení požadavků na ekodesign výrobků spojených se spotřebou energie.

42) Směrnici Rady 89/106/EHS ze dne 21. 12. 1988 o sblížení právních a správních předpisů členských států týkajících se stavebních výrobků.

43) Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 305/2011 ze dne 9. 3. 2011, kterým se stanoví harmonizované podmínky pro uvádění stavebních výrobků na trh a kterým se zrušuje směrnice Rady 89/106/EHS.

Z tohoto důvodu nařízení EU o stavebních výrobcích ohledně stavebních děl uvádí pouze tzv. základní požadavky na stavby, které jsou stanoveny v Příloze 1 a které do jisté míry definují oblasti, ve kterých mají členské státy tradičně požadavky na stavby ve svých stavebnětechnických předpisech. To je nutné, aby se z toho daly odvodit parametry,⁴⁴⁾ které musí být zohledněny v harmonizovaných technických specifikacích pro stavební výrobky, aby se získaly dostatečné informace o vlastnostech výrobků. Ideou je, že prostřednictvím parametrů, jednotně stanovených na evropské úrovni (včetně zkušebních metod, nutných k jejich zjištění), budou k dispozici informace o stavebních výrobcích tak, aby se ve všech členských státech dalo s jejich použitím posoudit, zda lze určitý stavební výrobek použít (vestavět) v určitém stavebním díle tak, aby byly splněny požadavky na toto stavební dílo podle národních stavebnětechnických předpisů. V bodech odůvodnění k nařízení EU o stavebních výrobcích je proto celý komplex podstatných znaků a zkušebních metod označován také jako „společný odborný jazyk“, který slouží v podstatě ke „komunikaci“ mezi evropsky regulovanými stavebními výrobky a národně regulovanými stavebními díly. Tímto způsobem má být zajištěno, že navzdory stavebně-technickým požadavkům, které jsou v jednotlivých členských státech i nadále rozdílné, bude možné všechny stavební výrobky uvést v evropském hospodářském prostoru do oběhu a obchodovat s nimi.

Jako nástroj tohoto „společného odborného jazyka“ slouží „prohlášení o vlastnostech stavebních výrobků“, které musí být přiloženo ke každému výrobku dodanému na trh. Toto prohlášení o vlastnostech je specifickým nařízením o stavebních výrobcích, protože v ostatních právních předpisech Evropské unie o označování výrobků značkou CE toto prohlášení stanoveno není. Tato prohlášení o vlastnostech stavebních výrobků musí být uznána všemi členskými státy, to znamená, že například stavební úřady musí vycházet ze správnosti parametrů deklarovaných v tomto prohlášení. Pouze orgány vykonávající dohled nad trhem v jednotlivých členských státech mohou toto prohlášení o vlastnostech stavebních výrobků, ale také označení CE

44) V nařízení EU o stavebních výrobcích se místo pojmu „Kennwert“ (parametr) používá trochu umělý pojem „wesentliches Merkmal“ (podstatný znak).

prověřit a k tomuto účelu případně dokonce i odebrat vzorky výrobků a nechat je otestovat v laboratoři.

Členské státy musí kromě toho ve svých stavebních předpisech také používat „společný odborný jazyk“, aby mohla být skutečně realizována základní myšlenka tohoto konceptu, totiž přemostění „příkopu“ mezi evropskou kompetencí k regulování stavebních výrobků a kompetencí národních států k regulování stavebních děl.

Jako harmonizované technické specifikace slouží tzv. harmonizované normy, které jako evropské normy (EN) vydává evropská normalizační organizace CEN. V současné době je z 539 plánovaných harmonizačních norem pro stavební výrobky dostupných 475 a z tohoto počtu jich bylo už 433 zveřejněno v Úředním věstníku Evropské unie a tím jsou použitelné ve smyslu nařízení EU o stavebních výrobcích. U stavebních výrobků, které ještě nejsou pokryty harmonizovanou normou nebo které se od harmonizované normy odchyľují (například na základě jejího inovativního charakteru), mají výrobci volbu – buď mohou i nadále používat národní systémy, anebo mohou vypracovávat prohlášení o vlastnostech stavebních výrobků na základě Evropského technického posouzení (něm. ETB, angl. ETA) a opatřovat výrobky označením CE. Taková evropská technická posouzení jsou vydávána „subjekty pro technické posuzování“, jejichž činnost koordinuje na evropské úrovni Evropská organizace pro technická schválení (angl. EOTA). Evropské technické schválení (angl. European Technical Assessment – ETA) není závazné, ale pokud výrobce opatřil svůj stavební výrobek na základě takového evropského technického schválení označením CE, musí být toto označení akceptováno všemi členskými státy stejně, jako kdyby označení CE bylo vystaveno na základě harmonizované normy.

Zda může být stavební výrobek s označením CE skutečně použit na určité stavbě, resp. pro určitý účel, závisí tedy na příslušných národních předpisech a požadavcích na stavební díla (technické stavební předpisy). Kvůli tomu, aby se v každém jednotlivém případě nemusely nejdříve provádět náročné rešerše, zda je určitý stavební výrobek na základě parametrů deklarovaných v prohlášení o vlastnostech vhodný k tomu, aby byl v určitém stavebním projektu v Rakousku použit v souladu se stavebně-technickými předpisy (směrnice OIB), byl už před mnoha lety zaveden v Rakousku Seznam stavebních hmot ÖE (něm. Baustoffliste ÖE). V tomto Seznamu stavebních hmot ÖE jsou pro stavební výrobky nebo skupiny stavebních výrobků stanoveny požadavky pro použití, které musí tyto výrobky splňovat, jako například parametry, pro které musí být v každém případě uveden výkon, minimální nebo maximální hodnoty určitých parametrů, přičemž to může být uvedeno i s přihlédnutím k evropské klasifikaci. Tento Seznam stavebních hmot ÖE vydává Rakouský institut pro stavební techniku (Österreichisches Institut für Bautechnik – OIB) po konzultaci se spolkovými zeměmi jako nařízení OIB pro jednotlivé spolkové země.

Pro stavební výrobky, pro které harmonizované normy ještě neexistují a které nejsou kryté ani Evropským technickým posouzením, je použití stanoveno v jiném seznamu stavebních hmot – v Seznamu stavebních hmot ÖA (Baustoffliste ÖA). V tomto Seznamu stavebních hmot ÖA je uvedeno, které národní předpisy (například ÖNORM) musí být splněny, aby mohl být výrobek použit k určitým účelům. Není-li k dispozici všeobecně použitelný předpis, může být také požadováno, že stavební výrobek musí vykazovat stavebně-technické schválení (něm. BTZ). Stavebně-technická schválení vydává rovněž Rakouský institut pro stavební techniku (OIB). Stavební výrobky uvedené na Seznamu stavebních hmot ÖA musejí nejen

vyhovovat těmto národním technickým předpisům, resp. stavebně-technickému schválení, ale musí být také zaregistrovány a opatřeny označením ÜA (zkratka pro Übereinstimmung Austria, tj. v souladu s rakouskými předpisy).

V souvislosti s národními ustanoveními pro stavební výrobky stojí za zmínku rozsudek Evropského soudního dvora ve věci C-100/13 proti Německu. V tomto rozsudku Evropského soudního dvora z října 2014 bylo mimo jiné konstatováno, že Německo porušilo právní předpisy EU o stavebních výrobcích tím, že vydáním seznamů stavebních pravidel, na které odkazují stavební řády německých [spolkových] zemí, byly stanoveny dodatečné podmínky pro účinný přístup na trh a pro použití stavebních výrobků v Německu.⁴⁵⁾ Navzdory tomu, že tento rozsudek padl jednak ještě na základě směrnice EU o stavebních výrobcích, jednak se vztahoval specificky ke třem určitým výrobkům, krytým harmonizovanými normami, je tento rozsudek obecně použitelný pro všechny harmonizované výrobky a také v režimu nařízení EU o stavebních výrobcích.

Podle tohoto rozsudku Evropského soudního dvora tedy není členským státům dovoleno na národní úrovni doplňovat aspekty, které nejsou kryty harmonizovanou technickou specifikací (například informace o škodlivinách nebo o udržitelnosti), a požadovat pro tento účel například navíc k označení CE ještě národní „schválení použití“, jak bylo do té doby v Německu zvykem. Tento rozsudek vedl v Německu k zásadní diskusi a v současné době probíhají jednání o zásadní změně německých právních předpisů o stavebních výrobcích. Do jaké míry bude mít tento rozsudek Evropského soudního dvora důsledky také pro ostatní členské státy Evropské unie (například pro Francii), se teprve ukáže.

Vyhlídky

Na národní úrovni existuje v Rakousku – i ve většině ostatních evropských zemí – už několik let stoupající tlak na snižování stavebních nákladů. Příznačným heslem pro tuto tendenci je „dostupné bydlení“ („leistbares Wohnen“), které se dokonce jako nadpis kapitoly dostalo do vládní dohody rakouské spolkové vlády pro legislativní období 2013–2018. Podle studie Svazu obecně prospěšných stavebních organizací (Verband der gemeinnützigen Bauvereinigungen)⁴⁶⁾ z roku 2012 je třetina nárůstu stavebních nákladů v posledních deseti letech způsobena dodatečnými technickými požadavky, zejména v oblastech jako bezbariérovost, ochrana proti požáru a energetická efektivnost. Jedná se však přitom o problém nejen rakouský, protože stoupající náklady v oblasti „bydlení“ lze pozorovat v celé Evropě – od stavebních nákladů až po provozní náklady. Podle údajů Eurostatu tvoří náklady na bydlení v evropském průměru už 23 % výdajů domácností a pro 12 % obyvatelstva činí tento podíl dokonce 40 % příjmů celé domácnosti.⁴⁷⁾ Dvě třetiny vzestupu nákladů vyplývají ovšem z jiných faktorů. Zde je nutné

45) *Rozsudek Evropského soudního dvora (10. komory) ve věci C-100/13 ohledně žaloby pro porušení smlouvy podle čl. 258 Smlouvy o fungování Evropské unie; žaloba byla podána dne 27. 2. 2013 (Evropská komise proti Spolkové republice Německo).*

46) *Tisková zpráva Svazu obecně prospěšných stavebních organizací (Verband der gemeinnützigen Bauvereinigungen) ze dne 23. 10. 2012.*

47) *AMANN. In Guardian Professional, 2. 5. 2013.*

uvést zejména ceny pozemků a – prostě a jednoduše – vyšší tržní ceny nemovitostí. Činil-li podíl ceny pozemku na stavebních nákladech obytné budovy v 70. letech 20. století ještě zhruba 15 %, dnes už je to 30 %, tedy dvojnásobek, nebo dokonce ještě více.⁴⁸⁾ A v neposlední řadě se na základě hospodářské krize přesouval finanční majetek více do reálných investic. V důsledku vyšší poptávky po nemovitostech jako investičních objektech tedy došlo k dalšímu zmenšení nabídky bytů, které byly vlivem nízké stavební produkce v oblasti výstavby vícepatrových bytových domů (v letech 2008–2012 nárůst pouze o 2 %) beztak nedostatkovým zbožím.

Proti volání po snižování stavebních nákladů stojí však na druhé straně zvyšující se požadavky na technickou kvalitu nových budov. Tyto požadavky vyplývají z regulativů Evropské unie, zejména pokud jde o energetickou náročnost. Také „nákladově optimální úroveň“ požadavků na energetickou náročnost, požadovaná směrnicí EU o energetické náročnosti budov, se nakonec ukáže jako „nákladově optimální“ až za 30 let na základě očekávaných úspor u energetických nákladů na provoz budovy. Stavební náklady jako prvotní investice do budovy se tím však zvyšují. Rovněž požadavky na bezbariérovost se odrážejí ve vyšších nákladech, zejména na základě zvýšené potřeby plochy při bezbariérové úpravě (širší chodby, větší rozsah otevírání dveří, změny směru atd.).

V budoucnosti bude tedy nutné nalézt řešení, která umožní na jedné straně cestu z tohoto rozporu mezi ambiciózními zadáními na základě evropských právních předpisů na straně jedné a nutností snižovat stavební náklady a zvyšovat stavební produkci na straně druhé.

Dalším trendem, který bude v budoucnosti ještě silněji ovlivňovat vývoj stavebního práva, je rostoucí digitalizace. V tomto ohledu jde nejen o tzv. e-permitting, ale také o automatickou kontrolu plánů, až po obecnou aplikaci Informačního modelu budov (Building Information Modeling, BIM). K tomuto účelu bude ve střednědobém horizontu také nutné dát veškeré nutné vstupy k dispozici ve strojově čitelných formátech – od prohlášení o stavebních výrobcích, jako je například označení CE a prohlášení o vlastnostech stavebních výrobků, až po právní předpisy, ve kterých se nacházejí technické požadavky a které musí být rovněž k dispozici ve strojově čitelných formátech. To staví legislativu před velmi velké výzvy.

48) *Kreutzer Fischer & Partner, Marktanalyse „leistbares Wohnen“ (Tržní analýza dostupného bydlení)*, 8. 11. 2013.

Občanské právo a normy pro smlouvy – rozpory, rozhraní nebo smysluplné doplnění, představeno na příkladu rakouské normy pro stavebnictví ÖNORM B 2110

Andreas Kropik

1. Rámcové podmínky výstavby

Kdo myslí na stavbu, ten si představuje především architekturu, tvary a barvy, stavební hmoty a materiály nebo pozdější využití. Myšlenky jsou ovlivněny cílem, hotovou stavbou. Představy o cíli jsou pro lidstvo hnacím motorem. Podněcují nás k rozvíjení nových nápadů na realizaci takových představ. Realizace stavebních projektů probíhá však dnes jinak než před 50 lety. Technika se stává komplexnější, přibývá specialistů a hospodářství vykazuje větší dělbu práce. S těmito změnami se musejí vypořádat i smlouvy o dílo pro stavby a normy (vzory) takových smluv.

1.1 Smlouvu o dílo pro stavby provádějí technici

Přání a skutečnost se mohou rozcházet nebo může být konfliktní realizace mezi subjekty podílejícími se na projektu, protože jeden druhému například komplikuje práci. V tu chvíli vstupuje do hry smluvní právo. Jaké následky má určité jednání nebo naopak jeho opomenutí? Tyto otázky si musí klást především subjekty podílející se na projektu. Ty však zpravidla nemají právnícké, ale technické vzdělání.

Výstupem právní vědy je jazyková formulace právních zásad, které bývají pro laiky často nepřítis srozumitelné. Vzhledem k tomu, že technicky vzdělaní lidé umějí číst a psát, cítí se mnozí z nich způsobilí k vyjadřování stanovisek k právně relevantním skutečnostem. Právnícky vzdělaní lidé bývají naopak v poskytování stanovisek k technickým problémům spíše zdrženliví.

Jedním z problémů při realizaci stavebních záměrů proto je, že právní řešení nebo právně relevantní jednání bývá často založeno na domněnkách.

Podívejme se na zákonnou standardní úpravu. Ta je vychází především z Všeobecného občanského zákoníku (ABGB) v obecné úpravě smlouvy o dílo. Speciální úpravu smlouvy o dílo pro stavbu (stavební smlouvy) tam však nalézt nelze. Tuto situaci je třeba řešit – mimo jiné pomocí norem (vzorových řešení, standardů), jejichž předmětem není obsah technický, ale právní.

1.2 Smlouva o dílo pro stavbu má dlouhodobé dopady

Z hlediska životního cyklu stavby je projektová realizace relativně krátká, a proto je relativně krátký i přímý účinek smlouvy o dílo pro stavbu (stavební smlouvy). V porovnání s jinými právními úkony je však přece jen dopad takové smlouvy značně dlouhý. V porovnání s jinými právními úkony má tedy stavební smlouva dlouhodobý charakter. Pokud jde o záruku a náhradu škody, má stavební smlouva účinnost dokonce i dlouho po skončení projektu. Tříletá záruční lhůta je ještě dobře představitelná, ale třicetiletá lhůta pro náhradu škody je naopak už v nedohlednu. Toto téma je proto relevantní, protože judikatura vnímá i vadu stavby jako vadu, jejíž náprava je vymahatelná z titulu náhrady škody

1.3 Stavební díla jsou individuálně vytvářené projekty

Stavby se nezískávají z výkladních skříní butiků na nákupním bulváru. Jsou zhotovovány individuálně. Stavby jsou objekty realizované podle zvláštních přání vlastníků nebo uživatelů. Na rozdíl od mnoha oblastí zpracovatelského průmyslu nejsou design a výroba v rukou jedné osoby a produkt se nevyskytuje ve velkém počtu. Opakování staveb stejného druhu bývá vzácné. Individualita stavebníků se odráží v individualitě stavby. Design a požadavky na stavbu jsou v rukou stavebníka. Ten je zadavatelem zakázky pro projektovou kancelář, která je odpovědná za projektovou realizaci podle jeho požadavků a přání.

1.4 Stavební díla jsou realizovaná za součinnosti více zhotovitelů

Vlastní realizace stavby je v rukou stavebního podnikatele, který je zhotovitelem – dodavatelem díla. Stavební dílo nezhotovuje pouze jeden dodavatel. Je jich zpravidla více. Paleta specializací sahá od konstrukce hrubé stavby přes vnitřní dokončovací práce až k technickému zařízení budov. Komplexní projekty proto vyžadují víc než jen vlastní projektování a realizaci. Vyžadují dozor, koordinaci, řízení a ještě velký počet dalších specialistů.

Smlouva o dílo pro stavbu (stavební smlouva) se liší od mnoha jiných smluv především také tím, že vznik stavby vyžaduje součinnost většího počtu osob. I když je stavební smlouva uzavřena pouze mezi dvěma osobami, existuje v pozadí více než jeden výlučný vztah dvou osob. Jednotlivé subjekty podílející se na projektu realizují svou práci, ke které jsou zavázáni, ve stejném čase a na stejném místě. Okruhy úkolů jednotlivých subjektů podílejících se na projektu jsou v mnoha ohledech vzájemně spojené. To platí i pro projekty, které realizuje generální dodavatel. Rovina vztahů většího počtu osob se pouze posouvá.

1.5 Smlouva o dílo pro stavbu je dynamická smlouva

Plnění ze smlouvy o dílo pro stavbu nemůže být při uzavírání smlouvy konkrétně předdefinováno až do posledního detailu. V souvislosti s dalším technickým vývojem a neustálým vývojem pravidel techniky by se totiž mohlo stát, že při realizaci bude použit již překonaný

produkt nebo již překonané pravidlo. Vyloučení takové situace je úkolem dynamické stavební smlouvy.

Obsah stavební smlouvy se neváže na pevný okamžik, ale je konkretizován a přizpůsobován v průběhu realizace smlouvy. Stavební smlouva je proto „předvídatelnou neúplnou smlouvou“ a tento její charakter si vyžaduje „dynamickou stavební smlouvu“.

Smlouva o dílo pro stavbu musí proto obsahovat pravidla, na základě kterých bude možné spravovat předvídatelné změny na smluvním základě. Předvídatelné neúplné smlouvy s sebou přinášejí odpovídající problémy. Některé z těchto problémů jsou předvídatelné a mohou být dokonce zahrnuty do smluvního ustanovení. Smlouva na základě jednotkových cen a položkového rozpočtu, která umožňuje variabilitnost množství, řeší problém, že jednotlivá množství nejsou v okamžiku uzavření smlouvy ještě přesně známa.

Ze smluvně právního hlediska je bezvadným řešením vyúčtování podle skutečně provedeného objemu prací, z psychologického hlediska tomu však ledacos odporuje. Experimentálně již mnohokrát prokázaný efekt vlastnictví praví, že majetku, který vlastníme, přisuzujeme vyšší hodnotu, než jakou mu přisuzují osoby, které ho nevlastní. Převedeno na realizaci stavby to znamená toto: Zadavatel zakázky zná cenu zakázky, tedy cenu dohodnutou uzavřením smlouvy. Cena zakázky se stává zadavatelovým majetkem. Tomu je přisuzována vysoká hodnota. Odchýlit se od ní překročením nákladů je z psychologického hlediska těžké. Dynamické stavební smlouvy jsou proto u zadavatelů spíše neoblíbené.

1.6 Realizace stavby vyžaduje partnerství

Předvídatelné neúplné smlouvy, i když obsahují ustanovení o tom, jak lze jejich neúplnost řešit, vyžadují partnerství, protože i ta nejlepší ustanovení patrně vždy obsahují zbytkovou neurčitost. Dá se předpokládat, že bez partnerského pochopení a bez kooperace při provádění smlouvy nemůže realizace projektu bezproblémově fungovat. Smluvní partneři jsou během plnění smlouvy nuceni ke kooperaci.

Bez kooperace by dodavatel nebyl schopen poskytnout stavební práce, ke kterým je zavázán. To platí vzájemně. Ani zadavatel zakázky, tedy stavebník, nemůže bez dodavatelovy kooperace dosáhnout svého cíle. Výkony jednotlivých dodavatelů do sebe vzájemně zasahují. Představíme-li si organizační diagram, pak kooperace musí probíhat jak horizontálně, tak i vertikálně.

Praktický příklad kooperace: Ještě před přejímkou dojde dokonce ke zničení provedených prací, ale nikdo se kvůli tomu nerozčílí. Jde o případ, kdy po výzvě ze strany firmy spravující technické zařízení budov nechá stavitel za účelem provedení instalačních rozvodů vyvrát díry do zdi, kterou postavila stavební firma. Tento postup, který je pro praktiky samozřejmý, není upraven v žádné stavební smlouvě. Stavitel potřebuje kooperaci pravděpodobně dokonce více než dodavatelé, kteří stavbu realizují. Ne všechny problémy, které se mohou vyskytnout v průběhu projektování nebo realizace, se dají předvídat.

2. Normy pro smlouvy o dílo

2.1 O normách obecně

Normy mají pro stavebnictví velký význam. Normy se zabývají především standardizací. Tím má být zajištěn nárůst produktivity. V konečném výsledku to má vést ke zvýšení blahobytu.

Pro dnešní dobu je charakteristické velké množství regulací. Projektování a stavění je ovlivňováno přibližně 6 000 předpisy včetně norem.⁴⁹⁾ Pravidla odstraňují také svébytné myšlení. Nelze přehlížet, že pravidla potlačují individualismus. Zda je množství pravidel následkem rostoucí komplexnosti a z toho vzniklé touhy po zjednodušení nebo výsledkem lobbismu nebo pramení z myšlenky bezpečnosti (v duchu hesla „když toto pravidlo dodržím, ať už je jakkoli nesmyslné, nemůže se mi nic stát“), není na tomto místě podstatné.

Normy pro postupy, produkty, měření a testování jsou v oblasti normování obvyklé. Ale norma existuje dokonce i pro otázku, co je norma. Je to norma EN 45020. Objevuje se víckrát, protože byla převzata do příslušných národních systémů norem. Existuje tedy DIN EN 45020 v Německu, SN EN 45020 ve Švýcarsku, BS EN 45020 ve Velké Británii nebo ÖVE/ÖNORM EN 45020 v Rakousku. Norma je podle tohoto mezinárodního pravidla „dokument vytvořený na základě konsenzu a schválený uznaným orgánem, poskytující pro všeobecné a opakované používání pravidla, směrnice nebo charakteristiky činností nebo jejich výsledků (...)“. S trochou fantazie lze říct, že je tím dáno také oprávnění k vytvoření norem pro smlouvy o dílo.

2.2 Smluvní normy jako zvláštní druh norem

Zvláštní postavení mají smluvní normy. Smluvní normy nestanovují pravidla pro měření ani žádný technický postup ani požadavky na zkoušky. Upravují součinnost. Stanovují příslušné právní zásady pro oblast výstavby. Reflektují v podstatě „právní infrastrukturu“ pro výstavbu. Například v Rakousku je tento druh právní infrastruktury stanoven v normě ÖNORM B 2110 a v rakouských normách (ÖNORMEN) série B 22xx a H 22xx.

Protějškem normy ÖNORM B 2110, která má označení Všeobecná smluvní ustanovení pro stavební práce (něm. Allgemeine Vertragsbestimmungen für Bauleistungen), je v Německu VOB část B, ve Švýcarsku norma SIA 118 a mezinárodně knihy FIDIC.

Normu ÖNORM B 2110 vydává Austrian Standards Institute. Tuto normu lze chápat jako vzor pro všeobecné obchodní podmínky pro stavební práce. Jako doplnění normy ÖNORM B 2110 slouží specifické právní normy jako například normy pro betonářské práce, vyzdívací práce, elektroinstalační práce atd. Tyto normy patří do sérií B 22xx, resp. H 22xx. Společně s ÖNORM B 2110 představují tyto normy vzorovou smlouvu o dílo pro stavbu – stavební smlouvu.

Rakouské normy (ÖNORMEN) série B 22xx a H 22xx, přičemž „B“ je označení pro stavebnictví (něm. Bauwesen) a „H“ pro „domovní techniku“ (něm. Haustechnik), vykazují

49) *Noviny Der Standard* ze dne 18. 10. 2015 s odkazem na Rakouskou komoru inženýrů a architektů.

specifická odborná doplnění. Jsou stanovena zejména specifická pravidla pro vyúčtování, kvalita realizace, povinnost prohlídky a rozměrové tolerance.

ÖNORM B 2110 má status všeobecných obchodních podmínek. Je to tedy tak, jako kdyby smluvní partner zkoncipoval své vlastní všeobecné obchodní podmínky. Zvláštní postavení tato norma nemá.⁵⁰⁾

Rozsah platnosti všeobecných obchodních podmínek, a proto také smluvních norem, musí být smluvními partnery výslovně sjednán. Pokud smlouva vznikla bez zahrnutí smluvních norem, nelze smluvní normy jednostranně dodatečně zahrnout do obsahu smlouvy.

Smluvní normy v zásadě nepředstavují ani obchodní zvyklosti ani řádnou obchodní praxi. Jednotlivá ustanovení však mohou představovat obchodní zvyklosti, což je nutné podložit výkladem obchodních zvyklostí. Taková zjištění se vztahují hlavně na pravidla pro vyúčtování, která jsou stanovena v normách pro smlouvy o dílo, série B 22xx nebo H 22xx.

Normy pro smlouvy o dílo mají zvláštní a často nerozpoznanou hodnotu, protože obsahují velmi mnoho vysvětlivek a pokynů, ale také pravidel, která pocházejí z praxe a popisují obvyklé jevy. Je-li při soudním řízení položena otázka obvyklosti, poukazují soudní znalci rádi na příslušné normy. Nejvyšší soudní dvůr (OGH) například stanoví, že rakouské normy (ÖNORMEN) představují shrnutí požadavků obvyklé péče na zhotovitele a zavazují ho k dodržování opatření, stanovených pro běžný případ.⁵¹⁾

Pravidlo je podpořeno judikaturou, smysluplnost pravidel ustupuje často do pozadí, záleží pouze na skutečnosti, že pravidlo existuje. Existuje patrně jen málo znalců, kteří by hájili názor odchylovající se od normy.

Pro všeobecné pochopení je nutné zmínit ještě pořadí smluvních ustanovení – tedy ustanovení individuálních, ustanovení v normách a ustanovení v zákonech. Individuální ustanovení mají přednostní platnost před všeobecnými ustanoveními. To je všeobecný výklad, pokud k tomu ve smlouvě není nic uvedeno. Speciální ustanovení jsou individuálně koncipovaná ustanovení. Všeobecné ustanovení je zákonná standardní úprava. Jasně a zřejmé je, že to, co si smluvní partneři dohodli individuálně, má platit přednostně, tedy před zákonnou standardní úpravou. To je část smluvní svobody. Smluvní svoboda je omezena pouze tím, že ustanovení, která se přičí dobrým mravům, nebo tzv. hrubě znevýhodňující ustanovení mohou být nicotná, tedy neplatná.

Smluvní normy jsou specifikum. Nejsou závazné jako zákon nebo jako technické normy, které dokonce zčásti platí jako závazné. V každém případě však představují pravidla „techniky“ a „návod“ pro postup smluvních partnerů a proto bývají v praxi s oblibou používány, i když zčásti se značnými změnami.

2.3 Konsenzus versus jakost

Již bylo řečeno, že normy vznikají na základě konsenzu – tak nám to říká i norma EN 45020. Konsenzus však znamená kompromis. Přijetí kompromisů znamená neurčitost ve formulaci.

50) Srov. KREJCI. *Unternehmensrecht* 4, 27.

51) *Nejvyšší soudní dvůr (OGH) 14. 10. 1997, 1 Ob 233/87i; ecolex 1998, 126.*

Každá zájmová skupina by chtěla ve výboru pro normalizaci dosáhnout úspěchu pro svou klientelu.

Příkladem neurčitosti vzniklé kvůli kompromisu je ustanovení normy ÖNORM B 2110, že – při shodně přijatém prodloužení lhůty pro plnění – budou pro nové termíny, dohodnuté místo starých termínů, zachovány smluvní pokuty. Takové ustanovení si vynutil Vrchní soudní dvůr (OGH), protože judikatura směřuje k tomu, že při hrubých zásazích do harmonogramu ze strany zadavatele zakázky není už dodavatelem slíbená dohoda o pokutě (penále) účinná.⁵²⁾

To je důvodem pokusů zadavatelovy zájmové skupiny čelit tomu přijetím smluvního ustanovení. Toto ustanovení zní: „*Při shodně přijatém prodloužení lhůty pro plnění zůstávají pro nové termíny, dohodnuté místo starých termínů, zachovány smluvní pokuty.*“ Potud by to bylo v pořádku. Dodavatel má mít černé na bílém, že při sjednání nových termínů zůstávají i nadále v platnosti následky vázané na původní termíny. Další ustanovení se nachází ještě v tomto oddílu. Zní takto: „*Nové penalizované termíny musejí být jako takové stanoveny.*“ A důsledek? Nejsou-li stanoveny, nejsou považovány za penalizované termíny, a jsou-li jako takové stanoveny, jsou dohodnuty. Norma by to mohla zestručnit takto: Všechno, co je dohodnuto jako dodatek nebo doplnění, platí. To by bylo jasné. Norma ÖNORM B 2110 by mohla od tohoto ustanovení zcela upustit, protože dohodnuté věci beztak platí. Je kvůli tomu toto ustanovení zcela bezcenné? Ne, pokud je toto ustanovení vnímáno benevolentně. Uživatel, který bývá s oblibou označován jako „praxe“, bývá jako důležité téma při realizaci stavby ukazováno, že odpovídající právní úkony jsou nutné, a proto je nutné usilovat o dohody.

Proč tedy taková ustanovení vznikají? Vznikají z potřeby nalézt smluvní ustanovení pro rozpoznáný problém, případně vznikají kvůli judikatuře, která je některou zájmovou skupinu vnímá jako nežádoucí. Konsenzus, který je nutný k tomu, aby byla norma vůbec přijata, přináší však rozředění a může vést i k nicneříkajícím ustanovením.

3. Přehled o normě ÖNORM B 2110

Nejprve krátký přehled obsahu normy ÖNORM B 2110. Je nutné zmínit dvě oblasti. Za prvé jsou to procesní ustanovení a za druhé smluvní ustanovení.

Procesní ustanovení upravují žádoucí předšmluvní chování smluvních partnerů. Neinicují v zásadě žádná předšmluvní práva ani povinnosti. Je stanoveno, na co je nutné dbát při vypisování veřejných zakázek na stavební práce a při sestavování nabídek. Procesní ustanovení mohou být zčásti použita také jako kontrolní seznam. Obsahují například seznam údajů, které je v daném případě v rámci vypsání veřejné zakázky nutné uvést. Jako příklad lze zmínit oddíl 4.2.2 normy ÖNORM B 2110. Tento oddíl obsahuje seznam údajů, které se v případě potřeby uvádějí při vypsání veřejné zakázky. Například o rozsahu ostrahy, o pojištění stavebních prací, o místu a poloze staveniště a o plochách, které jsou k dispozici, zejména s ohledem na zřízení staveniště, lhůty stanovené plánem atd.

Druhá, převažující a rozsáhlá část se týká smluvních ustanovení.

52) Vrchní soudní dvůr (OGH) 23. 2. 1999, I Ob 58/98f, časopis RdW 1999, 462 = evidenční list 1999/144.

4. Cíle, které sleduje norma ÖNORM B 2110

4.1 První cíl: Vytvoření smluvních ustanovení pro stavební práce

4.1.1 Typologie smluvního ustanovení s ohledem na jeho vymezení vůči zákonné normální situaci

V porovnání se zákonnou normální situací, která je stanovena Všeobecným občanským zákoníkem (zkráceně ABGB), se dají vytvořit tyto kategorie:

1. ÖNORM B 2110 v rozsáhlé míře doslovně přebírá zákonnou standardní úpravu.
2. ÖNORM B 2110 konkretizuje zákonnou standardní úpravu, aniž by ji změnila.
3. ÖNORM B 2110 mění zákonnou standardní úpravu.
4. ÖNORM B 2110 doplňuje zákonnou standardní úpravu, resp. vyplňuje mezery v zákonné standardní úpravě konkrétními ustanoveními.

4.1.2 Převzetí zákonné standardní úpravy

Mnohá ustanovení jsou bez zvláštních odchylek převzata ze zákonné standardní úpravy. Uvést lze například právo na záruku.

Norma ÖNORM B 2110 nevytváří vlastní právo na záruku. Zákonná ustanovení byla v mnoha pasážích dokonce doslovně převzata z Všeobecného občanského zákoníku (ABGB).

ABGB	ÖNORM B 2110
§ 922 (1) Kdo jinému přenechá věc za úplatu, poskytuje záruku, že tato věc odpovídá smlouvě. Ručí tedy za to, že tato věc má sjednané nebo obvykle předpokládané vlastnosti, že odpovídá jeho popisu, zkoušce nebo vzoru a že může být používána podle povahy obchodu nebo podle přijatého ujednání.	12.2 Záruka 12.2.1 Rozsah Dodavatel poskytuje záruku, že jeho výkony mají smluvně sjednané nebo obvykle předpokládané vlastnosti, že odpovídají jeho popisu, zkoušce nebo vzoru a že mohou být používány podle povahy obchodu nebo podle přijatého ujednání.
ABGB § 932 (1) Přejímatel může kvůli vadě požadovat vylepšení (opravu nebo doplnění chybějícího), výměnu věci, přiměřené snížení úplaty (snížení ceny) nebo zrušení smlouvy (změnu). § 932 (2) Nejdříve může přejímatel žádat pouze vylepšení nebo výměnu věci, ledaže by vylepšení nebo výměna nebyly možné nebo by byly pro předávajícího v porovnání s jinou nápravou spojeny s neúměrně	12.2.4 Práva plynoucí ze záruky 12.2.4.1 Zadavatel zakázky smí kvůli vadě požadovat vylepšení (opravu nebo doplnění chybějícího), výměnu věci, přiměřené snížení úplaty (snížení ceny) nebo zrušení smlouvy (změnu). 12.2.4.2 Nejdříve může zadavatel zakázky žádat pouze vylepšení nebo výměnu věci, ledaže by vylepšení nebo výměna nebyly možné nebo by byly pro dodavatele v porovnání s jinou nápravou spojeny s neúměrně

vysokou náročností. Zda se jedná o tento případ, se určuje podle hodnoty bezvadné věci, podle závažnosti vady a podle nepříjemností, které jsou pro přejímatele spojeny s jinou nápravou.

vysokou náročností. Zda se jedná o tento případ, se určuje podle hodnoty bezvadné práce, podle závažnosti vady a podle nepříjemností, které jsou pro přejímatele spojeny s jinou nápravou.

Norma ÖNORM B 2110 opakuje to, co je beztak uvedeno ve Všeobecném občanském zákoníku. Přizpůsobuje zákonnou standardní úpravu pouze své terminologii – „přejímatele“ se stává „zadavatelem zakázky“ a „podnikatel“ „dodavatelem“.

Naskýtá se otázka, proč tato paralelnost? Neexistuje odpověď, jejíž obsah by byl prakticky použitelný. Ne každý technicky vzdělaný člověk má hned po ruce zákon a může si v něm nalistovat odpovídající pasáže. Nelze opomenout skutečnost, že norma ÖNORM B 2110 vznikla v okamžiku, kdy ještě o internetu nemohla být ani řeč, a proto nebyl tak snadný přístup k informacím. Kompaktní ustanovení, které chce pokrýt podstatné oblasti stavění, s sebou přináší opakování. To lze akceptovat.

4.1.3 Konkretizace zákonné standardní úpravy

Jiné právní oblasti jsou oproti znění zákona jazykově doplněny, aniž by byl pozměněn obsah zákonné standardní úpravy. Jako příklad lze v této souvislosti uvést povinnost kontroly a povinnost varování. Zákonná standardní úprava, tedy § 1168a Všeobecného občanského zákoníku (ABGB), je popsána stručně a jasně. Je formulována abstraktně a – podle názoru zástupců ve výboru – pro praktického uživatele patrně nesrozumitelně, a proto byla provedena doplnění.

ABGB

§ 1168a [...] Pokud se však dílo v důsledku zjevné nevhodnosti materiálu poskytnutého objednavatelem nebo v důsledku zjevně nesprávných objednavatelových pokynů nezdaří, je podnikatel odpovědný za škodu, pokud objednavatele nevaroval.

ÖNORM B 2110

6.2.4 Povinnost kontroly a povinnost varování

6.2.4.1 Zadavatelem

1. poskytnuté prováděcí podklady,
 2. udělené pokyny,
 3. poskytnuté materiály a
 4. zadavatelem předem poskytnutá plnění
- musí dodavatel co nejdříve zkontrolovat a zadavatel neprodleně písemně sdělit vady, které je dodavatel na základě jeho očekávatelných odborných znalostí při vynaložení povinné péče schopen rozpoznat, a oprávněné pochybnosti vůči plánovanému způsobu provedení.

	<p>6.2.4.2 Dodavatel se musí před poskytnutím plnění s použitím povinné péče přesvědčit o řádném stavu například již hotových prací. Rozpoznatelné vady, které by podle jeho názoru mohly nepříznivě ovlivnit požadované vlastnosti prací, které má provést, musí dodavatel neprodleně písemně oznámit zadavateli zakázky.</p> <p>6.2.4.3 Vady, k jejichž zjištění jsou nutná rozsáhlá, technicky obtížná nebo finančně náročná zkoumání nebo ke kterým je nutné přizvat specialisty, se nepovažují za rozpoznatelné ve smyslu bodu 6.2.4.1 a 6.2.4.2. Pokud dodavatel musí akceptovat, že zadavateli nemusejí být známy okolnosti vedoucí ke zrušení těchto zkoumání, musí o tom zadavatele neprodleně písemně vyrozumět.</p> <p>6.2.4.4 V únosné lhůtě musí dodavatel v rámci svých odborných možností podat upozornění nebo návrhy k odstranění nebo vylepšení. Zadavatel zakázky musí včas oznámit své rozhodnutí.</p> <p>6.2.4.5 Opomene-li dodavatel oznámení nebo nepřijme-li zadavatel rozhodnutí, nese každý odpovědnost za následky svého opomenutí. Nepřihlédne-li zadavatel zakázky k odůvodněným pochybnostem a vyskytnou-li se škody vzniklé v důsledku oznámených vad, je dodavatel zproštěn odpovědnosti za tyto škody a je zproštěn povinností plynoucích ze záruky.</p>
--	---

Tato doplnění vyplývala především z judikatury k § 1168a ABGB. Text normy ÖNORM B 2110 odpovídá směřování zákonné standardní úpravy se základními tezemi z judikatury. Zda je to právně bezpečné, nebo nikoli, nechť je pro jednu ponecháno stranou. Text je v porovnání se zákonnou standardní úpravou každopádně srozumitelnější, pokud lze právní formulace z judikatury pro lidi bez právního vzdělání vůbec považovat za srozumitelné.

Některé body ÖNORM B 2110 zasahují do zákonné normální situace naopak obtížněji. V této souvislosti je nutné uvést právní oblast prodlení.

<p>ABGB § 918 (1) Pokud úplatná smlouva není jednou ze smluvních stran plněna buď v patřičnou dobu, na patřičném místě nebo sjednaným způsobem, může druhá smluvní strana požadovat buď plnění, nebo náhradu škody kvůli zpoždění, nebo při stanovení přiměřené lhůty k dodatečnému plnění učinit prohlášení o odstoupení od smlouvy.</p>	<p>ÖNORM B 2110 6.5.1 Všeobecná stanovení Prodlení nastává, není-li plnění poskytnuto v patřičnou dobu, na patřičném místě nebo sjednaným způsobem. Dostane-li se smluvní partner do prodlení, může druhý smluvní partner buď trvat na řádném plnění smlouvy, nebo při písemném stanovení přiměřené dodatečné lhůty učinit prohlášení o odstoupení od smlouvy pro případ, že smluvní plnění není v dodatečné lhůtě poskytnuto.</p>
---	--

§ 918 odst. 1 ABGB objasňuje právní následky, pokud smlouva není jedním ze smluvních partnerů plněna buď v patřičnou dobu, na patřičném místě nebo sjednaným způsobem. ÖNORM B 2110 to shrnuje pod pojmem „prodlení“ (něm. *Verzug*): „*Prodlení nastává, není-li plnění poskytnuto v patřičnou dobu, na patřičném místě nebo sjednaným způsobem.*“ Pod pojmem „prodlení“ je obecně chápáno porušení povinnosti v rámci dlužného poměru, přičemž toto porušení povinnosti spočívá v tom, že věřitel nebo dlužník včas neprovede úkon, k němuž je zavázán.⁵³⁾ Je pravda, že špatné plnění, které musí být nejprve vylepšeno, může vést k prodlení. Drobná odchylka ve slovosledu při porovnání zákonné normální situace a normy ÖNORM B 2110 může z právního hlediska skutečně vést k výsledku, který tvůrci normy patrně nezamýšleli. Proto radím: Žádnou odchylku od zákonné normální situace, když nic odchýleno být nechce.

4.1.4 Pozměnění zákonné standardní úpravy

Než budou zmíněny zásahy do zákonné standardní úpravy, podnikneme krátký exkurz. Norma ÖNORM B 2110 některé právní oblasti pomíjí, přestože jsou pro realizaci stavby relevantní. Pro tyto právní oblasti proto platí zákonná standardní úprava. Za zmínku v tomto ohledu stojí opravdu komplexní právo na náhradu škody, které v normě ÖNORM B 2110 zůstává téměř neošetřeno. Ale pouze „téměř“, a to v případech, kdy ÖNORM B 2110 zasahuje v detailu do práva na náhradu škody. Omezuje při lehké nedbalosti náhradu škody směrem nahoru.

53) *Vrchní soudní dvůr: OGH 7 Ob 286/05t; OGH 5 Ob 166/07h.*

<p>ABGB</p> <p>§ 1324 V případě škody způsobené ze zlého úmyslu a z nápadné bezstarostnosti je poškozený oprávněn požadovat úplné zado-stiučinění; ve zbývajících případech je však oprávněn požadovat pouze samotnou ná-pravu škody. Podle toho je v případech, kde se v zákoně vyskytuje všeobecný výraz „ná-hrada“, nutné posoudit, jaký druh náhrady má být poskytnut.</p>	<p>ÖNORM B 2110</p> <p>12.3 Náhrada škody všeobecně</p> <p>12.3.1 Pokud smluvní partner porušením svých smluvních povinností způsobil dru-hému smluvnímu partnerovi svým zavině-ním škodu, má poškozený nárok na náhra-du škody, jak je uvedeno níže:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. při úmyslu nebo hrubé nedbalosti nárok na náhradu škody včetně ušlého zisku (plné zado-stiučinění); 2. není-li v jednotlivém případě stanoveno nic jiného, má při lehké nedbalosti nárok na náhradu škody: <ol style="list-style-type: none"> a) při odstoupení a při škodách na zdraví nárok bez omezení, b) ve všech ostatních případech nárok s těmito omezeními: <ul style="list-style-type: none"> • při ceně zakázky do 250 000 eur: nej-výše 12 500 eur. • při ceně zakázky nad 250 000 eur: 5 % ceny zakázky, avšak nejvýše 750 000 eur.
---	---

Ve zbývajících případech pak musí uživatel, vyskytnou-li se témata týkající se práva na náhradu škody, sáhnout k zákonné standardní úpravě a zalistovat ve Všeobecném občanském zákoníku (ABGB). V minulosti se sice stávalo, že právo na odškodnění za realizaci stavby a její následky nebylo příliš významné, ale od té doby, co Nejvyšší soudní dvůr (OGH) rozhodl, že vada, na kterou se vztahuje záruční právo, je věřitelem vymahatelná rovněž z titulu práva na náhradu škody, se právo na náhradu škody začalo ve stavebním právu úspěšně rozmáhat.

Je nutné upozornit na další okolnost. Projektující podnikatelé, jako například architekti, koncipují zpravidla také smlouvu i dílo pro stavbu – stavební smlouvu, protože vedle popisu výkonů dávají k dispozici také smluvní podmínky pro vypsání veřejné zakázky. Mohli bychom se domnívat, že s čistým svědomím může být dohodnuta také norma ÖNORM B 2110. Úprava odpovědnosti znalce podle § 1299 ABGB je však s tím v rozporu, když se ÖNORM B 2110 v neprospěch zadavatele zakázky odchyluje od zákonné standardní úpravy. Povinnost podat vysvětlení je přesto nutné respektovat.

Změna zákonné standardní úpravy je vynucena zčásti v důsledku neúplnosti stavební smlouvy. Změny plnění jsou proto v ÖNORM B 2110 zvláštním tématem.

<p>ABGB § 1168 V případě, že nedojde k realizaci díla, přísluší podnikateli přesto dohodnutá finanční odměna, pokud byl ochoten k plnění, ale vlivem okolností na straně objednavatele mu bylo plnění znemožněno; musí si však započítat to, co v důsledku neprovedení práce ušetřil nebo jiným použitím získal nebo co úmyslně získat nestihl.</p>	<p>ÖNORM B 2110 7.4.5 Odškodnění utrpěné újmy Pokud dodavateli při podkročení ceny zakázky o více než 5 %, snížením nebo neuskutečněním částí některého výkonu vznikne újma, která není krytá novými jednotkovými cenami nebo jinými finančními úhradami, musí zadavatel zakázku tuto újmu odškodnit. Tato újma může být po vzájemné dohodě odškodněna uhrazením kalkulovaného podílu režijních nákladů na neuskutečněných pracích. Náklady na poskytnuté předcházející plnění, které se vztahuje k projektu a které nelze využít jinak, je nutné v každém případě (nezávisle na 5% limitu) odškodnit.</p>
--	---

Při neuskutečnění prací přísluší dodavateli podle zákonné standardní úpravy plná výše finanční odměny po odečtení úspor vzniklých neprovedením práce. Vzhledem k tomu, že změny prací bývají časté, stanoví ÖNORM B 2110 jiné pravidlo. Odchytky do výše 5 % lze tolerovat a teprve při překročení limitu má být újma odškodněna. Výpočet neprobíhá „odshora dolů“, ale „zdola nahoru“.

4.1.5 Doplnění zákonné standardní úpravy

Některé oblasti, které jsou pro stavebnictví relevantní, jsou v zákonné standardní úpravě řešeny jen nedostatečně, případně vůbec ne explicitně. Takové právní oblasti vyžadují doplňující ustanovení.

Mezi ně spadají ustanovení o přejímce stavebních prací. To, co lze v zákoně nalézt pouze v rudimentární podobě, je v normě ÖNORM B 2110 stanoveno velmi formálně. Proces přejímky stavebních prací zadavatelem zakázky je tím prakticky realizovatelný.

Právní řády (a k nim patří i normy), které stanoví obsah smluv, obsahují pravidla, která požadují, aby se ti, na které jsou zaměřena, chovali podle nich. Právní zásady a z nich vzniklá smluvní ustanovení udávají, co mají adresáti dělat nebo čeho mají zanechat. Právní zásada připisuje k nějaké skutkové podstatě, to jest skutkovému stavu, právní následek. Když nastane určitá skutková podstata, musí přijít právní následek. Klíčovými slovy jsou v této souvislosti „má povinnost“, „je povinen“ nebo „má“.

Některé právní zásady normy ÖNORM B 2110 zůstávají neúplné. Obsahují pokyn, ale právní následek tohoto pokynu není okamžitě patrný. Například údaj o kabelech či kanálech vedoucích po stavebním pozemku atd. (vestavby).

ÖNORM B 2110 stanoví: „Zadavatel zakázky je povinen nejpozději před zahájením práce oznámit dodavateli existenci případných vestaveb, pokud se tak nestalo už při vypsání veřejné zakázky.“ Právní zásada zde končí. Následek je nejistý.

Jiný příklad: „Ve vypsání veřejné zakázky je nutné uvést všechny okolnosti, které mají význam pro provádění prací a tím pro sestavení nabídky, ale také zvláštní ztížené nebo naopak usnadněné podmínky, například základové poměry, dopravně podmíněné překážky v práci...“ ÖNORM B 2110 zařazuje nedodržení tohoto pravidla do sféry zadavatelových rizik. Ani to ještě nevyvolává otázku, jak následně postupovat, pokud zadavatel opomněl takové údaje uvést. Na příkladu stavebního pozemku: Opomněl tyto údaje uvést, protože riziko stavebního pozemku vidí na straně zadavatele zakázky, anebo je opomněl uvést, protože charakter pozemku je beztak známý? Řešení této otázky lze proto nalézt pouze další interpretací ostatních smluvních ustanovení nebo porovnáním s tím, s čím se setkáváme v přírodě. Patrně by to přesáhlo celý rámec, kdybychom v jednom souboru pravidel chtěli podchytit veškeré případy dohod nebo popisů stavebního pozemku včetně důsledků. Výsledek: Také v normě ÖNORM B 2110 zůstávají mezery.

4.1.6 Shrnutí

Abychom to shrnuli: ÖNORM B 2110 upravuje důležité právní oblasti, které jsou při realizaci stavebního záměru relevantní. Kompaktní brožura – ÖNORM B 2110 zahrnuje 46 stran formátu A4 – je pro uživatele přehlednou příručkou. Zabývá se zvláštnostmi výstavby lépe než zákonná standardní úprava.

4.2 Druhý cíl: Vytvoření jednotného standardu pro stavební smlouvy

4.2.1 Idea

Existuje ještě další vyhlášený cíl, který má být normou ÖNORM B 2110 sledován. Všeobecně pojatá zákonná standardní úprava má být přizpůsobena zvláštnostem právní realizace stavebního projektu a má být vytvořen všeobecný standard pro stavební smlouvy. Prostřednictvím jednotných smluvních ustanovení pro stavební práce, vyvážených práv a povinností pro smluvní partnery a srozumitelné formulace, které se zabývají charakterem stavebních prací a díky velkému počtu použití jsou dostatečně známé i smluvním partnerům, má být dosaženo vysoké všeobecné akceptace. Smluvní partneri proto nemusejí vždycky nově propracovat, analyzovat a hodnotit všeobecné obchodní podmínky, ale mohou sáhnout k tomu, co už důvěrně znají. Mělo by se tím v rozsáhlé míře zabránit nejistotám v používání a obtížím s výkladem. Při problémech lze využít komentáře, zčásti i příslušnou judikaturu. Norma ÖNORM B 2110 v jednotlivých bodech posiluje, v jiných bodech oslabuje pozici smluvního partnera vůči zákonné standardní úpravě. V součtu jsou tato ustanovení považována za vyvážená, protože ve výboru obsazeném zástupci různých zájmových skupin vznikla na základě konsenzu a byla podrobena procesu hlasování.

4.2.2 Realita

Všechno to, co bylo předtím řečeno, pramení z určité myšlenky, z určitého přání. Praxe se toho nechrání. Norma ÖNORM B 2110 není dílo, které by bylo nutné závazně používat, lze ho měnit, v jednotlivých bodech upravovat anebo vůbec nesjednávat.

Praxe však také ukazuje, že prakticky žádná stavební smlouva se alespoň v základních rysech normy ÖNORM B 2110 nezříká. Obvykle jen v základních rysech – úplně převzetí normy se vyskytuje zřídká. Zmatek vzniká individuálními zásahy. A je bohužel nutné zdůraznit, že tyto zásahy provádějí velmi často lidé s pouze technickým vzděláním, bez odpovídající právníké průpravy. Takové zásahy provádějí také často právnícky vzdělané osoby, které však o stavebním dění téměř nemají tušení. Na jedné straně vznikají právnícky slabě formulované podmínky, na druhé straně vznikají sice právnícky dobře zformulované podmínky, ale tyto podmínky nejsou použitelné ve stavební praxi.

Příklad:

Smluvní ustanovení, které stanoví, že před provedením změn v plnění musí existovat písemná objednávka včetně konkrétní výše nákladů ze strany dodavatele vůči zadavateli, může při realizaci stavby přinést víc škody než užítku. Dodavatel také nemá mít nárok na finanční odměnu, pokud jsou práce prováděny bez písemné objednávky. To je sice asi skvělé pro bezpečnost nákladů, pro řízení nákladů a pro srozumitelnost změn a jejich účinky, jenomže pomalu jednajícím zadavatel zakázky tím zastaví průběh své vlastní stavby. Když totiž stavební dozor, projektové řízení, projektový controlling a konečně i vedení projektu musejí ve schvalovacím procesu činit poznámky k určité zakázce, dá se okamžitě vytušit, že schvalovací proces bude zdlouhavý.

Praxe – míněna je tentokrát praxe na straně zadavatele – která měla problémy s ustanovením o vyúčtování stavebních škod, jak je stanoví ÖNORM B 2110, bude možná chtít tuto podmínku normy ÖNORM B 2110 změnit. Pro účely změny je nutné přihlížet k tomu, co k tomuto tématu už judikoval Nejvyšší soudní dvůr. Solidární ručení dodavatelů za škody, jejichž původce nelze zjistit, je v rozporu s dobrými mravy. Podnikatelům musí být ponechána možnost předložit zprošťující důkaz. Podmínky, které jsou v rozporu s dobrými mravy, však znamenají, že jsou neplatné. U smluvních ustanovení, vypracovaných samostatně, bez odpovídajících právníckých vědomostí, hrozí nebezpečí, že rozsah jejich platnosti může být pochybný, v každém případě však tato ustanovení vyvolají diskuse.

4.3 Třetí cíl: Šíření myšlenky kooperace

Člověk staví – a to téměř od začátku historie lidstva. Nejpozději od té doby, co začal žít usedlým způsobem života, tedy zhruba 10 000 let před naším letopočtem, začala stoupat potřeba trvalých obydlí. I dnes ještě žasneme nad umem dávných stavitelů. Také pro tehdejší dobu platilo, že veškeré stavění sledovalo potřebu, plnilo nějaký účel. Vedle plnění elementárního účelu mohou být stavby spojovány i s mnoha jinými účely. V popředí je především profánní potřeba každodenního života mít domy, propojené cesty nebo hospodářské stavby. Vedle toho však existovala a existuje i dnes ještě potřeba propůjčit architektonický výraz duchovnímu nebo politickému světu.

V porovnání s jinými činnostmi vyžaduje stavění více prostoru a hmoty. Také čas je faktor, který hraje velkou roli. Ten, kdo zahájí stavbu, by ji chtěl zpravidla také dokončit. Stavby mají také dlouhé trvání. Historie i současnost jsou ovlivňovány stavbami. A stavění se odehrává za různých rámcových podmínek.

Pohled do minulosti – římský císař Nero měl moc a měl také možnost... dát vybudovat gigantický palácový komplex Domus Aurea neboli „Zlatý dům“. Například hodovní síň je první kupolovitá stavba s osmiúhelníkovým půdorysem. Ve vstupní hale domu byla umístěna obří, 120 stop vysoká socha císaře Nerona.⁵⁴⁾ Rámcové podmínky této stavby byly jistě jiné než při stavbě velkých katedrál ve středověku. To nás přivádí k historice o třech zednících.⁵⁵⁾ Tři zedníci pracují. Na otázku, co dělají, odpoví první z nich: „Vydělávám peníze.“ Druhý: „Já tady pracuji, protože jsem nejlepší zedník.“ A třetí zedník odpoví: „Stavím katedrálu.“ Stavění s různou motivací bylo vždycky komplexním procesem, nacházejícím se v napjatém vztahu mezi zadavatelem stavby, osobami realizujícími stavbu, životním prostředím a společností. Otázkou je, zda realizace stavby funguje, pokud na staveništi pracují pouze zedníci prvního typu, nebo zda bude fungovat, pokud na staveništi budou pracovat zedníci třetího typu. Odpověď je nasnadě.

Norma ÖNORM B 2110 obsahuje proto různé přístupy ke kooperaci. Tato charakteristika se v zákonné normální situaci nenachází.

4.3.1 Kooperace na příkladu změny plnění

Kooperace je protikladem konfrontace. Při konfrontaci je nutné také striktně dbát na prozazení vlastní právní pozice. Tím však trpí realizace výrobního procesu. Koexistence musí být nahrazena egoistickým jednáním. Klíčovými slovy jsou „brát“ a „dát“. Modely kooperace nevznikají kvůli právnickým pochybnostem, ale kvůli praktickým pochybnostem, že bez kooperace se na staveništi nelze pohnout vpřed.

V jednom bodě je myšlenka kooperace značně vyhraněná. Zákonná standardní úprava nestanoví jednostranné zadavatelské právo na změnu plnění. Vzhledem k tomu, že stavební práce nelze k okamžiku uzavření smlouvy naplánovat až do posledního detailu, je zadavatel odkázán na tento druh kooperace. Zavázat dodavatele k tomu, aby provedl i změněné práce, je při znalosti tohoto kontextu vysvětlitelné a není to ani přehnaná zátěž pro dodavatele. Norma ÖNORM B 2110 stanoví v tomto ohledu také limity. Změna na straně plnění smlouvy musí být ještě kompatibilní s tím, co bylo původně dohodnuto, a provedení musí být pro dodavatele únosné. Pro kompenzaci je nutné odpovídajícím způsobem upravit cenu a lhůtu pro plnění.

Tyto vývody v normě ÖNORM B 2110 umožňují, že se u osob bez právního vzdělání zčásti rozvíjejí nejrůznější fantazie. Už jednostranné pozměnění normy ÖNORM B 2110 oproti zákonné normální situaci se dále zostřuje. Právo na změnu plnění má příslušet zadavateli zakázky bez omezení. A to dokonce ještě ve spojení s formálními povinnostmi oznamování vícenákladů, překročení objemů, překročení termínů atd. Právně lze proti tomu dělat málo

54) Gaius Suetonius Tranquillus, Nero.

55) STEINER; JERNEJ. *Strategie für den Blick auf das Ganze (Strategie pro pohled na celek)*.

– dodavatel se může bránit tak, že k takovým smluvním ustanovením neposkytne žádnou nabídku. Zadavatelovu zabezpečení nákladů a dosažení cílů to každopádně poslouží. To, že realizace stavby bývá pak v praxi konfliktní, je jiná věc. Autoři smlouvy jsou v nejvzácnějších případech během doby realizace zapojeni ještě do stavebního projektu a jsou schopni jednat s předstihem.

4.3.2 Kooperace na příkladu koordinace a harmonizace

Jako příklad ustanovení o kooperaci lze uvést toto:

ÖNORM B 2110, oddíl 6.2.5: „Zadavatel zakázky je povinen zajistit řádnou součinnost svých dodavatelů a zejména koordinovat jejich nasazení. Je-li v oblasti staveniště zaměstnáno více dodavatelů, musejí pokud možno zabránit vzájemnému překážení si v práci a snažit se o harmonizaci svých činností. Je-li harmonizace nedostatečná nebo nedojde-li k dohodě mezi dodavateli, musí na to být zadavatel zakázky včas upozorněn.“

Do jaké míry mají taková ustanovení pouze doporučující charakter nebo jsou skutečně právně fixovaná a prosaditelná, je u tohoto i u mnoha jiných ustanovení nejasné. Právě v ustanovení o kooperaci selhává typická stavba právní zásady, tedy, že je nutné něco udělat, ale když se to neudělá, tak to má ty či ony důsledky. Formulace typu „pokud možno zabránit“ nebo „snažit se“ jsou nejasné. Jak je vidět na výše uvedeném příkladu, nestanoví norma ÖNORM B 2110 žádné přímé následky, pokud je koordinace odepřena. Koneckonců jednotliví zadavatelovi dodavatelé nemají mezi sebou navzájem žádný smluvní vztah. Bez ohleduplné komunikace je však soužití na staveništi za účelem společného výkonu práce velmi ztížené.

4.3.3 Kooperace na příkladu ustanovení o stavebních škodách

Rozpor mezi právním názorem a zadavatelovou praktickou potřebou jednoduchého řešení je patrný u tématu vyúčtování takzvaných všeobecných stavebních škod. Podle zákonné standardní úpravy je věc jasná. Je-li věc provedená jako plnění ze smlouvy o dílo poškozena nebo zničena, nese dodavatel jak cenové riziko, tak i riziko nového plnění. Riziko nového plnění znamená, že musí věc udělat ještě jednou, a cenové riziko znamená, že za to nedostane žádnou finanční úhradu navíc. Realizace staveb je však zvláštní povahy. Nebezpečí poškození stavebního díla souběžně pracujícími zhotoviteli vytváří zadavatel zakázky. Je to pro něj výhodné, jsou-li práce jeho jednotlivých dodavatelů prováděny souběžně, a ne sériově po sobě. Riziko poškození, při kterých původce není znám, by proto mělo v zásadě postihovat zadavatele zakázky.

Prostřednictvím ustanovení o stavebních škodách, uvedeného v normě ÖNORM B 2110, je toto riziko vráceno zase zpět na zhotovitele. ÖNORM B 2110 k tomu stanoví právnícky udržitelné, v praxi však obtížné uplatnitelné ustanovení. Stavební škody, jejichž původce nelze zjistit, bývají přisuzovány těm zhotovitelům, kteří by jako původci mohli přicházet v úvahu. Toto přisouzení odpovědnosti vytváří nejprve zadavatel zakázky. Nemohou-li zhotovitelé následně podat zprošťující důkaz, pak nesou odpovědnost za škodu. Existuje proto *de facto* solidární ručení. Možnost podání zprošťujícího důkazu – ten musí podat zhotovitel, který přichází v úvahu jako původce stavební škody – však nepředpokládá včasné informování

o vzniklé stavební škodě. To také znamená, že stavební dílo, ať už je nebo ještě není předané zadavateli zakázky, je nutné průběžně kontrolovat, jestli nevykazuje případné poškození. To je časově náročná povinnost, která v konečném důsledku přísluší stavebnímu dozoru a spadá tedy do oblasti zadavatelových rizik. Kooperativní vyřízení stavebních škod, zabalené do právnicky náročného řešení, tak naráží v praktické realizaci na problémy.

5. Individuální změny ustanovení normy ÖNORM B 2110

Výjimkou je, když je norma ÖNORM B 2110 zahrnuta do stavební smlouvy bez podstatných změn. Důvody jsou rozmanité, zejména k tomu vede snaha o výhodnější smluvní pozici. Existují proto nesčetné odchylky od ustanovení o vyřizování stavebních škod, uvedeného v normě ÖNORM B 2110, se kterými soudy nesouhlasí. Na solidární ručení bez vymezení možnosti podat zprošťující důkaz se pohlíží kriticky. Ustanovení smlouvy se mohou ukázat jako nicotná, tedy neplatná. Podřídit myšlenku partnerství na první pohled výhodnému ustanovení může na staveništi zvýšit potenciál konfliktů, ale také vybízet zhotovitele k tomu, aby do své kalkulace zahrnuli odpovídající rizikové příplatky.

Přehlíží se totiž, že ustanovení normy ÖNORM B 2110 vybízí provádějící zhotovitele k tomu, aby s existující stavební substancí nebo se stavební substancí, kterou již vytvořili jiní zhotovitelé, zacházeli s náležitou péčí. Pokud tak nečiní, budou se i v případě, že zůstanou nepoznání, podílet v poměrné výši na nákladech na odstranění škody. Smluvní ustanovení, která například stanoví paušální slevu, jsou právně přípustná. Z hospodářského hlediska je sporné, zda je takové řešení optimální. Tato ustanovení nevedou k tomu, aby se s existující substancí zacházelo s náležitou péčí. Sleva tedy bude tak jako tak.

6. Shrnutí

Občanské právo a smluvní normy nejsou v protikladu. Ukázali jsme, že normy pro smlouvy o dílo pro oblast stavebnictví představují smysluplné doplnění zákonné standardní úpravy. Lze dokonce tvrdit, že realizace stavby jen podle pravidel zákonné standardní úpravy je konfliktnější než realizace podle norem pro smlouvy o dílo.

K problematice doručování, fikce doručení a počítání lhůt

Jana Janečková

Doručování do datové schránky správního orgánu jako orgánu veřejné moci

Při doručování do datové schránky správního orgánu jako orgánu veřejné moci je důležitý okamžik doručení elektronického podání. Ustanovení § 18 zákona č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů o elektronických úkonech, ve znění pozdějších předpisů, pouze umožňuje fyzickým osobám, podnikatelům a právnickým osobám provádět úkony vůči orgánům veřejné moci prostřednictvím datových schránek (tj. stanovuje právo, nikoliv povinnost), umožňuje-li to povaha úkonu. Takový úkon má podle zákona stejné účinky, jako kdyby byl učiněn písemně a podepsán oprávněnou osobou, s výjimkami tam, kde tak stanoví jiný právní předpis nebo vnitřní předpis požaduje společný úkon více osob. Ustanovení § 17 odst. 3 zákona č. 300/2008 Sb. stanoví, kdy je možno dokument doručovaný orgánem veřejné moci (tj. úřadem, soudem) účastníku řízení považovat za doručенý, tato úprava je však výslovně určena pouze pro dokumenty odesílané orgánem veřejné moci. Pro podání učiněná prostřednictvím datové schránky účastníkem řízení vůči orgánu veřejné moci zákon podobnou úpravu nestanoví a neupravuje tedy ani pravidla pro určení okamžiku jeho doručení.

Uvedená problematika byla již řešena soudy a zabýval se jí i poradní sbor ministerstva vnitra, například v usnesení Nejvyššího správního soudu (dále jen NSS) ze dne 15. 7. 2010 ve věci sp. zn. 9 Afs 28/2010, soud vyslovil závěr, že „*podání prostřednictvím datové schránky vůči orgánu veřejné správy je učiněno okamžikem dodání datové zprávy do schránky orgánu veřejné moci*“, přičemž lhůta stanovená příslušným právním předpisem (v rozhodovaném případě soudním řádem správním), výzvou nebo rozhodnutím soudu je zachována, bylo-li podání učiněné vůči orgánu veřejné moci prostřednictvím datové schránky nejpozději poslední den lhůty dodáno ve formě datové zprávy do datové schránky soudu.

Lze tedy shrnout, že podání prostřednictvím datové schránky vůči orgánu jako nositeli veřejné moci je učiněno okamžikem **dodání** datové zprávy do schránky orgánu veřejné moci. Lhůta je zachována, je-li podání učiněné vůči správnímu orgánu prostřednictvím datové schránky nejpozději poslední den této lhůty **dodáno ve formě datové zprávy do datové schránky** správního orgánu jako nositeli veřejné moci. NSS při této své úvaze vycházel

z toho, že „není přijatelné, aby orgán veřejné moci (zde soud) vlastním postupem (zejména svým pasivním přístupem či nečinností – nepřihlášením oprávněné osoby do datové schránky) určil okamžik, kdy mu bude podání účastníka řízení předáno, tedy kdy z procesně právního hlediska vyvolá účastníkem zamýšlené důsledky. To vše navíc v situaci, kdy podání účastníka je dodáno do datové schránky orgánu veřejné moci, a tedy se objektivně a fakticky nachází v jeho dispoziční sféře“.

Uvedené se týká pouze situace, kdy orgán veřejné moci vystupuje v roli **nositele veřejné moci (typicky stavební úřad, odvolací správní orgán)** nikoli například jako účastník řízení. Pokud tedy například městská část případně hlavní město Praha v řízení vystupuje jako účastník řízení, vztahuje se na ní ustanovení § 17 odst. 3 zákona jako na všechny ostatní subjekty – právnické osoby, které mají zřízenou datovou schránku.

Příklad:

Posledním dnem pro podání odvolání/námitek je čtvrtek. Odvolání je dodáno do datové schránky úřadu ve čtvrtek v 22.00 hod., v pátek v 7.30 hod. se přihlásí do datové schránky osoba, která má s ohledem na rozsah svého oprávnění přístup k dodanému dokumentu (zpravidla zaměstnanec podatelny Úřadu). Včasnost podání/odvolání/námitek je nutno posoudit k okamžiku **dodání do datové schránky**, tj. v daném případě se jedná o odvolání včasné. Okamžik, kdy se přihlásí oprávněná osoba, není pro počítání lhůty rozhodný (k tomu blíže například Závěr č. 84 ze zasedání poradního sboru ministra vnitra ke správnímu řádu ze dne 14. 12. 2009).

Závěr:

V praxi je proto **bezpodmínečně nutné**, aby k písemnostem doručeným správnímu orgánu jako orgánu veřejné moci prostřednictvím datové schránky byla dodáván protokol o výsledku ověření datové zprávy či průvodka el. podání, z nichž bude zřejmé, kdy byla zpráva do datové schránky úřadu dodána. Z praxe odvolacího správního orgánu vyplývá, že uvedené písemnosti tuto průvodku neobsahují, naopak jsou opatřeny kódem a jako jediný časový údaj je na nich uveden datum zaevidování písemnosti do spisové služby. Nezřídka se proto stává, že orgánem prvního stupně je odvolání posouzeno nesprávně jako opožděné a teprve po vyžádání uvedené průvodky odvolacím správním orgánem je zjištěno, že se jedná o odvolání včasné. Odvolacímu správnímu orgánu pak nezbývá, než vrátit předklad odvolání, aby orgán prvního stupně mohl učinit úkony ve smyslu správního řádu, tj. především seznámit s podaným odvoláním ostatní účastníky řízení.

Příklady dokladů o dodání podání do datové schránky:

Obr. 1

Protokol o výsledku ověření datové zprávy

Identifikátor: 366194972
Předmět podání: **Doplnění odvolání**
Odesílatel: **[REDACTED]**
Adresát: 12000 Praha 2, CZ
Městská část Praha 6, bmzbv7c
ČJ: MCP6 **[REDACTED]**

Datová zpráva

Dodáno do DS:

29.04.2016 15:29:32

Pozn.: Je-li příjemcem datové zprávy orgán veřejné moci vystupující v postavení OVM, je okamžikem doručení její dodání do datové schránky.

Doručeno: 02.05.2016 07:54:49
Počet příloh: 1
ČJ odesílatele:
Spisová zn. odesílatele: Nežadáno
K rukám: Nežadáno
Do vlastních rukou: Ne
Zakázáno doručení fiktivně: Ne
Uloženo pod názvem: 366194972_2016-04-29_15-29-32.zfo

Ověření datové zprávy

Výsledek ověření:

Datová zpráva je opatřena platným uznávaným elektronickým podpisem (značkou). Certifikát je typu kvalifikovaný certifikát.

Čas podpisu (deklarovaný, nepotvrzený):
Držitel použitého certifikátu (podepsal):

C=CZ,O=Ministerstvo vnitra České republiky [IČ 00007064],CN=Informační systém datových schránek - produkční prostředí,SERIALNUMBER=S91490
C=CZ,O=Česká pošta, s.p. [IČ 47114983],CN=PostSignum Qualified CA 2

Vystavitel použitého certifikátu:

Obr. 2

Adresát: Hlavní město Praha, Mariánské náměstí 2/2, 11000 Praha 1, CZ

Dodaná zpráva Vytisknout Uložit Konvertovat

Věc: **6A 2/2015-188-207 rozsudek 25/7**
 ID zprávy: **384160818**
 Typ zprávy: **Datová zpráva**

Datum a čas dodání:
8.7.2016 v 12:59:27

Odesílatel: Zjistit údaje **Městský soud v Praze**
Spálená 6/2, 12000 Praha 2, CZ
 ID schránky: **ankabm**
 Typ schránky: **OVM**

Zmocnění: **Nezadáno**
 Odstavec: **Nezadáno**
 Naše čís. jednací: **6A 2/2015-188-207**
 Naše spisová zn.: **6A 2/2015**
 Vaše čís. jednací: **Nezadáno**
 Vaše spisová zn.: **Nezadáno**
 K rukám: **Nezadáno**
 Do vlastních rukou: **Ano**
 Zakázáno doručení fiktiv: **Ne**

Příloha:
6A_2_2015_66.pdf (575,18 kB)
 Konvertovat přílohu Možnosti

Zavřít Na tuto zprávu lze bezplatně odpovědět Odpovědět

Obr. 3

Městská část Praha 5
 Městská část Praha 5, Nám. 14. října 1381/4, Praha 5, 15022

vyj/10

 MC05X00GHVUS

PRŮVODKA ELEKTRONICKÉHO PODÁNÍ

Datum podání: 20.05.2016 23:54:29 Věc: Úřad městské části Praha 5, odbor stavební a infrastruktury, spis MC05-S 4581/2009, k č.j. OSI.Sm.p. Poznámka: Odesílatel: XXXXXXXXXX advokát, ev.č. 12369, Mánesova 864/19, 12000 Praha ID DS odes.: ejcf75k Počet příloh dokumentu: 1 Seznam el. souborů: ds_372224442.zfo; Vyjádření_účastníků_k_odv olání_žadatele_20_05_2016.pdf Přiděleno: Stavební úřad	EL. PODATELNA: Městská část Praha 5 Identifikátor el. podání: MC050C0JBYEF Předmět: Úřad městské části Prahy 5, odbor stavební a infrastruktury, spis MC05-S 4581/2009, k č.j. OSI.Sm.p.4198/112-31503/14-Vo/vyr/Z/2, vyjádření účastníků řízení k obsahu odvolání žadatele Datum doručení: 20.05.2016 23:54:29 Datum stažení: 23.05.2016 07:47:15 Stav el.podání: Podáno Datum zpracování: 23.05.2016 08:07:03 Zpracoval: Schneiderová Anna, KMČ-OSS-REF-01 Výsledek zpracování: podání přijato Podpis: Ověřeno Ověření: OK Datum ověření: 23.05.2016 08:07:03 Časové razítko: Neplatný podpis Ověření čas. r.: Certifikát nenalezen
Datum a podpis zpracovatele: <i>HLA5 33.966/2016</i>	

Poznámka:

Pokud je podání odesláno z datové schránky odesílatele do datové schránky příjemce, **ne musí být podepsáno uznávaným elektronickým podpisem**, neboť autenticitu dokumentu zajistí samotný systém datových schránek. Povinnost podepsat podání v elektronické podobě uznávaným elektronickým podpisem stanovena v § 37 odst. 4 správního řádu se vztahuje pouze na podání učiněná prostřednictvím sítě elektronických komunikací (e-mailem) na elektronickou adresu podatelny, jak je dále uvedeno pod bodem 2 a).

Doručování do elektronické podatelny úřadu

Podle ustanovení § 37 odst. 4 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů, je podání možno učinit písemně nebo ústně do protokolu anebo v elektronické podobě podepsané uznávaným elektronickým podpisem. Za podmínky, že podání je do 5 dnů potvrzeno, popřípadě doplněno způsobem uvedeným ve větě první, je možno je učinit pomocí jiných technických prostředků, zejména prostřednictvím dálkopisu, telefaxu nebo veřejné datové sítě bez použití uznávaného elektronického podpisu.

Podání opatřená uznávaným elektronickým podpisem

Podle § 2 odst. 1 vyhlášky č. 496/2004 Sb., o elektronických podatelkách, ve znění pozdějších předpisů, platí, že přijatá datová zpráva je považována za doručenou orgánu veřejné moci, pokud je dostupná elektronické podatelně provozované podle nařízení vlády č. 495/2004 Sb., kterým se provádí zákon č. 227/2000 Sb., o elektronickém podpisu a o změně některých dalších zákonů (zákon o elektronickém podpisu), ve znění pozdějších předpisů.

Příklad:

Posledním dnem pro podání odvolání/námitek je čtvrtek. Odvolání v elektronické podobě opatřené uznávaným el. podpisem je doručeno do el. podatelny úřadu ve čtvrtek v 22.00 hod., v pátek v 7.30 hod. je osobou, která má s ohledem na rozsah svého oprávnění přístup do el. podatelny (zpravidla zaměstnanec podatelny Úřadu), z elektronické podatelny vyzvednuto a zaevidováno. Včasnost podání/odvolání/námitek je nutno posoudit k okamžiku **doání do elektronické podatelny úřadu**, tj. v daném případě se jedná o odvolání včasné. Okamžik, kdy je oprávněnou osobou vyzvednuto a zaevidováno, není pro počítání lhůty rozhodný.

Závěr:

V praxi je proto **bezpodmínečně nutné**, aby k písemnostem doručeným do elektronické podatelny úřadu byla dodávána průvodka el. podání, z níž bude zřejmé, kdy bylo podání do el. podatelny doručeno/dodáno a zda bylo opatřeno uznávaným elektronickým podpisem.

Obr. 4

Hlavní město PRAHA

Magistrát hl. m. Prahy, Mariánské náměstí 2, Praha 1, 110 01

PRŮVODKA ELEKTRONICKÉHO PODÁNÍ

MHMPXP51S1P6

Datum podání: 04.10.2016 10:20:20	EL. PODATELNA: <input type="text" value="posta@praha.eu"/> com
Věc: Doplnění odvolání [redacted] + žádost o prodloužení lhůty k doplnění odvolání	Identifikátor el. podání: MHMP0C64XWXI Předmět: sp.zn. S-MHMP 1243586/2016/STR/Be - Zádost o prodlouzeni lhuty kdoplneni odvolani, doplnovani podkladu
Poznámka:	Datum doručení: 04.10.2016 09:33:21 Datum stažení: 04.10.2016 10:20:20
Odesílatel: [redacted]@gmail.com	Stav el.podání: Podáno Datum zpracování: 04.10.2016 10:42:30
Adresa odes.: [redacted]@gmail.com	Zpracoval: Motežická Květoslava, Ref. podatelny a výpravny
Počet příloh dokumentu: 1	Výsledek zpracování: podání přijato
Seznam el. souborů: message_1.eml; prohlaseeni_svedka.jpg	Podpis: <input type="text" value="Ověřeno"/> Ověření: <input type="text" value="OK"/>
Přiděleno: odbor STR	Datum ověření: 04.10.2016 10:42:30 Časové razítko: Nepodepsáno Ověření čas. r.: Časové razítko nenalezeno

Datum a podpis zpracovatele:

Prostá elektronická podání – bez uznávaného elektronického podpisu

Za podání ve smyslu ustanovení § 37 odst. 4 je možné takové elektronické podání považovat pouze tehdy, pokud je v zákonem stanovené lhůtě (5 dnů) zákonným způsobem potvrzeno. Uvedená 5denní lhůta je **lhůtou procesní**, což ve svém důsledku znamená, že **pokud není výslovně stanoveno jinak, počítání procesních lhůt se v rámci správního řádu řídí podle obecných pravidel. Podle nich se do lhůty nezapočítává den, kdy došlo ke skutečnosti určující počátek lhůty** a pro její splnění postačí podání k poštovní přepravě. Současně dle ustanovení § 40 odst. 1 písm. c) správního řádu platí, že pokud konec lhůty případně na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejbližší příští pracovní den, a to i v případě, že se jedná o elektronickou komunikaci (v daném případě například doplnění formou doslání podání opatřeného uznávaným elektronickým podpisem (k tomu blíže například rozsudek NSS 6 As 127/2015 ze dne 25. 8. 2015).

Uvedené neplatí pro **žádosti** o poskytnutí informací dle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů, neboť na posouzení žádosti se neaplikuje správní řád – takové podání je nutno považovat za žádost, i když není opatřeno uznávaným elektronickým podpisem a jako s takovým je nutno zacházet.

Příklad:

Posledním dnem pro podání odvolání/námitek je čtvrtek. Odvolání v elektronické podobě bez uznávaného el. podpisu je doručeno do el. podatelny úřadu ve čtvrtek v 22.00 hod., v pátek v 7.30 hod. je osobou, která má s ohledem na rozsah svého oprávnění přístup do el. podatelny (zpravidla zaměstnanec podatelny Úřadu), z elektronické podatelny vyzvednuto a zaevidováno.

Mohou nastat tři situace:

- **Podání je doplněno či potvrzeno ve lhůtě 5 dnů** – počítaných ode dne následujícího od okamžiku doručení podání do elektronické podatelny, tj. od pátku, tj. podání je doplněno nejpozději v úterý následujícího týdne (ke splnění postačí podání písemného potvrzení či doplnění k poštovní přepravě) – jedná se o řádné podání, s podáním je nutno zacházet jako s podáním řádným a jako okamžik jeho podání je třeba pokládat **čtvrtek**. Jedná se tedy o odvolání včasné, neboť byl zákonným způsobem odstraněn nedostatek podání.
- **Podání je doplněno či potvrzeno po uplynutí lhůty 5 dnů** – pokud je podání doplněno/potvrzeno po uplynutí 5denní lhůty, je nutno za okamžik podání odvolání považovat den, kdy toto potvrzení/doplnění bylo dodáno například osobně do podatelny nebo podáno k poštovní přepravě – stejný případ jako výše, podání bylo doplněno ve středu – tento den je nutno považovat za den podání odvolání – jedná se tedy o odvolání opožděné.
- **Podání nebylo vůbec zákonem způsobem doplněno ani potvrzeno** – nejedná se o podání ve smyslu správního řádu, které by bylo způsobilé založit zamýšlené účinky podání a hledí se na něj, jako by nebylo vůbec podáno (k tomu blíže například rozsudek NSS 9 As 90/2008 ze dne 23. 9. 2009).

Poznámka:

Správní řád hovoří o „potvrzení či doplnění podání“, aniž blíže rozvádí, jakým způsobem, resp. jako formou je možné podání potvrdit či doplnit. Je tedy možné podat podání znovu zákonem stanoveným způsobem, případně pouze zaslat potvrzení o provedeném podání (ve formě vyžadované zákonem) či ve lhůtě u správního orgánu toto elektronické podání vlastnoručně podepsat (k tomu blíže Závěr č. 121 ze zasedání poradního sboru ministra vnitra ke správnímu řádu ze dne 5. 10. 2012).

Písemná podání

Každé písemné podání musí být podepsáno. Je možné je učinit dvěma způsoby:

- osobně do podatelny,
- prostřednictvím poskytovatele poštovních služeb.

Podání je třeba dále rozlišovat podle toho, zda je s jejich podáním spojeno splnění procesní či hmotněprávní lhůty.

Rozdíl mezi hmotněprávní a **procesní lhůtou** spočívá v jejich účelu – hmotněprávní lhůta je zásadně lhůtou k uplatnění práva, zatímco procesní lhůta je lhůtou k učinění určitého úkonu v řízení. Rozdíl při počítání hmotněprávních a procesních lhůt spočívá v tom, zda se započítává i doba potřebná pro doručení (zpravidla jde o dobu poštovní přepravy).

V případě **hmotněprávní lhůty** se doba poštovní přepravy do běhu lhůty započítává, jedná se především o lhůty stanovené v občanském zákoníku. Ve stavebním zákoně je to například lhůta pro podání žádosti o stavební povolení (ve vztahu k platnosti územního rozhodnutí), která například uplyne v pátek 2. ledna. Jde o lhůtu hmotněprávní, proto je nutné uplatnit toto právo nejpozději tento den. Nejpozději v pátek 2. ledna musí být tedy žádost o vydání stavebního povolení podána u příslušného správního orgánu (stejně tak například lhůta k podání žádosti o náhradu škody způsobenou nesprávným úředním postupem), je lhůtou hmotněprávní, tzn., že žádost musí být poslední den doručena příslušnému správnímu orgánu.

V případě **procesní lhůty** se doba poštovní přepravy do běhu lhůty naopak nezapočítává. Například lhůta pro podání námitek v územním řízení či lhůta pro podání odvolání proti rozhodnutí uplyne ve čtvrtek. Jde o lhůtu procesní, proto stačí, když budou námítky nebo odvolání tento den, tj. ve čtvrtek, **předány k poštovní přepravě**. I když podání bude fakticky správnímu orgánu doručeno až následující dny, lhůta byla zachována. Jak vyplývá například z rozsudku NSS, uvedené platí **pouze pro poštovní přepravu** – informační systém datových schránek není ani držitelem (zvláštní) poštovní licence ani orgánem, který má povinnost datové zprávy odesílané prostřednictvím datových schránek doručit. Obdobně jako například elektronické podatelny pro podání učiněná v elektronické podobě prostřednictvím veřejné datové sítě (e-mailová podání) je i informační systém datových schránek pouze technickým prostředkem, jehož využitím dochází k přenosu datové zprávy od odesílatele k příjemci (adresátovi). Na tom nic nemění ani ustanovení § 14 odst. 2, věta druhá, zákona č. 300/2008 Sb., podle kterého je provozovatelem informačního systému datových schránek držitel poštovní licence. Rozhodující je skutečnost, že zatímco v případě doručování prostřednictvím držitele (zvláštní) poštovní licence či orgánu, který má povinnost odesílané zprávy doručit, odesílatel zprávu předává třetímu subjektu (přepravci), aby ji ten doručil adresátovi (na základě smlouvy uzavřené mezi odesílatelem a přepravcem), informační systém datových schránek odesílatel sám přímo využívá. Uvedené ve svém důsledku znamená, že není rozhodný okamžik, kdy odesílatel například e-mail odeslal ze své e-mailové adresy, případně z datové schránky, ale kdy bylo subjektu na adresu e-mailové podatelny, případně do datové schránky, dodáno.

Závěr:

Vzhledem k tomu, že u některých podání (se kterými je spojováno splnění procesní lhůty, viz výše), postačí, pokud jsou podány ve stanovené lhůtě k poštovní přepravě, **je nutno ke každému podání současně připojit obálku**, na které je otisk podacího razítka podací pošty.

Doručování účastníkům s datovou schránkou

Datová schránka je elektronické úložiště, které je určeno k doručování písemností od orgánů veřejné moci a k provádění úkonů vůči orgánům veřejné moci.

Datové schránky jsou zřizovány bez žádosti a jsou **povinné** pro:

- právnické osoby zapsaným v obchodním rejstříku,
- právnické osoby zřízené zákonem,
- organizační složky podniku zahraniční právnické osoby zapsaným v obchodním rejstříku,
- advokáty,

- daňové poradce,
- insolvenční správce.

Ostatním, tj. fyzickým osobám nebo fyzickým osobám podnikajícím podle zvláštních předpisů se datové schránky **zřizují na žádost**, pro ně tedy povinné nejsou. Skutečnost, zda osoba má zřízenou datovou schránku či nikoli je pro účinky správného doručování písemností zcela zásadní, jak bude uvedeno dále. Při doručování je tedy (v případě osob, u nichž není zřízení datové schránky povinné) bezpodmínečně nutné zjišťovat, zda schránku zřízenou mají či nikoli.

Pokud má totiž subjekt zřízenou datovou schránku, je správní orgán **povinen** (pokud to umožňuje povaha dokumentu a nedoručuje-li se mu veřejnou vyhláškou či na místě) mu písemnosti doručovat **prostřednictvím datové schránky**. Vyplyvá to z ustanovení § 19 odst. 2 správního řádu a z ustanovení § 17 odst. 1 zákona o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů

V praxi mohou nastat dvě situace, které je nutno odlišovat z důvodu účinků tzv. náhradního doručení:

1. Subjekt má zřízenou datovou schránku a úřad doručuje do datové schránky

Při doručování svých písemností prostřednictvím datové schránky se postupuje podle § 17 zákona č. 300/2008 Sb. Podle § 17 odst. 3 tohoto zákona je dokument, který byl soudem prostřednictvím datové schránky odeslán a dodán do datové schránky adresáta, doručen okamžikem, kdy se do datové schránky přihlásí osoba, která má s ohledem na rozsah svého oprávnění přístup k dodanému dokumentu.

Pokud se tato osoba do datové schránky nepřihlásí ve lhůtě **10 dnů ode dne dodání** dokumentu do této schránky, považuje se tato písemnost za **doručenou uplynutím posledního dne desetidenní lhůty**, s výjimkou, vylučuje-li jiný právní předpis náhradní doručení (§ 17 odst. 4 zákona č. 300/2008 Sb.). Dodáním do datové schránky se přitom z faktického hlediska rozumí okamžik, od kterého je datová zpráva dostupná v datové schránce příjemce zprávy (k tomu blíže například rozsudek NSS čj. 9 Afs 28/2010 ze dne 15. 10. 2010).

Na rozdíl od doručování prostřednictvím poskytovatele poštovních služeb, **je nerozhodné**, na jaký den (zda pracovní či den pracovního volna či klidu) desátý den připadne, a kdy tedy dochází k fikci doručení. V tomto posouzení existovaly delší dobu dva různé právní názory (viz například závěr poradního sboru ministra vnitra ke správnímu řádu ze dne 14. 12. 2009, č. 84/2009), otázka však byla jednoznačně vyřešena NSS v rozsudku čj. 5 Afs 76/2012 ze dne 16. 5. 2013. Konkrétně Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že na počítání lhůty podle § 17 odst. 4 zákona o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů se nevztahuje pravidlo pro počítání času uvedené v § 33 odst. 3 daňového řádu. **Nepřihlásí-li se do datové schránky osoba, která má s ohledem na rozsah svého oprávnění přístup k dodanému dokumentu, ve lhůtě 10 dnů ode dne, kdy byl dokument dodán do datové schránky, považuje se tento dokument za doručený posledním dnem této lhůty, a to i v případě, že připadne konec lhůty na sobotu, neděli nebo svátek.**

Skutečnost, že uvedené lze aplikovat na řízení vedená dle správního řádu, byla potvrzena v rozsudku NSS čj. 10 As 46/2015 ze dne 14. 1. 2016, dle kterého „*Nejvyšší správní soud již dříve*

ve své judikatuře dospěl k závěru, že v případě doručování do datové schránky tato zákonná fikce nastane bez ohledu na to, zda poslední den této lhůty připadne na sobotu, neděli nebo svátek (srov. rozsudky ze dne 16. 5. 2013, čj. 5 Afs 76/2012 28, nebo ze dne 23. 1. 2014, čj. 7 As 1 13/2013 24). Pokud tedy byla výzva k odstranění vad odvolání dodána do datové schránky stěžovatele ve středu 9. 7. 2014, došlo k jejímu zákonnému doručení fikcí v sobotu dne 19. 7. 2014.“

Příklady:

- Písemnost dodána do datové schránky příjemce ve středu 1. 2. 2016 příjemce se přihlásil v pátek 3. 2. 2016 – písemnost doručena dne 3. 2. 2016.
- Písemnost dodána do datové schránky příjemce ve středu 1. 2. 2016, příjemce se přihlásil v neděli 5. 2. 2016 – písemnost doručena v neděli 5. 2. 2016.
- Písemnost dodána do datové schránky příjemce ve středu 1. 2. 2016, příjemce se přihlásil 12. den od dodání do datové schránky, tj. 13. 2. 2016 v pondělí – písemnost doručena 10. den od dodání do datové schránky, tj. v sobotu 11. 2. 2016.
- Písemnost dodána do datové schránky příjemce ve středu 1. 2. 2016 a příjemce se do datové schránky nepřihlásil – doručeno desátý den fikcí v sobotu 11. 2. 2016.

Závěr:

Dokument je příjemci doručen okamžikem, kdy se do datové schránky přihlásí osoba mající dle svého oprávnění přístup k dodanému dokumentu. Nedojde-li k přihlášení do datové schránky ve lhůtě 10 dnů ode dne dodání do datové schránky, považuje se dokument za doručенý posledním dnem této lhůty – tzv. fikce doručení, a to i **když tento desátý den připadne na sobotu nebo neděli** nebo jiný den pracovního klidu. Vzhledem k tomu, že se jedná o lhůtu procesní, den dodání do datové schránky příjemce se do těchto 10 dnů **nezapočítává**.

2. Subjekt má zřízení datovou schránku, ale je mu v rozporu se zákonem doručováno jiným způsobem, například prostřednictvím provozovatele poštovních služeb nebo do jiné datové schránky

K právním účinkům doručení jiným způsobem, ačkoli má adresát zřízení datovou schránku, se vztahuje závěr č. 86 ze zasedání poradního sboru ministra vnitra ke správnímu řádu ze dne 14. 12. 2009. Závěr poradního sboru k této otázce zní: „V případě, že má fyzická nebo právnická osoba zřízenou datovou schránku a správní orgán jí písemnost, jež by jí měla být doručena do datové schránky, doručuje podle § 20, resp. § 21 správního řádu (tedy bez ohledu na zákon o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů), neuplatní se fikce doručení dle § 24 správního řádu. Účinky doručení však nastanou v případě, že daná osoba písemnost převezme při pokusu o doručení či ve lhůtě 10 dnů od tohoto pokusu, pokud při pokusu o doručení nebyla zastížena.“ Přijetí odlišného výkladu například v tom smyslu, že by písemnost nebyla považována za doručenu ani v případě, že by daná osoba písemnost převzala, by dle závěru poradního sboru bylo možné považovat za zbytečně přepjatý formalismus, neboť by bylo nezbytné doručení provést znovu, ačkoliv se adresát s doručovanou písemností prokazatelně seznámil. Osobě, které bude takto správním orgánem doručeno, nevzniká újma, neboť se dobrovolně s doručovanou písemností seznámila. Vychází to i z obecné zásady uvedené v ustanovení § 84 odst. 2 správního řádu, dle kterého se neúčinnosti doručení nemůže domáhat ten, kdo se s obsahem písemnosti prokazatelně seznámil (k tomu blíže například rozsudek NSS 1 Afs

148/2008 ze dne 6. 3. 2009). To však nic nemění na tom, že není postupováno v souladu se zákonem, a tedy se jedná o nesprávný úřední postup. V důsledku toho **není možné uplatnit fikci doručení**. Vychází se z toho, že pokud fyzická osoba požádala o zřízení datové schránky a tato schránka je zpřístupněna, pak legitimně očekává, že jí budou ve správním řízení doručovány písemnosti do této datové schránky. Nesprávný postup správního orgánu při doručování nemůže jít k tíži adresáta v tom smyslu, že by se uplatnila fikce doručení podle § 24 správního řádu, ačkoliv adresát legitimně očekával doručení do datové schránky.

Citovaný závěr poradního sboru ministra vnitra ke správnímu řádu se zabývá rovněž **právními účinky doručení v případě dodání datové zprávy do jiné datové schránky**, konkrétně případem, že by bylo ve věcech podnikání doručováno do datové schránky fyzické osoby, resp. případem, že by bylo v ostatních věcech doručováno do datové schránky podnikající fyzické osoby. Například osoba má zřízenou datovou schránku jako fyzická osoba ale současně má druhou datovou schránku zřízenou jako osoba podnikající podle zvláštních předpisů (insolvenční správce, advokát apod.).

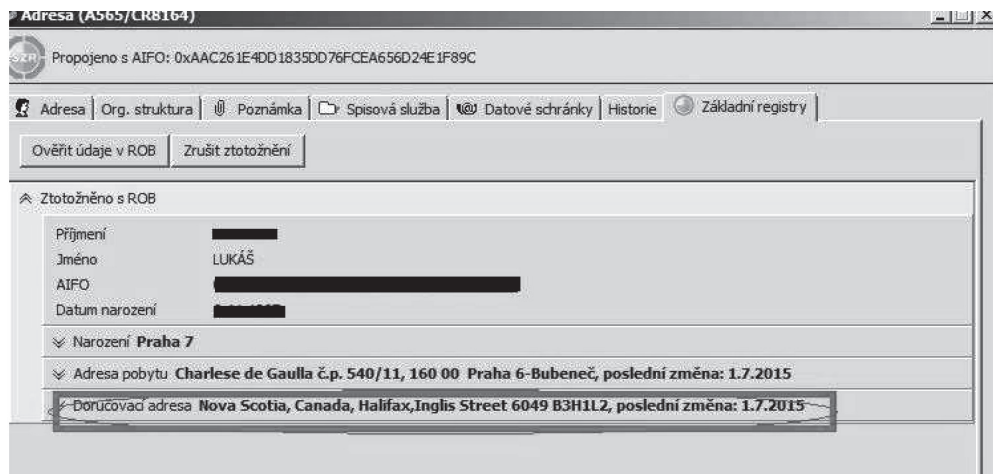
Doručování účastníkům – fyzickým osobám, které nemají zřízenou datovou schránku

Nemá-li v konkrétním případě podnikající fyzická osoba zřízenou žádnou datovou schránku, je jí doručováno **pouze dle správního řádu**, tj. podle § 20 odst. 1 správního řádu v **následujícím pořadí**:

1. **na adresu pro doručování** dle § 19 odst. 3 správního řádu, tj. na adresu sdělenou podnikající fyzickou osobou správnímu orgánu pro konkrétní řízení, resp. pro řízení, která mohou být u téhož správního orgánu zahájena v budoucnu,
2. pokud neplatí 1., **na adresu evidovanou** jako adresa pro doručování v informačním systému evidence obyvatel (ROB – viz níže obrázek),
3. pokud neplatí 1. ani 2., **na adresu jejího trvalého pobytu** a ve věcech podnikání do místa podnikání.

Pro stavební úřady, které pracují v programu VITA, je situace značně ulehčena, neboť ihned při ztotožňování osoby je zřejmé, zda daná osoba má v ROB uvedenu adresu evidovanou jako adresu pro doručování. Při generování rozdělovníku zakládané písemnosti na tuto skutečnost program sám upozorní (pokud je vybrána nesprávná adresa trvalého pobytu namísto evidované doručovací adresy). Na tuto adresu je tedy nutno písemnosti zasílat – viz označení v rámečku v níže uvedeném obrázku.

Obr. 5

Náhradní doručení (tzv. fikce doručení) v případě doručování na správnou adresu

Fikce doručení nastane pouze za předpokladu, že byla písemnost uložena, a zároveň byl adresát, v souladu s § 23 odst. 4 správního řádu, vyzván vložení oznámení o neúspěšném doručení písemnosti do domovní schránky nebo na jiné vhodné místo, aby si uloženou písemnost ve lhůtě 10 dnů vyzvedl, a byl písemně poučen o právních důsledcích, které by jeho případné jednání podle § 24 odst. 1, 3 a 4 správního řádu vyvolalo. Lhůta 10 dnů, v níž si může adresát písemnost vyzvednout je zásadní, pokud by byla kratší, nemohou účinky fikce nastat.

- **občan má trvalý pobyt, resp. nahlásil doručovací adresu případně je uvedena v ROB**

Na rozdíl od předchozí právní úpravy (tj. starý správní řád č. 71/1967 Sb.), **není nutné pro účinky fikce doručení**, aby se adresát v místě, kde je mu písemnost doručována, **zdržoval**. To potvrdil i Nejvyšší správní soud ve svých rozsudcích, když konstatoval, že pokud subjekt nesdělí správnímu orgánu doručovací adresu a tato adresa není ani evidována v ROB, doručuje mu správní orgán na adresu trvalého pobytu. V takovém případě však jde k tíži adresáta, že se na adrese trvalého pobytu nezdržuje a nevyzvedává si korespondenci. Bez ohledu na to, zda se na adrese trvalého pobytu adresát zdržuje či nikoliv, bylo mu na této adrese řádně doručováno, a proto se uplatní i fikce doručení (k tomu blíže rozsudky NSS, čj. 5 As 72/2010 ze dne 23. 6. 2011).

- **občan nemá trvalý pobyt, resp. mu bylo zrušeno místo trvalého pobytu, je mu doručováno na adresu ohlašovny**

Jak vyplývá z usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu čj. 2 As 64/2005 ze dne 6. 2. 2007, obdobným způsobem jako v předchozích případech, lze postupovat i v situacích, kdy jsou písemnosti doručovány **na adresu ohlašovny**. NSS ve svém usnesení konstatoval, že „v případech, kdy je občanovi zrušeno místo trvalého pobytu a stane se jím ohlašovna, lze po něm jistě spravedlivě žádat, aby orgánům, u nichž nějaké řízení svou žádostí vyvolal, sdělil

adresu pro doručování ve smyslu § 19 odst. 3 správního řádu, případně aby docházel na ohlašovnu či sledoval úřední desku rozhodujícího orgánu“.

Uvedená problematika byla předmětem i Závěru č. 123 ze zasedání poradního sboru ministra vnitra ke správnímu řádu ze dne 22. 3. 2013, z něhož vyplývá, že při splnění zákonem stanovených podmínek může nastat tzv. fikce doručení podle ustanovení § 24 odst. 1 správního řádu i při doručování na adresu ohlašovny. Fikce doručení nastane, pokud správní orgán přijal oznámení o neúspěšném doručení písemnosti, a zároveň měl adresát možnost si písemnost v desetidenní lhůtě vyzvednout na místě, kde byla písemnost uložena. Po uplynutí desetidenní lhůty od oznámení o neúspěšném doručení se bude písemnost považovat za doručenu.

Na rozdíl od doručování do datové schránky, **je podstatné, kterým dnem je desátý den**, resp. který den dojde k fikci doručení, pokud si písemnost adresát za podmínek ustanovení § 23 odst. 4 správního řádu ve lhůtě deseti dnů nevyzvedne. Po účinnosti nového správního řádu nebylo praxí jednoznačně vykládáno, zda na běh úložní lhůty podle § 24 odst. 1 nového správního řádu se vztahují pravidla pro počítání času podle § 40 nového správního řádu. Dvojjí výklad sjednotil až Nejvyšší správní soud ve svém rozsudku, čj. 9 As 55/2009 ze dne 27. 5. 2010, ve kterém uvedl: „*Jak bylo uvedeno výše, z pohledu právní teorie ustanovení § 24 odst. 1 nového správního řádu formálně neupravuje lhůtu, ale dobu. Jestliže však sám zákon v tomto ustanovení explicitně používá pro označení tohoto časového úseku termín „lhůta“, pak nelze tuto legislativní nedůslednost napravovat výkladem provedeným v neprospěch účastníků. Nejedná se o marginální záležitost, ale o frekventovanou a pro účastníky velice podstatnou skutečnost mající závažné důsledky v oblasti jejich procesních práv. Jestliže otázka vztahu ustanovení § 24 odst. 1 a § 40 odst. 1 písm. c) nového správního řádu není zákonem upravena jednoznačně, a zákonodárce tak dokonce učinil opakovaně (i po sporech ohledně shodného problému za předchozí právní úpravy), nelze trvat na výkladu formálně odpovídajícím právní teorii, která nebyla důsledně promítnuta do zákona. Ustanovení § 40 nového správního řádu je uvozeno nadpisem „počítání času“, avšak při formulaci pravidel je používán pouze termín „lhůta“. Jestliže pojmu „lhůta“ je zákonodárcem užito i v § 24 odst. 2 nového správního řádu, bez stanovení speciální úpravy jejího běhu, pak účastník řízení odůvodněně očekává, že se pro posouzení jejího běhu použijí obecná pravidla pro počítání lhůt.“*

Závěr:

Z uvedeného tedy vyplývá, že při počítání lhůt tzv. náhradního/fikce doručení je nutno aplikovat ustanovení § 40 odst. 1 písm. c) správního řádu, podle kterého, případně-li konec lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty **nejbližší příští pracovní den**. To znamená, že fikce doručení musí vždy připadnout na pracovní den. Vzhledem k tomu, že se jedná o lhůtu procesní, den uložení na poště se do těchto deseti dnů **nezapočítává**.

Vliv vhození písemnosti po uplynutí 10. dne do schránky adresáta či na jiné vhodné místo na fikci doručení

Toto posouzení, tj. zda podmínkou pro fikci doručení je následné (tj. po 10 dnech) **vhození písemnosti do schránky adresáta nebo na jiné vhodné místo**, je doposud judikaturou řešeno nejednoznačně. Podle právní věty rozsudku NSS čj. 7 As 53/2011 ze dne 25. 8. 2011 platí, že „*písemnost může být podle § 24 odst. 1 správního řádu z roku 2004 účinně doručena fikcí jen*

za podmínky, že byla po uplynutí desetidenní úložní doby podle § 23 odst. 4 věty druhé citovaného zákona vložena do domovní schránky nebo na jiné vhodné místo, nevyloučil-li to správní orgán a bylo-li to možné“. Na uvedené navázal 7. senát NSS v rozsudku čj. 7 As 125/2013 ze dne 27. 3. 2014, ve kterém mimo jiné konstatoval, že „se písemnost považuje za doručenu fikcí v případě, že byla řádně uložena, včetně jejího vložení do domovní schránky“. Třetí senát NSS se s právním názorem uvedeným v těchto rozsudcích neztotožňuje, má za to, že následné vhození do schránky či na jiné vhodné místo nemá na fikci doručení vliv, a proto byla tato otázka usnesením čj. 3 As 241/2014 ze dne 3. 2. 2016 postoupena k rozhodnutí rozšířenému senátu NSS. Doposud v této věci rozhodnuto nebylo.

Příklady:

- Dle dokladu o doručení (doručenky) nebyl adresát zastižen v den doručování a zásilka mu byla ve středu 1. 2. 2016 uložena na poště. Zásilku si adresát ve lhůtě 10 dnů ode dne uložení na poště vyzvedl (například v pondělí 7. 2. 2016) – tímto dnem, tj. 7. 2. 2016 byla doručena.
- Dle dokladu o doručení (doručenky) nebyl adresát zastižen v den doručování a zásilka mu byla ve středu 1. 2. 2016 uložena na poště. Zásilku si ve lhůtě 10 dnů ode dne uložení na poště nevyzvedl, resp. si ji vyzvedl na poště až v úterý 14. 2. 2016, tj. 13. den ode dne uložení. V daném případě bylo doručeno fikcí desátým dnem od uložení písemnosti na poště. Vzhledem k tomu, že desátý den (11. 2. 2016) připadl na sobotu, považuje se zásilka za doručenu nejbližší pracovní den tj. v pondělí 13. 2. 2016.
- Dle dokladu o doručení (doručenky) nebyl adresát zastižen v den doručování a zásilka mu byla ve středu 1. 2. 2016 uložena na poště. Zásilku si vůbec nevyzvedl. V daném případě bylo doručeno fikcí desátým dnem od uložení písemnosti na poště. Vzhledem k tomu, že desátý den (11. 2. 2016) připadl na sobotu, považuje se zásilka za doručenu nejbližší pracovní den tj. v pondělí 13. 2. 2016. Otázku vlivu následného vhození písemnosti do schránky či na jiné vhodné místo na fikci doručení ponechávám prozatím vzhledem k tomu, že je řešena rozšířeným senátem NSS, otevřenou.

Doručení v případě doručování na nesprávnou adresu

V daném případě je otázku doručování posuzovat obdobně, jako v případě uvedeném pod bodem 1b), tj. jestliže adresát zásilku převezme na adrese odlišné od adresy, kterou si zvolil pro doručování, nemůže se následně domáhat nedoručení, neboť tím, že zásilku přebral, *de facto* aproboval nesprávný úřední postup při doručování.

V případě, že zásilku nepřevzme, však **nemůže nastat fikce doručení**, a písemnost tak **nelze považovat za doručenu**.

Doručování účastníkovi se zástupcem i pro doručování

Podle § 34 správního řádu z úkonů zástupce vznikají práva a povinnosti přímo zastoupenému, přičemž písemnosti se v takovém případě doručují pouze takovému zástupci, s výjimkou případu, kdy má zastoupený v řízení něco osobně vykonat. Současné doručení rozhodnutí i zastoupenému není v rozporu se správním řádem, s jeho doručením (tj. přímo zastoupenému,

zmocniteli) však nejsou spojené žádné účinky. Z věty druhé § 34 odst. 2 správního řádu totiž přímo vyplývá, že **doručení zastoupenému nemá účinky pro běh lhůt**, nestanoví-li zákon jinak. Lhůta pro učinění určitého úkonu (podání námitek, odvolání apod.) tak v každém případě začíná běžet ode dne, kdy bylo rozhodnutí doručeno právnímu zástupci (k tomu blíže například rozsudek NSS čj. 2 As 2/2012 ze dne 31. 8. 2012).

Současně však platí, že pokud není v rozporu s doloženým zmocněním doručováno právnímu zástupci zastoupeného, **nepovažuje se písemnost za doručenou**.

Příklad:

- Dle plné moci si účastník zvolil zástupce včetně doručování. Bylo doručováno pouze právnímu zástupci – písemnost je doručena dnem doručení zástupci.
- Dle plné moci si účastník zvolil zástupce včetně doručování. Bylo doručováno právnímu zástupci i zastoupenému – písemnost je doručena dnem doručení zástupci.
- Dle plné moci si účastník zvolil zástupce včetně doručování, písemnost byla doručována pouze zastoupenému – písemnost nebyla vůbec doručena.

Doručování veřejnou vyhláškou

Doručovat veřejnou vyhláškou je možné pouze tehdy, pokud tak stanoví zvláštní právní předpis (například stavební zákon před novelou provedenou zákonem č. 350/2012 Sb., stanovil pro územní řízení doručování veřejnou vyhláškou, veřejnou vyhláškou doručuje v tzv. navazujícím řízení podle zákona o posuzování vlivů na životní prostředí, kterým byl současně s účinností od 1. 4. 2015 novelizován stavební zákon) anebo pokud tak sice zvláštní právní předpis nestanoví, ale jedná o řízení s velkým počtem účastníků řízení (tj. více než 30). Vždy však platí, že tzv. hlavním účastníkům řízení podle ustanovení § 27 odst. 1 správního řádu je nutno doručovat jednotlivě.

Podle § 25 odst. 2 správního řádu se doručení veřejnou vyhláškou provede tak, že se písemnost, popřípadě oznámení o možnosti převzít písemnost, vyvěsí na úřední desce správního orgánu, který písemnost doručuje; na písemnosti se vyznačí den vyvěšení. Písemnost nebo oznámení se zveřejní též způsobem umožňujícím dálkový přístup. **Patnáctým dnem po vyvěšení** se písemnost **považuje za doručenou**, byla-li v této lhůtě splněna i povinnost zveřejnit písemnost způsobem umožňujícím dálkový přístup.

Písemnost musí být zveřejněna po celých 15 dnů, to v praxi znamená, že písemnost je na úřední desce zveřejněna celkem 17 dnů – první den se do uvedených patnácti dnů nezačítává a k doručení dochází po uplynutí celého patnáctého dne, *de facto* 15. den v 23.59.59 hod., k sejmutí tedy může dojít až následující šestnáctý den ode dne vyvěšení v 0.00.01 hod.

Judikaturou i poradním sborem ministra vnitra ke správnímu řádu (Závěr č. 19 ze zasedání poradního sboru ministra vnitra ke správnímu řádu ze dne 5. 12. 2005) byla řešena otázka, zda se za den doručení veřejnou vyhláškou považuje i sobota, neděle nebo jiný svátek, resp. zda za 15. den vyvěšení lze považovat tyto dny, nebo až první následující pracovní den. NSS ve svém rozsudku čj. 1 As 86/2009 ze dne 9. 12. 2009 uvedl, že v případě doručování veřejnou vyhláškou se nejedná o lhůtu, ale o dobu, jelikož jde o samostatnou právní událost, s níž právo spojuje určité důsledky, na kterou se pravidla o počítání lhůt uvedená v ustanovení § 40 správního řádu nevztahují, neboť se nepředpokládá žádná činnost účastníka řízení, nejedná

se o lhůtu, na kterou by bylo vázáno provedení určitého úkonu. Pokud tedy patnáctý den **případně na den pracovního klidu, doba, po níž má být veřejná vyhláška vyvěšena, končí rovněž tímto dnem, a tento den se zároveň považuje za den doručení.** Doba, po kterou je písemnost vyvěšena, se počítá až ode dne následujícího po dni vyvěšení, protože podle § 25 odst. 2 správního řádu se písemnost považuje za doručenou patnáctým dnem po vyvěšení. Uvedený právní názor byl dále podpořen v rozsudcích NSS čj. 6 As 55/2013 ze dne 13. 3. 2014 nebo čj. 2 As 60/2014 ze dne 25. 6. 2014.

Závěr:

Aby mohlo dojít k řádnému doručení písemnosti veřejnou vyhláškou, musí být písemnost zveřejněna na úřední desce celkem 17 dní. Patnáctý den ode dne vyvěšení, který se počítá od následujícího dne faktického zveřejnění, se považuje za den doručení bez ohledu na to, o jaký den se jedná.

Z rozhodnutí Nejvyššího soudu

Jestliže zhotovitel nevyhoví důvodně uplatněnému požadavku objednatele na bezplatné odstranění vady díla opravou a náklady účelně a předvídatelně vynaložené na odstranění této vady převyšují slevu z ceny díla odpovídající této vadě, jsou tyto náklady v rozsahu převyšujícím slevu z ceny újmou reparaovatelnou prostřednictvím náhrady škody.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 3. 2016, sp. zn. 32 Cdo 4980/2014

V souzené věci se žalobce jako objednatel domáhal po žalované jako zhotoviteli odstranění celkem 38 v žalobě specifikovaných vad díla (stavby rodinného domu) anebo slevy z ceny díla ve výši 1 728 150 Kč a dále zaplacení částky 802 567,50 Kč jako náhrady nákladů, které vynaložil v souvislosti s odstraněním vady spočívající v chybném provedení základové desky. Stran posledně uvedené částky vzal žalobu co do 310 705,50 Kč zpět a upřesnil, že za odstranění vad, jejichž příčinou byla špatně uložená základová deska, zaplatil třetí osobě částku 707 327,25 Kč, z čehož částka 215 465,25 Kč představuje majetkovou újmu spočívající ve vadném plnění jako takovém a částka 491 862 Kč majetkovou újmu spočívající v nákladech vynaložených v souvislosti s vadným plněním.

Poté, co ve věci opakovaně rozhodovaly soudy nižších stupňů a rozhodoval též Nejvyšší soud, zůstal předmětem řízení nárok na zaplacení částky 491 861,50 Kč, kterou žalobce požaduje z titulu náhrady škody vzniklé v důsledku vadného plnění zhotovitele (ve zbytku byla žaloba úspěšná zčásti, co do požadavku na odstranění 34 vad opravou nebo zaplacení částky 314 840 Kč z titulu slevy z ceny díla).

Okresní soud rozsudkem ze dne 14. 5. 2013, čj. 14 C 66/2003-605, žalobu na zaplacení částky 491 861,50 Kč zamítl a rozhodl o náhradě nákladů řízení mezi účastníky a o náhradě nákladů řízení státu.

Soud prvního stupně vzal za prokázané, že mezi žalobcem a žalovanou byla dne 3. 5. 1997 uzavřena (v režimu § 536 a násl. zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, zrušeného ke dni 1. 1. 2014, dále též jen „obch. zák.“) smlouva o dílo, jejímž předmětem byla výstavba rodinného domu. Stavba byla provedena s vadami; vedle dalších vad šlo též o nedostatečné zhutnění podzákladových vrstev, o nesprávně provedenou základovou desku a o chybně řešené zaústění dešťových svodů. Tyto vady způsobily sesedání domu, začaly se objevovat trhliny ve zdech a na dlažbě a další závažné problémy. Žalobce rovněž tyto vady reklamoval a žádal jejich odstranění, když však žalovaná jeho požadavku nevyhověla, přistoupil k jejich odstranění prostřednictvím třetí osoby (jiným podnikatelem v oboru stavebnictví), což odůvodnil tím, že bylo nezbytné zabránit dalšímu znehodnocení stavby, které v důsledku prohlubujících se projevů vad pokračovalo. Ve vztahu k těmto vadám pak u žalované nárok na slevu z ceny díla neuplatnil, žádal proto soud, aby byla znaleckým posudkem určena výše hypotetické slevy, na kterou nárok nemá, a co do zbytku vynaložených nákladů mu byla přiznána jejich náhrada z titulu náhrady škody.

Soud prvního stupně vyšel ze znaleckého posudku, podle něhož veškeré vynaložené náklady souvisely s odstraňováním vad, neboť všechny práce provedené třetí osobou, včetně

demontáží a zpětných montáží, bylo třeba provést, aby mohly být vady odstraněny; nelze proto práce rozdělovat na ty, kterými došlo k odstranění vadného plnění jako takového, a na ty, které měly pouze souviset s odstraňováním vady a jejichž hodnota by měla představovat náhradu škody. Tyto závěry soud prvního stupně převzal jako základ svého právního posouzení. Dovo-
dil, že všechny činnosti provedené třetí osobou souvisely s odstraňováním vady, resp. že je bylo třeba provést, aby vada byla odstraněna, a že žalobce se o nárok na slevu z ceny díla připravil tím, že si tuto vadu odstranil sám. Vzhledem k § 440 odst. 2 obch. zák. pak nemůže stejný ná-
rok požadovat s odůvodněním, že jde o škodu, která mu vznikla. Za této situace soud prvního
stupně posoudil jako nadbytečné žalobcem navržené doplnění znaleckého posudku o vyčísle-
ní hypotetické slevy odpovídající hodnotě vadného plnění (v rozdílu mezi níž a vynaloženými
náklady žalobce spatřuje škodu vzniklou v důsledku vadného plnění).

Krajský soud k odvolání žalobce rozsudek soudu prvního stupně potvrdil pouze v části
zamítavého výroku o věci samé co do částky 193 512,50 Kč (výrok pod bodem I) a ve zbý-
vajících části tohoto výroku jej změnil tak, že žalované uložil povinnost zaplatit žalobci částku
298 349 Kč (výrok pod bodem II). Ve výroku o nákladech řízení státu tento rozsudek potvrdil
(výrok pod bodem III) a rozhodl, že účastníci nemají vůči sobě právo na náhradu nákladů
řízení před soudy všech stupňů (výrok pod bodem IV).

Odvolací soud především zdůraznil (s odkazem na závěry rozsudku Nejvyššího soudu ze
dne 15. 4. 2004, sp. zn. 29 Odo 556/2003, jež je, stejně jako ostatní rozhodnutí Nejvyššího
soudu zde citovaná, dostupný na <http://nsoud.cz>), že objednatel nemá právo odstranit vady
sám nebo je nechat odstranit a domáhat se po zhotoviteli úhrady nákladů takového odstrane-
ní, pokud nebyl takový způsob vypořádání práv z odpovědnosti za vady sjednán, proto z ná-
kladů, které vynaložil na opravy vad, mu nemůže příslušet k náhradě to, co mohl požadovat
z titulu slevy z ceny, neboť tomu brání § 440 odst. 2 obch. zák. Neshledal však správným závěr
soudu prvního stupně, vycházející ze znaleckého posudku, že vše, co bylo vynaloženo a oce-
něno znalce částkou 596 698 Kč, by představovalo slevu z ceny díla a žalobci tedy nemůže
příslušet ničeho z titulu náhrady škody. Zdůraznil, že výše slevy musí být ve smyslu § 439
odst. 1 obch. zák. určena jako rozdíl hodnot vadného a bezvadného plnění, a konstatoval, že
podle poznatků z jeho rozhodovací činnosti sleva z ceny díla, jež bývá znalci zpravidla určo-
vána u staveb, nedosahuje prakticky nikdy výše nákladů na odstranění vad. Poukázal na to, že
judikaturou není dosud jednoznačně určeno, že by právě rozdíl mezi náklady vynaloženými
na odstranění vady a slevou připadající na tyto vady mohl objednateli příslušet z titulu náhra-
dy škody, a usoudil, že takový nárok nelze vyloučit.

Vyjádřil názor, že škodou, na jejíž náhradu má žalobce nárok, jsou ty náklady, které nepři-
padají přímo na opravu samotné vady, nýbrž jde o náklady související, tj. náklady demontáží,
montáží, doprav a celkové režie, a dále náklady vynaložené na opravy toho, co v důsledku vad
díla bylo na něm následně znehodnoceno, tj. další, následná škoda. Dovo-
dil, že v souzené věci je velmi těžko určitelné, co jednotlivé položky z prací provedených třetí osobou představují,
nicméně lze usoudit, že nikoliv všechny tyto práce připadají na opravy samotných vad díla;
nepochybně bylo opravováno i to, co bylo znehodnoceno až v důsledku vad, tak například
náklady na výměnu dlažby na terase a schodiště, které mohly být samy o sobě provedeny
řádně a poklesly v důsledku nedostatečného zhutnění půdy, jsou další škodou, která žalobci
vznikla v důsledku vadného plnění. Odvolací soud má proto za prokázáno, že žalobci vznikla
i škoda, jež by nebyla kryta slevou, a odpovědnost žalované za škodu je dána. Přesné určení, co

z nákladů, jež bylo nutno vynaložit na odstranění reklamovaných vad, připadá na odstranění vad jako takových a co na odstranění škod způsobených vadným plněním, shledal odvolací soud prakticky nemožným. Zároveň posoudil jako neurčitelné, co by mohlo připadat na slevu, jak ji specifikuje § 439 obch. zák. Proto s odkazem na § 136 o. s. ř. určil výši plnění podle své úvahy, přičemž za základ vzal závěr znalce o celkové výši nákladů vynaložených na odstranění vad, tj. částku 596 698 Kč, a výši slevy a způsobené škody určil jednou polovinou. Na základě toho uzavřel, že žalobci přísluší nárok na náhradu škody ve výši 298 349 Kč.

Rozsudek odvolacího soudu napadla žalovaná dovoláním, výslovně ve výrocích pod body II, III a IV, podle obsahu však toliko v měnícím výroku o věci samé pod bodem II. Splnění předpokladů přípustnosti dovolání spatřuje v tom, že odvolací soud se odchýlil od jí označené ustálené rozhodovací praxe Nejvyššího soudu v řešení tří otázek, totiž otázky uspokojení nároků z vadného plnění prostřednictvím náhrady škody vzhledem k § 440 odst. 2 obch. zák., otázky přezkumu správnosti odborných závěrů znaleckého posudku soudem a otázky předpokladů pro určení výše plnění úvahou soudu podle § 136 o. s. ř.

V rámci vymezení dovolacího důvodu dovolatelka brojí proti posouzení, podle něhož náklady montáží, demontáží, doprav a režie nepatří mezi náklady vynaložené na odstranění vad. S poukazem na závěry vyjádřené v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 24. 4. 2003, sp. zn. 25 Cdo 1618/2001, uveřejněném v časopise Soudní judikatura, sešit 6, ročník 2003, pod č. 94 a v Souboru civilních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu, C.H.Beck (dále též jen „Soubor“), pod č. C 1865, prosazuje názor, že náklady na přípravné práce, které bylo nezbytné provést, aby vada mohla být odstraněna, například demontáž zámkové dlažby, byly vynaloženy v souvislosti s odstraňováním vad díla, nelze je tudíž uplatňovat jako tzv. další škodu, která vznikla v důsledku vad díla. Vytýká v té souvislosti odvolacímu soudu, že v rozporu s rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 9. 2. 2011, sp. zn. 22 Cdo 1561/2010, a ze dne 26. 6. 2012, sp. zn. 32 Cdo 2702/2010, revidoval odborné závěry znaleckého posudku, podle nichž práce provedené třetí osobou souvisely s odstraněním vad díla. S poukazem na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 5. 2010, sp. zn. 23 Cdo 1299/2008, zpochybňuje existenci předpokladů pro aplikaci § 136 o. s. ř., neboť má za to, že výši plnění lze určit znaleckým posudkem a tak se i stalo, a namítá, že odvolací soud si v rozporu s judikaturou Nejvyššího soudu, například s rozsudky ze dne 18. 2. 2009, sp. zn. 23 Cdo 2030/2007, a ze dne 24. 2. 2011, sp. zn. 25 Cdo 3768/2008, pro určení výše plnění postupem podle § 136 o. s. ř. neopatřil potřebná skutková zjištění a neuvedl, jakými úvahami se při něm řídil.

Dovolatelka navrhuje, aby Nejvyšší soud rozsudek odvolacího soudu v napadené části zrušil a věc (zřejmě v tomto rozsahu) vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

Žalobce se ve svém vyjádření k dovolání ztotožňuje s právními závěry odvolacího soudu, popírá použitelnost dovolatelkou citované judikatury v souzené věci a zpochybňuje oprávněnost dovolacích námitek.

Po zjištění, že dovolání bylo podáno ve lhůtě stanovené v § 240 odst. 1 o. s. ř. oprávněnou osobou při splnění podmínky povinného zastoupení (§ 241 odst. 1 a 4 o. s. ř.), se Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání, neboť dovoláním lze napadnout pravomocné rozhodnutí odvolacího soudu jen tehdy, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.). Podle § 237 o. s. ř. je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud

odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem posouzena jinak. V otázce posouzení povahy nákladů, které bylo nutno vynaložit, aby vada mohla být odstraněna, se odvolací soud od dovolatelkou označené judikatury neodchýlil. V rozhodnutí sp. zn. 25 Cdo 1618/2001 Nejvyšší soud otázku právní povahy tohoto typu nákladů neřešil, neboť k tomu neměl důvod; v tam souzené věci šlo o odstranění vady laku vozidla cestou odstranění vadného laku a novým nalakováním, tedy o činnosti spočívající v odstranění samotné vady. Především však na řešení této právní otázky napadené rozhodnutí nezávisí. Odvolací soud, byť se též touto otázkou výslovně zabýval, založil své rozhodnutí na úvaze, dovolatelkou též zpochybněné, že z nákladů, které žalobce vynaložil na opravy vad, mu vzhledem k § 440 odst. 2 obch. zák. nemůže příslušet z titulu náhrady škody to, co mohl požadovat z titulu slevy z ceny díla. Otázkou, jak se promítne § 440 odst. 2 obch. zák. v situaci, kdy zhotovitel nevyhoví důvodně uplatněnému požadavku objednatele na bezplatné odstranění vady díla opravou a náklady účelně a předvídatelně vynaložené na odstranění této vady převyšují slevu z ceny díla odpovídající této vadě, se Nejvyšší soud ve své rozhodovací praxi dosud nezabýval, co do řešení této otázky hmotného práva tudíž shledal dovolání důvodným.

Nejvyšší soud shledal dovolání přípustným též v otázce aplikace § 136 o. s. ř., neboť dovolatelka odvolacímu soudu důvodně vytýká, že se při řešení otázky předpokladů pro aplikaci § 136 o. s. ř. a při určení výše plnění úvahou podle tohoto ustanovení odchýlil od ustálené rozhodovací praxe Nejvyššího soudu. Nejvyšší soud tedy přezkoumal napadené rozhodnutí z hlediska dovolatelkou vymezeného důvodu (srov. § 242 odst. 3 větu první o. s. ř.) a dovolání shledal důvodným, byť nikoliv všem dovolacím námitkám lze přisvědčit. Nejprve se zabýval správností právního posouzení odvolacího soudu při řešení shora uvedené otázky hmotného práva vztahující se k základu uplatněného nároku. Podle § 564 věty první obch. zák. při vadách díla platí přiměřeně § 436–441. Podle § 436 obch. zák. platí, že je-li dodáním zboží s vadami porušena smlouva podstatným způsobem (§ 345 odst. 2), může kupující: a) požadovat odstranění vad dodáním náhradního zboží za zboží vadné, dodání chybějícího zboží a požadovat odstranění právních vad, b) požadovat odstranění vad opravou zboží, jestliže vady jsou opravitelné, c) požadovat přiměřenou slevu z kupní ceny, nebo d) odstoupit od smlouvy (odst. 1). Volba mezi nároky uvedenými v odst. 1 kupujícímu náleží, jen jestliže ji oznámí prodávajícímu ve včas zasláném oznámení vad nebo bez zbytečného odkladu po tomto oznámení. Uplatněný nárok nemůže kupující měnit bez souhlasu prodávajícího. Neodstraní-li prodávající vady zboží v přiměřené dodatečné lhůtě nebo oznámí-li před jejím uplynutím, že vady neodstraní, může kupující odstoupit od smlouvy nebo požadovat přiměřenou slevu z kupní ceny (odst. 2, věta první, druhá a čtvrtá). Neoznámí-li kupující volbu svého nároku ve lhůtě uvedené v odst. 2, má nároky z vad zboží jako při nepodstatném porušení smlouvy (odst. 3). Vedle nároků stanovených v odstavci 1 má kupující nárok na náhradu škody, jakož i na smluvní pokutu, je-li sjednána (odst. 4). Podle § 437 obch. zák. je-li dodáním zboží s vadami smlouva porušena nepodstatným způsobem, může kupující požadovat buď dodání chybějícího zboží a odstranění ostatních vad zboží, nebo slevu z kupní ceny (odst. 1). Požaduje-li kupující odstranění vad zboží, nemůže před uplynutím dodatečné přiměřené lhůty, kterou je povinen poskytnout k tomuto účelu prodávajícímu, uplatnit jiné nároky z vad zboží, kromě nároku na náhradu škody a na smluvní pokutu, ledaže prodávající oznámí kupujícímu, že nesplní své povinnosti v této

lhůtě (odst. 3). Neodstraní-li prodávající vady zboží ve lhůtě vyplývající z odst. 3 nebo 4, může kupující uplatnit nárok na slevu z kupní ceny nebo od smlouvy odstoupit ... Zvolený nárok nemůže kupující bez souhlasu prodávajícího měnit (odst. 5). Ustanovení § 439 odst. 1 obch. zák. určuje, že nárok na slevu z kupní ceny odpovídá rozdílu mezi hodnotou, kterou by mělo zboží bez vad, a hodnotou, kterou mělo zboží dodané s vadami, přičemž pro určení hodnot je rozhodující doba, v níž se mělo uskutečnit řádné plnění. Podle § 440 obch. zák. se nároky z vad zboží nedotýkají nároku na náhradu škody nebo na smluvní pokutu (odst. 1, věta první). Uspokojení, kterého lze dosáhnout uplatněním některého z nároků z vad zboží podle § 436 a 437, nelze dosáhnout uplatněním nároku z jiného právního důvodu (odst. 2). Podle § 373 obch. zák. platí, že kdo poruší svou povinnost ze závazkového vztahu, je povinen nahradit škodu tím způsobenou druhé straně, ledaže prokáže, že porušení povinností bylo způsobeno okolnostmi vylučujícími odpovědnost.

Podle § 379 obch. zák. nestanoví-li tento zákon jinak, nahrazuje se skutečná škoda a ušlý zisk. Nenahrazuje se škoda, jež převyšuje škodu, kterou v době vzniku závazkového vztahu povinná strana jako možný důsledek porušení své povinnosti předvíдалa nebo kterou bylo možno předvídat s přihlédnutím ke skutečnosti, jež v uvedené době povinná strana znala nebo měla znát při obvyklé péči. Obchodní zákoník v § 436 odst. 4 a § 440 odst. 1 výslovně zakotvuje právo objednatele na náhradu škody, která mu byla způsobena vadným plněním, a v § 440 odst. 2 stanoví meze využití tohoto institutu pouze v tom ohledu, že reparace určité újmy prostřednictvím náhrady škody je vyloučena tam, kde lze (popřípadě bylo možné) dosáhnout totožného uspokojení uplatněním některého z nároků z vadného plnění (srov. obdobně již rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 25. 6. 2009, sp. zn. 23 Cdo 2247/200, ze dne 3. 4. 2001, sp. zn. 29 Cdo 1180/2000, a ze dne 20. 12. 2011, sp. zn. 23 Cdo 3966/2011). Zákonodárce tu prostřednictvím preference práv z vadného plnění vymezuje toliko cestu, kterou je objednatel oprávněn uspokojení dosáhnout, nejde však o omezení celkového rozsahu uspokojení. Právní úprava tu vychází ze zásady plné reparace způsobené újmy, neboť na objednatele nemají být bezdůvodně přednášeny důsledky vadného plnění zhotovitele. Objednatel musí mít právní možnost dosáhnout náhrady veškeré újmy, která mu vznikla v důsledku vadnosti plnění; v rozsahu, v němž nelze uspokojení dosáhnout uplatněním nároků z vad, má nárok na uspokojení z jiných právních důvodů, zejména z titulu náhrady škody (ve výši, v níž byl její vznik předvídatelný, srov. § 379 obch. zák.).

Vzhledem k § 436 odst. 1, popřípadě § 437 odst. 1 obch. zák., ve spojení s § 564 větou první obch. zák. má objednatel v případě vad díla (nerozhodne-li se od smlouvy o dílo při jejím podstatném porušení odstoupit a jsou-li vady opravitelné) právo volby mezi požadavkem na odstranění vad opravou a požadavkem na přiměřenou slevu z ceny díla. Zvolí-li nárok na odstranění vad opravou, zhotovitel však vady díla v přiměřené dodatečné lhůtě neodstraní nebo oznámí před jejím uplynutím, že vady neodstraní, pak se již omezující dopad § 440 odst. 2 obch. zák. nevztahuje na to uspokojení, které spočívá právě v odstranění vad. Jestliže se objednatel tohoto uspokojení (odstranění vad opravou) nedomohl uplatněním práva z vad, může se jej domáhat z jiného právního titulu, v daném případě z titulu náhrady škody. Limitem ovšem zůstává možnost dosáhnout totožného uspokojení, byť zčásti, uplatněním ostatních práv z vadného plnění, která objednateli svědčí podle § 436 odst. 2 věty čtvrté, popřípadě podle § 437 odst. 5 obch. zák., tedy (nezvolí-li ani za těchto okolností možnost odstoupit

od smlouvy) uplatněním nároku na slevu z ceny díla, určenou ve smyslu § 439 odst. 1 obch. zák. jako rozdíl mezi hodnotami vadného a bezvadného plnění.

Jestliže tedy zhotovitel nevyhoví důvodně uplatněnému požadavku objednatele na bezplatné odstranění vady díla opravou a náklady účelně a předvídatelně vynaložené na odstranění této vady převyšují slevu z ceny díla odpovídající této vadě, jsou tyto náklady v rozsahu převyšujícím slevu z ceny újmou reparaovatelnou prostřednictvím náhrady škody.

Východiskem této úvahy je – vedle zásady plné reparace újmy způsobené vadným plněním – teze, že stav, kdy nelze uspokojení objednatele dosáhnout uplatněním nároku na odstranění vady opravou ve smyslu § 440 odst. 2 obch. zák., nastal již tehdy, když objednatel tento nárok u zhotovitele důvodně uplatnil (oznámil mu příslušnou volbu a vyzval jej k plnění) a ten mu nevyhověl (vady v příslušné lhůtě neodstranil, popřípadě oznámil před jejím uplynutím, že vady neodstraní). Takové pojetí především odpovídá významu, v jakém je slovní spojení „uplatnění nároku“ v obchodním zákoníku užíváno v souvisejících § 436 odst. 2 a § 437 odst. 5. V nich se „uplatněním nároku“ zcela zřejmě nemá na mysli až uplatnění daného nároku u soudu (tak jak je tomu například v § 391 odst. 1, 402, 404 a 405 odst. 1 obch. zák. v rámci úpravy běhu promlčecí doby), nýbrž již jednostranný právní úkon kupujícího (popřípadě objednatele) adresovaný prodávajícímu (popřípadě zhotoviteli). Opačný výklad by ostatně neobstál z pohledu obecných právních principů; v situaci, kdy zhotovitel splnit svou povinnost odmítl a vadu neodstranil, nelze po objednateli spravedlivě požadovat (takový požadavek by vedl k absurdním důsledkům), aby se musel pro zachování jiných práv podle § 440 odst. 2 obch. zák. nejprve splnění domáhat v soudním řízení, včetně řízení vykonávacího, a vyčkat jejich bezvýslednosti. Účelem § 440 odst. 2 ve spojení s § 564 větou první obch. zák. nepochybně není znemožnit objednateli dosažení efektivního uspokojení nároků na reparaci celkové újmy způsobené porušením smlouvy a nutit ho snášet po celou dobu potenciálně dlouhotrvajícího soudního řízení důsledky neopravené vady.

Založil-li tedy odvolací soud svoji úvahu na tom, že vynaložené náklady na provedení opravy lze za daného stavu žalobci přiznat z titulu náhrady škody ve výši, ve které převyšují částku, která by odpovídala slevě z ceny (ovšem za splnění předpokladu jejich účelnosti a předvídatelnosti), nejde o nesprávné právní posouzení věci. V tomto ohledu tedy Nejvyšší soud dovolání důvodným neshledal.

Nad rámec uvedeného považuje Nejvyšší soud za vhodné připomenout nejen to, že ve světle jeho judikatury právo na náhradu škody není podmíněno uplatněním nároku na slevu z ceny díla (srov. například usnesení ze dne 27. 9. 2011, sp. zn. 23 Cdo 2148/2010), nýbrž zejména též že v situaci, kdy zhotovitel odmítl vyhovět důvodnému požadavku na odstranění vad díla, může objednatel požadovat slevu i dodatečně, bez ohledu na to, zda vadu již nechal odstranit třetí osobou (srov. rozsudek ze dne 20. 8. 2015, sp. zn. 23 Cdo 4167/2014, schválený dne 13. 1. 2016 občanskoprávním a obchodním kolegiem Nejvyššího soudu k uveřejnění ve Sbírce rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu). Zbývá posoudit správnost právního posouzení odvolacího soudu při řešení otázky procesního práva, vztahující se k výši nároku.

Podle § 136 o. s. ř. lze-li výši nároku zjistit jen s nepoměrnými obtížemi nebo nelze-li ji zjistit vůbec, určí ji soud podle své úvahy. Otázkou předpokladů pro určení výše plnění úvahou soudu podle § 136 o. s. ř. se Nejvyšší soud zabýval v rozsudku sp. zn. 23 Cdo 1299/2008, jímž argumentuje dovolatelka, a to ve vztahu k výši slevy z ceny díla. Dovodil, že nejde o situaci, kdy by výši slevy nebylo možné zjistit, popřípadě by její zjištění bylo spojeno s nepoměrnými

obtížemi, jsou-li s ohledem na výši vymáhané slevy náklady na zjištění její výše, například znaleckým posudkem, úměrné, a uzavřel, že předpoklady pro aplikaci § 136 o. s. ř. nejsou splněny v těch případech, kde lze výši plnění zjistit prostřednictvím znaleckého posudku a náklady na jeho pořízení nejsou neúměrné výši plnění, jež je v řízení požadováno. V souzené věci byl znalecký posudek vypracován. Závěr o tom, že určité právně významné skutečnosti, k jejichž posouzení je třeba odborných znalostí (srov. § 127 odst. 1 o. s. ř.), je prakticky nemožné zjistit, by měl vyplynout právě ze znaleckého posudku. Měl by to být soudní znalec, kdo se kvalifikovaně, na základě svých odborných znalostí vyjádří v tom ohledu, že na základě podkladů, které jsou k dispozici, nelze dospět k exaktním výsledkům; i takový závěr je výsledkem odborného posouzení. Nejvyšší soud již v rozsudku ze dne 28. 1. 2004, sp. zn. 32 Odo 956/2002, shledal nesprávným postup odvolacího soudu, jenž při posouzení skutečností, k nimž je zapotřebí odborných znalostí, nevyšel ze znaleckého posudku či odborného vyjádření a aplikoval § 136 o. s. ř., aniž bylo zjištěno, kolik by činily náklady na vypracování znaleckého posudku či odborného vyjádření a aniž by bylo vyjádřením znalce či odborným vyjádřením doloženo, že za daného stavu nelze takový posudek vypracovat. To, že předložený znalecký posudek neskýtá podklad pro potřebná skutková zjištění, přitom může být důsledkem například té skutečnosti, že se znalci nedostalo přesného zadání anebo že znalec přes pregnantně formulované zadání nezodpověděl položené otázky důsledně; k řešení situace, kdy ze znaleckého posudku požadované posouzení nevyplývá, má soud příslušné procesní nástroje (srov. k tomu blíže například závěry rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 9. 2. 2011, sp. zn. 22 Cdo 1561/2010). Závěr odvolacího soudu o nemožnosti zjistit výši plnění je tudíž předčasný, přičemž délka řízení, jíž argumentuje, je z hlediska předpokladů pro aplikaci § 136 o. s. ř. právně bezvýznamná. Odvolací soud se však od ustálené judikatury odchýlil též při samotném myšlenkovém postupu, jímž dospěl k výši plnění, jestliže určil výslednou částku náhrady škody právě jednou polovinou z celkové výše nákladů vynaložených na odstranění vad, přičemž žádnou vahou nepodložil (ani náznakem nevysvětlil), proč zvolil právě tento poměr a nikoliv jiný.

Nejvyšší soud ve své rozhodovací praxi opakovaně zdůrazňuje, že určení výše nároku podle § 136 o. s. ř. není záležitostí volné úvahy nepodléhající hodnocení. Úvaha podle § 136 o. s. ř. musí být založena na zjištění takových skutečností, které vycházejí ze souvislosti posuzovaného případu a umožňují soudu učinit určité kvantitativní závěry o výši uplatněného nároku (srov. například rozsudek ze dne 21. 2. 2008, sp. zn. 32 Odo 871/2006, uveřejněný v Souboru pod číslem C 5987, a rozsudky ze dne 18. 2. 2009, sp. zn. 23 Cdo 2030/2007, a ze dne 23. 9. 2009, sp. zn. 23 Cdo 5462/2007). Ustanovení § 136 o. s. ř. o určení výše nároků soudem podle jeho úvahy je vůči pravidlům hodnocení důkazů podle § 132 o. s. ř. v poměru speciality, i takové rozhodnutí soudu musí však splňovat požadavek náležitého zhodnocení skutečností zjištěných v průběhu dokazování, z nichž vychází úvaha soudu vedoucí k závěru o určité výši nároku, a to jak z hlediska jejich úplnosti, tak z hlediska řádného zdůvodnění myšlenkového postupu soudu, odpovídajícího obecným zásadám logiky, a tedy i jeho přesvědčivosti. Myšlenkový postup, jímž soud určí rozhodné skutečnosti a jejich zhodnocením dospěje k určitému kvantitativnímu závěru, musí být v odůvodnění jeho rozhodnutí popsán v takové míře konkrétnosti, aby byl seznatelný a přezkoumatelný (srov. rozsudky ze dne 23. 11. 2011, sp. zn. 32 Cdo 2203/2010, a ze dne 2. 10. 2012, sp. zn. 32 Cdo 1669/2012). V rozsudku ze dne 16. 5. 2012, sp. zn. 28 Cdo 4238/2011, pak k tomu Nejvyšší soud blíže vysvětlil, že volnost, již tímto ustanovením zákonodárce dává soudu k tomu, aby bylo možno rozhodnout i o obtížně

vyčíslitelných nárocích, by se neměla přeměnit na pouhou hru s čísly, která postrádá jakoukoliv logickou provázanost se skutkovými okolnostmi, z nichž je dovozována právo na určité peněžité plnění, a to především, jsou-li k dispozici alespoň nějaké údaje, o něž soud může své úvahy opřít a na základě nichž je možno učinit přinejmenším zčásti určité vyčíslení požadovaného nároku. Způsob, jakým odvolací soud k výsledné částce dospěl, nasvědčuje tomu, že šlo nikoliv o úvahu kvalifikovanou, nýbrž o úvahu volnou, přičemž pouhou volnou úvahou výši nároku ve světle citovaných judikatorních závěrů určit nelze (srov. v obdobné věci závěry rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 30. 10. 2009, sp. zn. 23 Cdo 2601/2008).

Pokud by v souzené věci nebylo možno ani za pomoci znaleckého posudku zjistit skutečnosti rozhodné pro výši plnění, bude třeba využít odborných znalostí znalce pro zjištění takových skutečností, které soudu umožní učinit určité kvantitativní závěry využitelné pro určení výše plnění kvalifikovanou úvahou (srov. obdobně rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 6. 2012, sp. zn. 32 Cdo 2702/2010). Lze ostatně znalci pro takový případ výslovně zadat provedení kvalifikovaného odhadu založeného na jeho odborných znalostech a profesních zkušenostech v dané oblasti, o který pak soud může svou úvahu při aplikaci § 136 o. s. ř. opřít. Z uvedených důvodů nezbyvá než uzavřít, že v tomto ohledu napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (§ 241a odst. 1) a nemůže tudíž obstát. Vzhledem k závěrům, v něž vyústil dovolací přezkum, by bylo nadbytečným a tudíž procesně nevhodným zabývat se též otázkou, zda odvolací soud při hodnocení znaleckého posudku zatížil řízení vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí o věci. Protože změnu tohoto rozhodnutí dosavadní výsledky řízení neumožňují [§ 243d písm. b) o. s. ř.], Nejvyšší soud, aniž nařídil jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), rozsudek odvolacího soudu v napadeném měnicím výroku o věci samé podle § 243e odst. 1 o. s. ř. zrušil, spolu se závislými výroky o nákladech řízení (§ 243e odst. 2 věta třetí o. s. ř.), a věc v tomto rozsahu vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Pohled na památkový zákon

Václav Vondrášek

V současné době stále platí zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči (památkový zákon nebo PZ) ve znění 22 novel. V Poslanecké sněmovně je od prosince 2015 rozjednáán nový vládní návrh zákona o ochraně památkového fondu a o změně zákona č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů (zákon o ochraně památkového fondu). Jedná se o tisk 666/0 (dále též návrh nového zákona), který by měl původní zákon nahradit. Text návrhu pro první čtení byl v době psaní tohoto textu dostupný na webové adrese <http://psp.cz/sqw/text/text2.sqw?idd=124345>. Ve vazbě na zkušenosti z praxe mohou být úhly pohledu na uvedený předpis i jeho novou variantu z různých pohledů velmi rozmanité.

Všimněme si, v čem jsou specifika jak památkového zákona, tak návrhu nového zákona ve vztahu k některým postupům dle zákona č. 183/2006 Sb., stavební zákon (SZ). Není pochyb, že orgán památkové péče je dotčeným orgánem státní správy v řízeních vedených podle stavebního zákona – viz mj. § 29 památkového zákona. Povinnost projednat záměr stavebníka s památkáři je zákonem stanovena i pro některé případy, pro které stavební úřad řízení nevede, nebo kdy ani nevydává příslušné opatření. Specifikum spočívá v tom, že některé takové případy nejsou stanoveny památkovým zákonem, ale jsou výslovně uvedeny ve stavebním zákoně. Ten je zahlcen množstvím ustanovení, týkajících se památek, památkových území a ochranných pásem:

- Základní pojmy v § 2 SZ zákona uvádí, že veřejně prospěšným opatřením se rozumí opatření nestavební povahy sloužící mj. ke snižování ohrožení území anebo k ochraně kulturního a archeologického dědictví, vymezeného v územně plánovací dokumentaci.
- Text v ustanovení § 79, odst. 3 SZ ruší nevyžadování územního rozhodnutí pro řadu některých typů staveb vyjmenovaných v odst. 2 písm. a), f), j), l), n), o), p), r) a s).
- Dle § 80 odst. 4 SZ je v území s prokázanými archeologickými nálezy nezbytné vyžadovat rozhodnutí o změně využití území i tehdy, kdy se v jiných případech nevyžaduje.
- Ustanovení § 103 odst. 1 písm. c) a d) SZ ruší u kulturních památek případy, kdy u jiných případů není nutno stavbu ohlašovat nebo vydávat povolení.
- Ustanovení § 122, odst. 1 SZ nařizuje pro všechny kulturní památky vydávat kolaudační souhlas.
- Dle § 128 odst. 6 SZ se o „povolení odstranění vede řízení, pokud se ohlášený záměr odstranit stavbu nebo terénní úpravy týká nemovitosti, která není kulturní památkou, ale je v památkové rezervaci, památkové zóně nebo ochranném pásmu nemovité kulturní památky, nemovité národní kulturní památky, památkové rezervace nebo památkové zóny,

a závazné stanovisko orgánu státní památkové péče stanoví podmínky pro provedení tohoto záměru“.

- Ustanovení § 129 odst. 1 písm. a) SZ uvádí, kdy stavební úřad nařizuje pro vyjmenované případy odstranit stavbu. Jde-li o stavbu, která je kulturní památkou, postupuje se podle zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči.
- Ustanovení § 132 odst. 3 SZ uvádí jako veřejný zájem požadavek, aby stavba neohrožovala mj. zájmy státní památkové péče a archeologické nálezy.
- Podle § 137 odst. 1 písm. i) SZ může stavební úřad nařídit nezbytné úpravy, kterými se zajišťuje ochrana architektonického a archeologického dědictví.
- Podle § 160 odst. 4 SZ musí vlastník kulturní památky zajistit odborné vedení provádění stavby stavbyvedoucím.
- Ochrana archeologického dědictví je uvedena v účelech vyvlastnění v § 170 SZ, jako veřejně prospěšné opatření.
- Ustanovení § 176 SZ ukládá stavebníkům a stavebnímu úřadu zvláštní povinnosti u nepředvídaných nálezů kulturně cenných předmětů, detailů stavby nebo chráněných částí přírody anebo k archeologickým nálezům. Na základě odst. 2 v případě, že hrozí nebezpečí z prodlení, může nikoli stavební úřad, ale orgán památkové péče stanovit opatření k ochraně nálezu.

Obecně je v české legislativě zavedeno, že orgán státní správy může vykonávat činnost jen v takovém rozsahu, ke které je zákonem zmocněn. V případě památkového zákona a orgánu zmocnění neuvádí „jak“, ale jen „kde“ je dotčený tj. u nemovitých kulturních památek, památkových rezervací, památkových zón a ochranných pásem všech těchto případů. Na rozdíl od jiných orgánů státní správy vkládá památkový zákon obrovský rozsah působnosti orgánu památkové péče bez stanovení jasně definované věcné působnosti. Jiné orgány mají v zákonech poměrně jasně stanoveny hranice, v čem a jak mohou působnost státu uplatnit (hasiči, dopraváci, stavební úřad, hygienici atd.). Naproti tomu orgán památkové péče má téměř bezbřehou působnost omezenou jenom rozsahem lokality a nikoli možností státního zásahu. Není jakkoli upřesněna možnost individuálního subjektivního posouzení, takže veřejností je působení orgánu vnímáno jako diktát s jen malou možností obrany. Vše je zvýrazněno povinným vyjadřováním se ke všemu Národním památkovým ústavem, aniž by mu z toho vyplývala jakákoli odpovědnost.

Věcná působnost v uvedených případech je zabalena do obecných proklamací o ochraně kulturního dědictví v souladu se společenskými potřebami. V § 1 odst. 2 památkového zákona se uvádí: „*Péče státu o kulturní památky (dále jen 'státní památková péče') zahrnuje činnosti, opatření a rozhodnutí, jimiž orgány a odborná organizace státní památkové péče (§ 25–32) v souladu se společenskými potřebami zabezpečují zachování, ochranu, zpřístupňování a vhodné společenské uplatnění kulturních památek.*“ Zákon neuvádí, jakým konkrétním způsobem těchto cílů dosáhnout. Zásah státu do vlastnických práv majitelů nemovitostí stanovený památkovým zákonem je značný, aniž by stát tímtož zákonem příslušná omezení jakkoli kompenzoval. To se děje jen dílčím způsobem jinými prostředky státu, jako jsou například různé dotace, na které však zdaleka nedosáhnou všichni dotčení.

Absence konkrétního zmocnění pak znamená, že cokoli orgán památkové péče stanoví (povolí, zakáže, podmíní) je jen obtížně přezkoumatelné a to zvláště v případech, kdy nejde o nemovitou památku, ale jen o stavbu v rezervaci či zóně nebo v ochranných pásmech.

Vyhlášení těchto památkově chráněných území probíhala postupně po mnoho let veskrze různě podle různých pravidel. Ve velké většině případů není uvedeno, co je hodnotou, která je památkově chráněna. U chráněného území je se stručným popisem obvykle uvedena příslušná doba vzniku, případný soupis artefaktů a jejich autor. To vytváří nejistotu pro investory, resp. vlastníky nemovitostí a spolu s neurčitým rozsahem svěřené pravomoci v zákoně dává možnost úředníkům státní správy požadovat téměř cokoli. Jako příklad neurčitosti ochrany lze uvést odpověď k dotazu na vyhlášení ochrany nemovité kulturní památky Riegrový sady v Praze kde Národní památkový ústav (NPÚ) uvádí: „Od 1. 1. 1988 platí zákon č. 20/1987, podle kterého památky prohlašuje Ministerstvo kultury a památkami jsou jen věci zapsané v Ústředním seznamu kulturních památek; dříve platil zákon č. 22/1958, podle kterého byly kulturní památky ze zákona, „definici“. Postupně se zapisovaly do tehdejšího Státního seznamu nemovitých kulturních památek (SSNKP); po roce 1988 tedy ze starších památek zůstaly platné pouze ty, které do roku 1988 byly zapsány do Státního seznamu). Navíc v 80. letech 20. století probíhala tzv. Generální aktualizace (GA), kdy často docházelo ke slučování areálů pod jedno rejstříkové číslo (r.č.). Rada Národního výboru hl. m. Prahy dne 22. 12. 1964 schválila Státní seznam nemovitých kulturních památek, kde jsou zmíněny v rámci areálu Riegrových sadů položky: Pomník F. L. Riegra (zapsáno v Rejstříku SSNKP pod r.č. 1304), Obelisk (r.č. 1305), Rozhledna (r.č. 1306), Brána (1307). Pro jednotlivé položky byla později dne 12. 11. 1968 vydána rozhodnutí tehdejšího NVP potvrzující zápis do SSNKP. Celý areál Riegrových sadů byl po GA sloučen pod jedno rejstříkové číslo 40207/1-1304.“ Z uvedeného by bylo možno dovozovat, že například stavba podzemních garáží pro tamní sokolovnu na okraji parku, která nenaruší vyjmenované artefakty, ani jakékoli dřeviny ani cestní síť by měla být možná. V praxi je opak pravdou. Příkladů by bylo možné uvést mnoho. Výše uvedené však popisuje skutečnost, týkající se zápisu do seznamu památek, které stojí za povšimnutí.

Památek, z nichž mnohé byly vyhlášeny pravomocným správním rozhodnutím a administrativně se nestihly zapsat do seznamu, a tudíž nejsou památkami, je v republice 1 659. Z toho nejvíce v Jihomoravském kraji – 1 132. Ministerstvo kultury k tomu vydalo obsáhlé stanovisko, které je možno prostudovat na webové adrese: <https://www.mkcr.cz/novinky-a-media/stanovisko-ministerstva-kultury-k-problematice-moznych-pozdnich-zapisu-do-byvalych-statnich-seznamu-kulturnich-pamatek-4-cs1405.html>.

Pro takové případy se vžil výraz „nepamátky“. Správním rozhodnutím, kterým byla nepamátká prohlášena za památku a případně zapsána do katastru nemovitostí, již nelze zrušit správním cestou. Vlastníci takových nepamátek nemohou získat dotace z veřejných zdrojů. Zdá se, že náprava je možná jen cestou nového prohlašování za památku, ale k tomu je dle zákona příslušné jen ministerstvo. Jeho personální kapacity jsou natolik omezené, že by to zabralo mnoho let. Zdálo by se, že náprava by byla možná cestou změny zákona pro případy, kdy je nepamátká zapsána v katastru nemovitostí. Nezapsání do seznamu památek do konce roku 1977 bylo pouhým administrativním pochybením vázaným na tehdejší kapacitu úředníků. V důsledku tzv. opožděných zápisů je zpochybněn památkový status mnoha nemovitostí, i když se s nimi mnohdy jako s památkami zachází. Řešení neobsahuje ani návrh nového zákona.

Záležitost, týkající se památkových území je obdobně komplikovaná. Do památkového zákona bylo dodatečně doplněno ustanovení § 6a, které se týká „Plánu ochrany památkových rezervací a památkových zón“. V návrhu nového zákona viz § 34–36. Zdá se, že jde o snahu zpřesnit to, co chybí ve vyhlášení památkových území. Není to však povinnost, ale jen

možnost. Jde o vydání opatření obecné povahy krajským úřadem. V něm se stanoví způsob zabezpečení kulturních hodnot památkové rezervace a památkové zóny. V opatření lze určit, u jakých nemovitostí, nejsou-li kulturní památkou, ale jsou v památkové rezervaci nebo památkové zóně, nebo u jakých druhů prací na nich, včetně výsadby a kácení dřevin na veřejných prostranstvích, je vyloučena povinnost vlastníka (správce, uživatele) vyžádat si předem závazné stanovisko podle § 14 odst. 2 PZ. Časově je možnost omezena 10 roky a lze je měnit, pokud se změnily kulturní hodnoty daného území nebo způsob jejich zabezpečení z hlediska státní památkové péče. Komplikovanost takové ochrany je obrovská. V návrhu nového zákona je v § 32–34 – Plán ochrany památkového území (rezervace a zóny) téměř totéž.

Výkon státní správy (kromě kontrolní činnosti) nelze dost dobře plánovat v pravém smyslu tohoto slova. Ten je třeba stanovit. Pokud má být v zákoně nějaký plán ochrany, měl by ukládat jeho zpracování vlastníkům nemovitých kulturních památek a uložit povinnost jej předkládat orgánům památkové péče s právem kontroly jeho plnění. Tím by se mohlo preventivně předcházet degradaci památek, která je dosti častá. Špatný stav památky lze sice úředním postupem jak podle stavebního, tak památkového zákona poněkud zmírnit, ale v praxi se to příliš nedaří. Ještě horší je situace tam, kde věc podléhá speciálnímu stavebnímu úřadu (například u staveb dráhy a na dráze). Jediným účinným postupem by mohlo být vyvlastnění. Do toho se mj. orgánům státní správy nechce. Zkušenosti z bývalých dob nejsou zrovna lákavým příkladem. Má to také vazbu na finanční náklady včetně nákladů na navazující nápravu. Rovněž pravděpodobně mnoho let trvající soudní spory od vyvlastnění odrazují. Vyvlastnění je navíc obvykle v působnosti jiného orgánu, než který nemovitost památkou prohlásil. V návrhu nového zákona je veřejná prospěšnost při vyvlastnění řešena o něco lépe.

Plán ochrany tak, jak je koncipován, komplikuje orientaci v předpisech a deleguje na krajský úřad zpodrobnění prohlášení vydané vládou či ministerstvem. Plán ochrany navíc ani nemusí být vydán. V hl. m. Praze, kde je orgán památkové péče na rozdíl od obcí s rozšířenou působností zároveň prvoinstančním i krajským úřadem si zřejmě bude vydávat plán sám pro sebe. Místo o zjednodušení administrativy půjde o posílení úřední byrokracie a povede to k nejasnostem v uplatňování práv vlastníků a stavebníků stanovených Ústavou.

S ohledem na shora popsanou neurčitost v působnosti orgánu v památkovém zákoně by bylo možno se domnívat, že památkově chráněná území by se měla vyhlásit znovu za účelem přesného stanovení způsobu ochrany a to třeba i v zákonem stanoveném termínu několika let. Mohlo by jít o obdobu stavebního zákona pro pozbytí platnosti územních plánů (§ 187 odst. 1 SZ). Bohužel něco podobného se v návrhu nového zákona na ochranu památek neobjevilo.

Památkové rezervace a památkové zóny se ve stávajícím památkovém zákoně (§ 5 a 6) příliš neliší. Rezervaci určuje blíže neurčený soubor nemovitých kulturních památek, popřípadě archeologických nálezů a prohlašuje ji vláda. Zónu tvoří území sídelního útvaru nebo jeho části s menším podílem kulturních památek, historické prostředí nebo část krajinného celku, které vykazují významné kulturní hodnoty, a může ji prohlásit Ministerstvo kultury po projednání s krajským úřadem. Vyhlášatel pak může, ale nemusí, stanovit podmínky pro zabezpečení ochrany. V rezervaci bývá pohled orgánu památkové péče na stavebníky poněkud přísnější, aniž by stupeň přísnosti byl zákonem jakkoli určen. To pak může být doháněno, shora zmíněnou podzákonnou normou „plánem ochrany“. Veřejností je to pak vnímáno jako bezbřehost a neurčitost pravidel, která se neliší od dob socialismu.

Rovněž v návrhu nového zákona je rozdíl v definici památkové rezervace a památkové zóny minimální (§ 2 odst. 4 a 5). Liší se jen blíže neurčeným stupněm výjimečnosti. Jedná se o neurčitý rozdíl, kde hájení zájmů státu následně závisí na zcela subjektivním posouzení. Totéž platí pro péči o památkové území a pro plán ochrany památkového území (§ 26–34) v návrhu nového zákona. Rozdíl mezi rezervací a zónou by bylo třeba v novém zákoně lépe jasně vymežit.

V celém státě je působnost orgánů památkové péče až na výjimky třístupňová tj. úřad obce s rozšířenou působností – krajský úřad – ministerstvo. K návrhům stavebníků lze vydávat tzv. koordinované stanovisko, jehož účelem je nahradit více závazných stanovisek jediným správním aktem, protože většina působnosti je v rámci působnosti úřadu obce s rozšířenou působností. Do tohoto aktu se promítají všechny veřejné zájmy, které podle jednotlivých zvláštních právních předpisů hájí konkrétní dotčený orgán. Viz § 4 odst. 6 zákona č. 183/2006 Sb., stavební zákon a § 149 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, v platném znění a také zásada správního řádu, že správním orgánem je orgán územního samosprávného celku jako jeden subjekt (obecní, městský či krajský úřad). Toto však není umožněno v hlavním městě Praze. Státní správa je zde v oblasti památkové péče prováděna dvoustupňově magistrát – ministerstvo. Všechny další státní správní záležitosti obcí s rozšířenou působností jsou svěřeny 22 městským částem. Je mnoho situací, které by bylo možno v koordinovaném jednání mezi orgány (stavební úřad – památkáři) řešit, aniž by to probíhalo komplikovaným zdlouhavým úředním postupem, viz shora popsaná problematika památek ve stavebním zákoně. Stavebník se může závaznému stanovisku magistrátu hl. m. Prahy bránit jen prostřednictvím odvolání do rozhodnutí stavebního úřadu městské části. Stavební úřad ani jeho odvolací orgán na magistrátu sám nesmí o památkové problematice rozhodnout. Věc putuje na ministerstvo kultury, které se často zabývá bagatelními záležitostmi. Vydání stanoviska, kterým zpravidla potvrzuje stanovisko magistrátu, často trvá několik měsíců. Zájmem ministerstva totiž nemůže být měnit prvoinstanční závazné stanovisko rozhodnutím ve správním řízení, protože to by posléze podléhalo přezkumu u správního soudu. Popsaná situace je dokonce promítnuta do návrhu § 9 nového zákona, kde se výslovně uvádí, že „*městské části nelze Statutem hlavního města Prahy svěřit výkon přenesené působnosti obecního úřadu obce s rozšířenou působností na úseku památkové péče*“. Nelze se proto divit, že se návrh zákona o ochraně památkového fondu (ZOP) postiženým městským částem v Praze nelíbí. Úplně absurdní se jeví možnost, že ostatní statutární města by památkovou působnost na své městské části mohly přenést.

Jedním ze specifik památkového zákona a návrhu zákona na ochranu památek je pozice Národního památkového ústavu (NPÚ) v rámci správních postupů podle stavebního zákona. Povinné vyjadřování se k návrhu stavebníka, nikoli stavebníkovi, ale orgánu památkové péče (úřadu), aniž by šlo o doklad, za který by jeho zpracovatel ručil, je snad světovou raritou. U jiných oborů je zpravidla na orgánu státní správy, zda si pořídí posudky od znalců, různých odborných organizací nebo jednotlivců, kteří pak ale za dodanou práci ručí.

V návrhu nového zákona (viz § 51) přetrvává povinnost orgánu památkové péče informovat o žádosti na vydání stanoviska památkový ústav. Ustanovení ukládá NPÚ na informaci reagovat ve lhůtě 20 dnů + lhůta na doručení. Jedná se zachování současné státní byrokracie, která mnohdy zcela zbytečně velmi prodlužuje projednání žádosti. To lze i při teoretickém dodržení zákonem stanovených lhůt obcházet například vyžádáním si dalších podkladů, kdy lhůta neběží. Pod hrozbou vydání negativního stanoviska žadatelé delší lhůtu často tolerují.

Ve velké části posuzovaných případů nejde o žádné složitosti a jde o rutinu či drobnosti, které musí být schopen orgán památkové péče posoudit sám, bez vyjádření ústavu. Uvedené ustanovení lze chápat jako dokumentování malé odborné způsobilosti orgánů památkové péče a neschopnosti státu vychovat v těchto orgánech příslušné odborníky. Mám za to, že by mělo být na orgánu památkové péče, zda si vyžádá posouzení ústavu, a to jen ve vybraných případech například u národních kulturních památek, nebo tehdy, pokud jde o komplikovanou záležitost, případně když ke svému závaznému stanovisku potřebuje od ústavu podklady. Totéž by mohlo platit i v případě, že by žadatel závazné stanovisko nebo rozhodnutí orgánu rozporoval.

Návrh nového zákona má i některá zlepšení. Umožní lépe reagovat na případy, kdy se vlastník o památku nestará. Dále se z působnosti orgánu památkové péče vyjmají práce prováděné v památkové zóně a v ochranném památkovém pásmu, pokud nevyžadují povolení či ohlášení stavebnímu úřadu a nezasahuje-li se do vnějšího vzhledu stavby či pozemku. Jde hlavně o vnitřní stavební úpravy, změny zdravotně-technických instalací apod. Není ale zřejmé, proč by totéž nemohlo platit pro rezervaci u staveb, které samy o sobě památkou nejsou. Orgány památkové péče by při výkonu státní správy podle návrhu nového zákona měly zasahovat do vlastnických práv osob jen odůvodněným způsobem a v nezbytném rozsahu. Důvodová zpráva k návrhu nového zákona odkazuje na nález Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 21/04 dne 26. 4. 2005: „*Celá koncepce zákona o státní památkové péči, zrcadlí dobové ideologické axiomy, vychází z naprosté prevalence veřejného (státního) zájmu a popření ochrany práv jednotlivce.*“

Podle současného zákona i návrhu nového je odůvodněnost bohužel vyjádřena jen všeobíhající argumentací o ochraně kulturního dědictví. Odůvodněnost zásahů by měl jasně vyjádřit nový zákon, což téměř nečiní. Důvodová zpráva k novému zákonu uvádí: „*Cílem památkové péče je uchovávat specifickou součást kulturního bohatství společnosti pokud možno v původním stavu a v původním prostředí pro následující generace v souladu s udržitelným rozvojem společnosti, což je možné jen díky omezování negativních vlivů na kulturní dědictví. V návaznosti na tento obecný cíl památkové péče lze jako hlavní cíl nového zákona o ochraně památkového fondu definovat zajištění optimální ochrany památkového fondu efektivním, co nejméně nákladným a transparentním způsobem.*“

Jak si pak vysvětlit § 138 v návrhu nového zákona, ze kterého vyplývá, že posouzení orgánem památkové péče je rozhodnutím, pokud o uvedené věci není příslušný rozhodovat jiný správní orgán. Je absurdní, že u řady velmi jednoduchých věcí, o kterých stavební úřad podle stavebního zákona ani nerozhoduje, by měl vést řízení orgán památkové péče.

Závěrem musím bohužel konstatovat, že u prosazování zájmů památkové péče dosud převažovala kvantita nad kvalitou. Bylo by dobře, kdyby tomu bylo obráceně a také, aby se kulturní dědictví propojilo se současnými potřebami, spolupůsobilo se současným životem a nejednalo se jen o skanzen „*v původním stavu a v původním prostředí*“, jako je tomu často dosud.

Sankční režim za nedodržení doby pro uvedení díla do provozu a za nedodržení doby pro dokončení díla dle FIDIC

Dita Špačková

Výstavba pozemních komunikací a liniových staveb se v České republice již několik let řídí Smluvními podmínkami, které vycházejí z mezinárodně uznávaných smluvních podmínek Mezinárodní federace konzultačních inženýrů (FIDIC). Mezinárodní federace konzultačních inženýrů vydala soubor vzorových smluvních podmínek používaných pro jednotlivé typy staveb od staveb menšího rozsahu, generálního dodavatelství kdy přípravu a zhotovení projektové dokumentace nese objednatel, výstavbu typů design-build, kdy zhotovitel zhotovuje projektovou dokumentaci a nese za ni odpovědnost, výstavbu typu construction management, kdy má objednatel přímé smlouvy s jednotlivými dodavateli až po dodávky technologických zařízení. Tento výčet je pouze demonstrativní, neboť počet vzorových smluv FIDIC je daleko rozsáhlejší. Jejich podrobný rozbor není předmětem tohoto článku, přestože věřím, že jejich podrobné zkoumání by bylo přínosné a zajímavé. Nicméně u nás pro vznik smluvního vztahu zakládajícího výstavbu pozemních komunikací jsou užívány především Smluvní podmínky pro výstavbu pozemních a inženýrských staveb projektovaných objednatelem tzv. Červená kniha (dále jen „Obecné podmínky, nebo též OP“), které jsou překladem z publikace Condition of Contract for Construction (tzv. Red book), doplněné o Zvláštní podmínky pro výstavbu pozemních a inženýrských staveb vydaných Ministerstvem dopravy ČR (dále jen „Zvláštní podmínky, nebo též ZP“).⁵⁶⁾

Jelikož se jedná o poměrně nový typ smluvního ujednání praktikovaný v našem právním a výstavbovém prostředí, zákonitě vyvstávají mnohé dotazy, problémy a výkladové rozdíly, které jsou s každou novinkou spjaty. V tomto článku bych ráda rozebrala jednu z výkladových nesrovnalostí, která se aktuálně v odborné veřejnosti diskutuje. Jedná se o uplatňování smluvní pokuty za nedodržení Doby pro uvedení díla či sekce do provozu v návaznosti na uplatnění smluvní pokuty za nedodržení Doby pro dokončení díla. Ještě než začnu rozebírat problematiku smluvní pokuty nárokovanou u nás v České republice, považuji za vhodné krátce se zmínit, jak je zpoždění s dokončením díla řešeno v obecných podmínkách FIDIC.

Obecné podmínky termín „doba pro uvedení díla nebo sekce do provozu“ či „předčasné užívání“ neuvádějí, proto zmiňuji pouze zpoždění doby s dokončením díla. Zpoždění s dokončením díla je řešeno v podčlátku 8.7 OP tak, že jestliže zhotovitel nedodrží ustanovení podčlátku 8.2, což je ustanovení týkající se doby dokončení, pak musí Zhotovitel podle

56) V současné době aktuální znění Smluvních podmínek zahrnuje obecné podmínky, které tvoří součást FIDIC „Smluvní podmínky pro výstavbu“ v 1. vydání (1999), vydaných v českém překladu Českou asociací konzultačních inženýrů (CACE) v roce 2015, a zároveň zvláštní podmínky, které obsahují změny a doplnění obecných podmínek, 1. vydání vydaných Ministerstvem dopravy ČR a schválených MD-OPK, čj. 5/2016-120-TN/1 ze dne 27. 1. 2016, s účinností od 1. 2. 2016.

podčlátku 2.5, což je ustanovení týkající se claimování⁵⁷⁾ (uplatňování) nároků objednatele, zaplatit za toto nesplnění povinnosti objednateli náhradu škody. Jak vidíme, zde je pro kompenzaci či odškodnění zpoždění užito jiného institutu, než je institut smluvní pokuty. Tato náhrada škody za zpoždění je obnos stanovený v Příloze k nabídce,⁵⁸⁾ který musí být zaplacen za každý den, který uplyne od konce příslušné Doby po dokončení do data stanoveného v Potvrzení o převzetí.⁵⁹⁾ Avšak celková částka způsobila k platbě podle tohoto podčlátku nesmí překročit maximální částku náhrady škody za zpoždění (je-li taková) stanovenou v Příloze k nabídce. Přestože se jedná o náhradu škody jako takovou, nemusí objednatel zhotoviteli dokazovat a prokazovat svoji skutečnou majetkovou újmu či své ztráty, neboť výše odškodnění byla předem stanovena a obě smluvní strany s ní vyjevily souhlas. Dá se tedy říci, že v kontextu naší právní úpravy, je tento institut odškodnění považován de facto za smluvní pokutu dle ustanovení § 2048 a násl. zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále jen „občanský zákoník“), což ostatně i podtrhuje a potvrzuje změna promítnutá v podčlátku 8.7 ZP, kde je přímo s pojmem smluvní pokuta pracováno. Rozdílné je pojetí pramene smluvních podmínek FIDIC, kdy je podčlánek 8.7 brán, v kontextu českého práva, za jakýsi hybrid náhrady škody dle ustanovení § 2894 a násl. občanského zákoníku bez nutnosti prokazovat skutečnou ztrátu či újmu objednatele. Důvod, proč je náhrada škody předem určena určitou částkou se zdá být vcelku jasným – dá ušetřit velké množství času potřebného pro dokazování a vyčíslování majetkové újmy. A čas je ve výstavbě nejcennější komoditou. Tato náhrada škody, samozřejmě, nezabavuje Zhotovitele závazku dokončit Dílo nebo jakékoli jiné povinnosti, závazku nebo odpovědnosti, které může mít podle smlouvy.

Nyní bych se ráda věnovala předmětu tohoto pojednání a to smluvní pokutě za zpoždění. Jak jsem již výše uvedla, jsou obecné podmínky modifikovány a měněny zvláštními podmínkami, které zavádí jak institut uvedení do provozu či předčasného užívání, tak mění i formu odškodnění za zpoždění, a to na sankci v podobě smluvní pokuty. Pojmy **Doba pro uvedení díla nebo sekce do provozu** nebo **Předčasné užívání** je upraveno v podčlátku 1.1.3.10 VP ve znění ZP v návaznosti na podčlánek 10.5 VP ve znění ZP.⁶⁰⁾ **Doba pro dokončení** celého

57) Claimem je označován specifický požadavek jedné ze smluvních stran, jež může být oznámen správcí stavby na základě smlouvou pojmenované skutečnosti či jinak v souvislosti se smlouvou a pro jehož uplatnění smlouva předvídá určitý postup, jehož dodržení je podmíněno úspěšné domožení se požadavku. Může se jednat jak o claim objednatele, tak i o claim zhotovitele. Claimování tudíž znamená vnesení nároku.

58) Příloha k nabídce jsou vyplněné stránky nazvané příloha k nabídce připojené k Dopisu nabídky a tvoří jeho součást. Dopis nabídky je dokument nazvaný jako dopis nabídky, který byl připraven zhotovitelem a obsahuje podepsanou nabídku objednateli na dílo.

59) Potvrzení o převzetí vydává správce stavby na písemnou žádost zhotovitele. Do 28 dnů po obdržení žádosti musí správce stavby vydat potvrzení o převzetí, na kterém musí být uvedeno datum, kdy byly dílo nebo sekce dokončeny v souladu se smlouvou s výjimkou jakýchkoli drobných nedokončených prací a vad, které podstatným způsobem neovlivní užívání díla nebo sekce k jejich zamýšlenému účelu (buď dokud, nebo pokud tyto práce nebudou dokončeny a tyto vady odstraněny; nebo odmítnout žádost s uvedením důvodů a specifikováním práce, kterou má zhotovitel provést, aby mohlo být vydáno potvrzení o převzetí. Zhotovitel pak musí tuto práci dokončit před vydáním dalšího oznámení.

60) Doba pro uvedení do provozu je doba pro dokončení Díla nebo Sekce Zhotovitelem v rozsahu nezbytném pro účely uvedení Díla nebo Sekce do provozu za podmínek stavebního zákona tak, jak je stanovena v Příloze k nabídce (se všemi prodlouženími podle podčlátku 8.13 [Prodloužení doby pro uvedení

díla a každé sekce je upravena v podčlánku 8.2 VP ve znění ZP.⁶¹⁾ Jedná se o dva rozdílné instituty, z nichž Doba pro uvedení do provozu časově předchází a měla by předcházet Době pro dokončení. Nedodržením těchto dob je zhotovitel vystaven sankčnímu postihu, kterým je smluvní pokuta. Nárok objednatele na uplatnění smluvní pokuty za nedodržení Doby pro uvedení do provozu vůči zhotoviteli ve výši stanovené v Příloze k nabídce je upraven v podčlánku 4.28 písm. f).⁶²⁾ Oproti tomu nárok objednatele na uplatnění smluvní pokuty za nedodržení Doby pro dokončení vůči zhotoviteli ve výši stanovené v Příloze k nabídce vyplývá hned ze dvou ustanovení, a to podčlánku 4.28 písm. e)⁶³⁾ a podčlánku 8.7.⁶⁴⁾ Do této fáze by neměly být žádné komplikace s výkladem a vše se jeví jasným.

Problém nastává až s aplikací druhého odstavce podčlánku 4.28, který říká, že dopadají-li na jedno skutkově stejnorodé porušení povinnosti Zhotovitele dvě a více ustanovení o smluvní pokutě, uplatní se na takové porušení povinnosti pouze jedna smluvní pokuta, a to ta, která je v nejvyšší částce. Objevují se názory, že aplikací dotčeného odstavce zaniká právo objednatele claimovat (nárokovat) oba typy smluvní pokuty vedle sebe, tudíž je možné požadovat pouze jeden typ smluvní pokuty, a to ten v nejvyšší částce. Domníváme se, že tento názor není

do provozu nebo doby pro splnění postupného závazného milníku]), počítaná od Data zahájení prací nebo tak, jak je stanoveno v Příloze k nabídce.

- 61) Doba pro dokončení je definována tak, že Zhotovitel musí dokončit celé Dílo a každou Sekci (je-li nějaká) během Doby pro dokončení Díla a Sekce (podle okolností) včetně: a) úspěšných Přejímacích zkoušek a b) dokončení všech prací, které jsou podle Smlouvy potřebné k tomu, aby Dílo nebo Sekce byly považovány za dokončené pro účely převzetí podle podčlánku 10.1 [Převzetí díla a sekcí]. Dílo se nepovažuje za dokončené, pokud a dokud Zhotovitel nesplní podmínky uvedené v pododstavcích (a) a (b) výše. Zhotovitel je povinen splnit své povinnosti podle Smlouvy související s převzetím Díla nebo Sekcí (podle okolností) Objednatel podle podčlánku 10.1 (Převzetí díla a sekcí) a jeho dokončením tak, aby mohlo dojít k dokončení Díla a jeho převzetí (včetně úspěšného provedení Přejímacích zkoušek jsou-li nějaké) v Době pro dokončení. Zhotovitel je povinen zajistit, že Správce stavby obdrží veškeré dokumenty a doklady podle pododstavce (d) podčlánku 4.1 (Obecné povinnosti zhotovitele) a dokumenty uvedené v Technické specifikaci, které má před dokončením a převzetím Díla nebo Sekce obdržet. Pokud Zhotovitel nesplní tuto povinnost a v důsledku toho nebude moci dojít k převzetí podle podčlánku 10.1 (Převzetí díla a sekcí) v Době pro dokončení, nesplní svoji povinnost dokončit Dílo nebo jeho Sekci (podle okolností) v Době pro dokončení. Zhotovitel musí dokončit Dílo nebo Sekci v rozsahu nezbytném pro účely uvedení Díla nebo Sekce do provozu za podmínek stavebního zákona během Doby pro uvedení do provozu Díla nebo Sekce (podle okolností).
- 62) Objednatel má vůči Zhotoviteli právo na zaplacení smluvní pokuty ve výši stanovené v Příloze k nabídce, jestliže: f) Zhotovitel nedodrží Dobu pro uvedení do provozu podle podčlánku 10.5 (Předčasné užívání).
- 63) Objednatel má vůči Zhotoviteli právo na zaplacení smluvní pokuty ve výši stanovené v Příloze k nabídce, jestliže: e) Zhotovitel nedodrží Dobu pro dokončení podle podčlánku 8.2 (Doba pro dokončení).
- 64) Smluvní pokuta za zpoždění – jestliže Zhotovitel nedodrží ustanovení podčlánku 8.2 (Doba pro dokončení), musí Zhotovitel podle podčlánku 2.5 (Claimy objednatele) zaplatit za toto nesplnění závazku Objednateli smluvní pokutu za zpoždění. Tato smluvní pokuta za zpoždění je částka stanovená v Příloze k nabídce ve smyslu podčlánku 4.28 (e), která musí být zaplacena za každý den, který uplyne od konce příslušné Doby pro dokončení do data stanoveného v Potvrzení o převzetí. Avšak celková částka způsobilá k platbě podle tohoto podčlánku nesmí překročit maximální hodnotu smluvní pokuty za zpoždění (je-li taková) stanovenou v Příloze k nabídce. Tato smluvní pokuta nezabývá Zhotovitele závazku dokončit Dílo nebo jakékoli jiné povinnosti, závazku nebo odpovědnosti, které může mít podle Smlouvy.

správný. Pro kvalifikovanou oponentní argumentaci je nejdříve nutné vymezit pojem **skutkově stejnorodé porušení povinnosti**.

Legální definici pojmu **skutek** v právních normách nenajdeme, je toliko vymezen v právní teorii a soudní judikatuře. Jelikož v občanském právu hmotném pojem skutek není řešen, musíme si vypomoci a aplikovat právní normu či právní normy, které tuto definici obsahují popřípadě, které tuto problematiku řeší či upravují nejpodobněji. S použitím *analogie juris* je pro účely civilního práva procesního skutek vymezen jako nárok vyplývající z týchž skutkových okolností.

Trestní zákon i trestní řád sice pojem skutek používají, ale blíže ho nevymezují. Trestní právo vymezuje pojem skutek následovně: „*Za skutek se považuje určitá událost ve vnějším světě spočívající v jednání člověka, která může mít znaky jednoho trestního činu, dvou i více trestních činů (v jednočinném souběhu), anebo nemusí vykazovat znaky žádného trestního činu. Podstatou skutku podle trestního práva hmotného je jednání pachatele (obviněného) a následek tímto jednáním způsobený, jenž je relevantní z hlediska trestního práva.*“⁶⁵⁾ Judikatorně lze mluvit o „určité události ve vnějším světě, která má určité příčiny a následky“ (8/1985 Sb. rozh. tr.).⁶⁶⁾

Naproti tomu rozhodnutí NSS 1 As 125/2011-163,⁶⁷⁾ rozlišuje mezi skutkem *de facto* a skutkem *de iure*, kdy skutek *de facto* představuje skutkový děj zahrnující skutkové okolnosti konkrétního případu „tak jak se stal“, bez ohledu na jejich trestněprávní relevanci. Naopak skutkem *de iure* je souhrn trestněprávních relevantních skutečností odlišitelný od jiného skutku *de iure* téhož pachatele. Shodným jednáním pachatele tak může dojít k vyvolání různých právních následků (a potažmo k porušení či ohrožení zcela odlišných zájmů a hodnot), a tedy ke spáchání správních deliktů stanovených různými právními předpisy a sankcionovaných různými správními orgány. V takových případech je to podle NSS právě konstrukce skutku *de iure*, která umožňuje postižení pachatele za všechny právně relevantní následky jeho jednání. Pokud by tomu tak nebylo a uložení sankce jedním z dotčených správních orgánů by znamenalo založení překážky *ne bis in idem*, docházelo by podle NSS k situacím, kdy by určitým zájmům a hodnotám nemohla být ze strany správních orgánů poskytována ochrana, byť jsou právě k jejich ochraně zákonem povinovány. Nepřípustnost takového stavu by byla patrná zejména v momentu, kdy by byl pachatel nejprve postižen jedním správním orgánem za určitý nepřilíš závažný následek svého jednání, čímž by bylo znemožněno jeho potrestání za jiný, daleko závažnější následek.

K tomu, aby bylo možné postihnout pachatele na základě totožného jednání za dva různé delikty, nicméně podle NSS nestačí samotná existence dvou nominálně odlišných skutkových podstat deliktu. Teprve odlišnost v právně významném následku jednání zakládá existenci dvou samostatných skutků, o nichž je možné vést samostatná řízení. Aplikace zásady *ne bis in idem* je tedy spojována s odlišností (a odlišitelností) skutků *de iure*.

Lze tedy s použitím *analogie juris* vyložit pro účely našeho rozboru, že pojem skutek lze vykládat a považovat za určitou událost ve vnějším světě záležející v jednání Zhotovitele, které může mít znaky jednoho nebo více porušení smluvních povinností.

65) Právníký slovník. 3. vyd. 2009.

66) Citace z rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze 7. 5. 1984 sp. zn. 3 Tz 6/84 (R 8/1985 tr.).

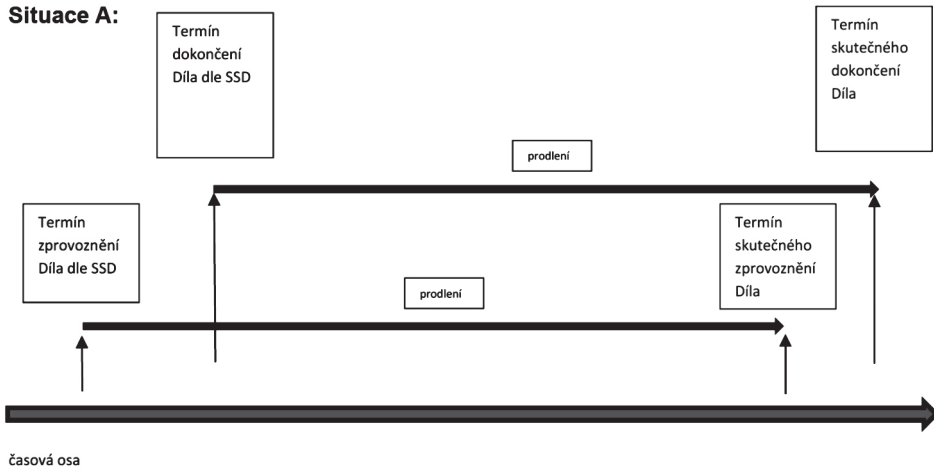
67) Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 11. 1. 2012, sp. zn. 1 As 125/2011.

Když jsme si vyložili význam pojmu skutek, je nutné ještě upřesnit pojem **stejnorodý** či **stejnorodost**. Stejně jako je tomu u pojmu skutku, ani pojem „stejnorodý“ zákon nedefinuje, proto si opět pomůžeme *analogií juris* z trestního práva. Stejnorodost znamená, že pachatel spáchal dva nebo více trestných činů naplňujících stejnou skutkovou podstatu (jedná se například o opakované krádeže). Pro účely našeho rozboru uplatnění smluvní pokuty je nemožné, aby zhotovitel opakovaně či několikrát uváděl dílo či sekci do provozu nebo aby opakovaně či několikrát dokončil dílo či sekci, resp. v našem případě opakovaně neuvedl do provozu dílo či sekci či nedokončil dílo nebo sekci. Nestejnorodost v trestněprávní teorii znamená, že pachatel spáchal dva nebo více trestných činů naplňujících různé skutkové podstaty (například jedná se o skutkovou podstatu porušení domovní svobody a krádeže apod.).

Z výše uvedených výkladů mám za to, že zpoždění zhotovitele s uvedením díla či sekce do provozu nelze zaměňovat s prodlením zhotovitele s dokončením díla či sekce. Po skutkové stránce se zhotovitel dopouští sice prodlení, kde tok času je sousledný, ale postupem času zhotovitel porušuje povinnost uvést dílo či sekci do provozu, což je jedna skutková povinnost. Tato skutková povinnost je odlišná, a nedá se nijak zaměnit od skutku, resp. od jednání, kterým je dokončit celé dílo či sekci dle podmínek smlouvy. Mezi uvedením díla či sekce do provozu a dokončením díla je obsahově rozdíl v tom, že při dokončení díla musejí být všechny stavební objekty, které jsou ve smlouvě jasně a přesně specifikovány a ujednány dokončeny, kdežto v případě uvedení do provozu se od zhotovitele neočekává, že budou všechny stavební objekty dokončeny. Dokončeny budou pouze ty stavební objekty, které lze objektivně považovat za nutné a nezbytné k užívání díla, resp. které jsou nezbytné pro získání pravomocného povolení k předčasnému užívání tak, aby to nemělo podstatný vliv na uživatelnost stavby, neohrozilo to bezpečnost a zdraví osob nebo zvířat anebo životní prostředí.⁶⁸⁾ Nejedná se o skutkově totožné jednání zhotovitele, přestože je zhotovitel u obou povinností v prodlení, a proto dle mého názoru, nelze ani dojít k závěru, že zhotovitelovo porušení povinností by bylo skutkově stejnorodé. Nedomnívám se, že by objednatel mohl, při porušení obou povinností zhotovitele, a tedy jak uvést dílo či sekci do provozu, tak dokončit dílo, uplatňovat pouze jednu smluvní pokutu a to tu hodnotově vyšší. Vycházíme-li z této premisy, je možné si představit, namodelovat a právně vyhodnotit následující situace.

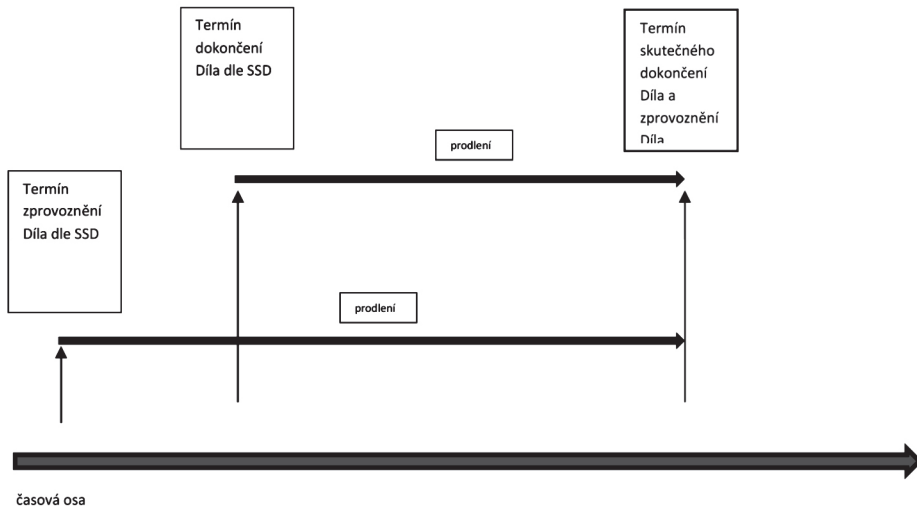
68) Dle ustanovení § 123 odst. 1 zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon).

Situace A:

Termín uvedení do provozu a termín dokončení díla jsou časově odlišné. Termín skutečného zprovoznění a termín skutečného dokončení díla jsou též časově odlišné. Při řešení této situace lze dle 2.5 VP ve znění ZP na začátku zpoždění zhotovitele s uvedením díla či sekce do provozu claimovat. Taktéž se bude claimovat při zpoždění zhotovitele s dokončením díla. U tohoto příkladu by k žádným výkladovým problémům nemělo docházet.

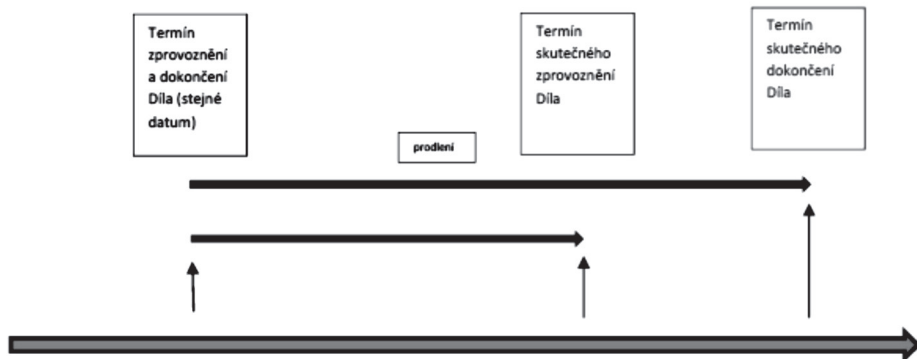
Situace B:

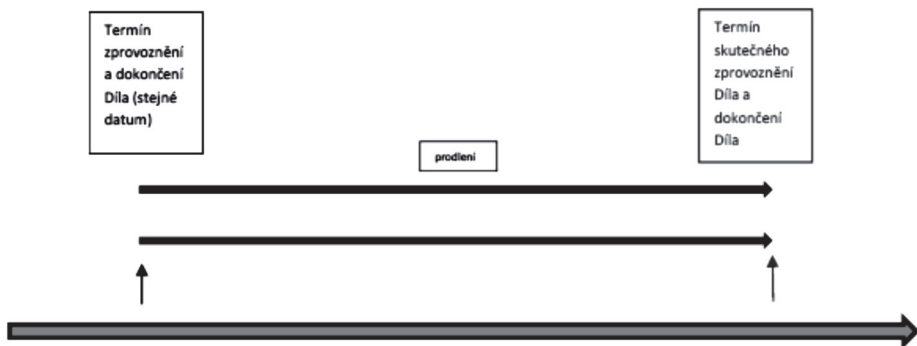
Termín uvedení do provozu a termín dokončení díla jsou časově odlišné. V tomto příkladu došlo pouze k dokončení díla. Při řešení této situace lze dle 2.5 VP ve znění ZP na začátku zpoždění zhotovitele s uvedením díla či sekce do provozu claimovat. Taktéž se bude claimovat při zpoždění zhotovitele s dokončením díla. Běh obou dob se ukončuje v jednom okamžiku,

a to proto, že dle podčlánku 10.5 VOP ve znění ZOP musí doba uvedení do provozu předcházet době k dokončení díla. Existují i výjimečné případy, kdy je uvedení do provozu současně s dokončením díla. Nemůže se ovšem stát, že by dílo bylo dokončeno a teprve poté zhotovitel uváděl dílo či sekci do provozu.

Situace C:

Situace D:

Situační nákres C a D zpodobňují situaci, kdy termín uvedení do provozu a dokončení díla je určeno stejným datem. Odlišnost obou nákresů je v termínech skutečného zprovoznění díla a skutečného dokončení. Ze situace C jasně vyplývá, že ke skutečnému zprovoznění díla došlo časově odlišně od dokončení díla. Ze situace D naopak vyplývá, že ke skutečnému zprovoznění a dokončení díla došlo zároveň. Tato situace je však fakticky málo pravděpodobná. Existují případy, kdy termíny obou dob jsou stejné, ale převážně se jedná o díla menšího rozsahu jako například výstavba či oprava protihlukové stěny nebo retenční nádrže apod.

Slovo závěrem

Lhůty a termíny plnění jsou jednou z nejvíce probíraných témat při výstavbových projektech vůbec. Z výše uvedeného rozboru je patrné, že celosvětově přístupy k řešení dílčích problémů s časem v návaznosti na zpoždění je ve snaze unifikovat a sjednocovat postupy smluvních stran. Jsou patrné snahy o zjednodušování a zrychlování a také o zefektivňování stavebních postupů a procesů. Na druhou stranu je patrný vliv právní tradice naší země zpodobněné ve znění zvláštních podmínek. Věříme, že výše uvedený rozbor alespoň trochu zpřehlední a vyjasní nesrovnalosti s postupem objednatele při nedodržení doby pro uvedení díla do provozu a za nedodržení doby pro dokončení díla, které se odbornou veřejností šíří.

Změny v oceňovací vyhlášce

Václav Pech

Také letos, jako každoročně, vstoupila v platnost ministerstvem financí vydaná změna vyhlášky č. 441/2013 Sb., k provedení zákona o oceňování majetku, ve znění vyhlášky č. 199/2014 Sb., ve znění vyhlášky č. 345/2015 Sb. a ve znění vyhlášky č. 53/2016 Sb. Po projednání v mezi-rezortním připomínkovém řízení a schválením komisemi v Legislativní radě vlády koncem roku 2016 tak s účinností od 1. 1. 2017 platí její novela vydaná pod č. 443/2016 Sb.

Důvodem navržených změn bylo opět přiblížení ceny zjištěné nemovitých věcí k jejich sjednaným cenám. Při navrhovaných úpravách vycházelo ministerstvo financí z analýzy údajů o prodeích nemovitých věcí a jejich statistických vyhodnocení. Na základě jejich výsledků byly provedeny úpravy ocenění ve stávající vyhlášce. Novela oceňovací vyhlášky řeší a zohledňuje opodstatněné připomínky vznesené odbornou veřejností s ohledem na znalosti místních podmínek a používání oceňovací vyhlášky v praxi.

Stavební pozemky, nejsou-li zařazeny v cenové mapě stavebních pozemků obce do skupiny parcel označených cenou, vyhláška určuje základní ceny ve vyjmenovaných městech, popřípadě oblastech nebo základní ceny okresů z realizovaných cen nezastavěných stavebních pozemků. Na základě analýz sjednávaných a zjištěných cen byly provedeny i úpravy kvalitativních pásem hodnotících znaků a jejich hodnot, především pro určování cen stavebních pozemků veřejných prostranství. Návrh novely vyhlášky aktualizuje tabulku s lázeňskými místy České republiky v návaznosti na stávající stav a ve vazbě na počet lázeňských zařízení, počet lůžek v těchto zařízeních a na poskytované služby. V souvislosti s tím jsou upravena kvalitativní pásma pro určování základních cen stavebních pozemků v nevyjmenovaných obcích. Nově se upravuje oceňování pozemků, které zatěžuje právo stavby, s vazbou na sjednané podmínky při zániku práva stavby. Pozemek zatížený právem stavby je po dobu trvání práva stavby pro vlastníka znehodnocen omezením či znemožněním užívání, nebo naopak pozemek může být zhodnocen stavbou vyhovující právu stavby.

Pro stavby, které nejsou součástí pozemku, bylo doplněno určení indexu trhu o další znaky zohledňující hospodářsko-správní význam a polohu obce a její občanskou vybavenost.

U oceňování staveb nákladovým způsobem se ceny staveb každoročně upravují na aktuální cenovou hladinu koeficienty změn cen staveb K_i , které předává ministerstvu financí Český statistický úřad. U oceňování staveb porovnávacím způsobem novela aktualizuje základní ceny pro jednotlivé druhy staveb, které vycházejí ze skutečně realizovaných cen.

Mezi tzv. jiné pozemky bylo nově zahrnuto oceňování pozemků, které nejsou podle zákona o oceňování majetku stavebními, ale jsou zastavěny stavbou movitou na základě územního

a stavebního řízení. V souvislosti s probíhajícími zaměřováními a oddělováními pozemků zastavěných hrází nebo dalšími stavebními součástmi u rybníků a malých vodních nádrží od druhu pozemku vodní plocha bylo přistoupeno k úpravě jejich oceňování.

Zastavme se u jednotlivých změn, které vyhlášky č. 443/2016 Sb. ze dne 19. 12. 2016, kterou se mění vyhlášky č. 441/2013 Sb., ve znění pozdějších předpisů, přináší:

V ustanovení § 4 odst. 1 byl upraven výpočet indexu trhu v souvislosti s rozšířením hodnotících znaků pro stanovení tohoto indexu u staveb a jednotek, které nejsou součástí pozemku (navíc znaky P7, P8 a P9). Doplnění doznalo také ustanovení § 4 odst. 5 a 6, kde se u výpočtu základní ceny upravené nezastavěného pozemku, určeného k zastavění skládkou, resp. vodním dílem regulačním plánem, rozhodnutím o umístění stavby, územním souhlasem, ohlášením stavebnímu úřadu, nebo veřejnoprávní smlouvou, nebo zastavěného pozemku již takto užívaného, se u indexu polohy doplňuje, že se tento index určí podle odst. 1 s tím, že se použijí hodnoty kvalitativních pásem ze sloupce h uvedené v tabulce č. 4 v příloze č. 3 k této vyhlášce.

Obdobně doznalo doplnění i ustanovení § 9 odst. 2 a 3, kde se výpočet základní ceny upravené nezastavěného pozemku, na který bylo vydáno rozhodnutí o změně využití pro skládky, skladové odstavné nebo manipulační plochy, přírodní sportoviště, rekreační plochy, nebo pozemku takto již užívaného, resp. o změně využití pro terénní úpravy v souvislosti s těžební a jí podobnou činností nebo s ní souvisejícími pracemi na zemském povrchu, zejména pro zřizování lomů, pískoven, odvalů a výsypek, nebo pozemku již takto užívaného, se u indexu polohy použijí hodnoty kvalitativních pásem sloupce f uvedené v tabulce č. 4 v příloze č. 3 k této vyhlášce.

Nejvýraznější změny doznalo ustanovení § 5, do něhož byl vložen nový odst. 6 upravující ocenění stavebního pozemku zatíženého právem stavby, které dosud oceňovací předpis neřešil. Cena pozemku zatíženého právem stavby se určí jako cena pozemku nebo jeho části upravená o současnou hodnotu nájmu, který by bylo možno od data ocenění do zániku práva stavby získat, popřípadě o současnou hodnotu rozdílu mezi tímto nájemným a stavebním platem, byl-li za právo stavby sjednán. Je-li k datu ocenění na pozemku stavba vyhovující právu stavby, započte se do ceny pozemku jeho případné zhodnocení touto stavbou. Přitom pro určení ceny pozemku se použije základní cena upravená podle ustanovení § 2–5 odst. 1–4 podle účelu užití stavby vyhovující právu stavby. Zhodnocení pozemku se určí jako rozdíl mezi předpokládanou cenou stavby a výší náhrady při zániku práva stavby, určených podle ustanovení § 39 odst. 7. Cena pozemku zatíženého právem stavby se určí podle stanoveného vzorce. V případě, že náhrada převyšuje předpokládanou cenu stavby, zhodnocení pozemku je nulové.

Změn doznávají i přílohy vyhlášky, kde se upravují hodnoty základních cen vyjmenovaných obcí a hodnoty znaků. Výraznější změny se týkají přílohy č. 3 tabulky č. 1, kde jsou doplněny tři nové znaky: znak č. 7 – Hospodářsko-správní význam obce, č. 8 – Poloha obce a znak č. 9 – Občanská vybavenost obce. Tyto znaky se posuzují pouze u stavby, která není součástí pozemku, a u jednotky, pokud jsou oceňovány uvedené stavby a jednotky nákladovým způsobem, používají se tyto znaky vždy. Jsou-li oceňovány stavby nebo jednotky, které nejsou součástí pozemku, porovnávacím způsobem, použijí se uvedené znaky pouze tehdy, je-li v příslušné tabulce určena základní cena pro všechny obce v okrese jako základní cena okresu Praha-východ, Praha-západ, nebo pro všechny obce v kraji podle počtu obyvatel. V ostatních případech ocenění nemovitých věcí je hodnota těchto znaků pro výpočet indexu trhu rovna 1.

V příloze č. 3 tabulky č. 4 je upraveno členění a obsah kvalitativního pásma znaku č. P2 pro hodnocení převažující zástavby v okolí pozemku. Dále byl upřesněn název znaku č. 6, neboť podle tohoto znaku se postupuje i u oceňování staveb. V příloze č. 4 tabulky č. 5 je rozšířeno i na oceňování pozemků veřejných prostranství. Členění znaku č. P1 bylo provedeno v souladu se zákonem č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích a vyhláškou č. 104/1997 Sb., kterou se provádí zákon o pozemních komunikacích. Ve znaku č. P2 bylo zjednodušeno posuzování charakteru a zastavěnosti území. Do znaku č. P4 bylo doplněno kvalitativní pásmo, ve kterém se mohou zohlednit vlivy zvyšující cenu. Jeho použití se předpokládá především při oceňování parků a sídlištní zeleně. Zařazení do kvalitativního pásma znaku musí hodnotitel v posudku odůvodnit včetně použité výše jeho hodnoty. V příloze č. 20 v tabulce č. 2 byl aktualizován seznam lázeňských míst. Lázeňským místem se rozumí území, kde jsou přírodní léčivé lázně, a kterým byl udělen lázeňský statut vládou České republiky na základě návrhu ministerstva zdravotnictví. V jednom lázeňském místě může být i více lázeňských zařízení. Pro kategorizaci lázeňských míst pro účely oceňování se vycházelo z počtu lůžek, zejména počet lůžek lázeňských zařízení a jejich kategorizací, vybavenosti, doprovodných aktivit a návštěvnosti lázeňského místa. Tato kritéria mají vliv na cenu pozemků lázeňského místa. Členění lázeňských míst bylo použito z několika zdrojů a statistických informací. Podle nich jsou lázeňská místa podle významu členěna na lázeňské místo nadnárodního významu, celostátního významu, regionálního významu a malého významu. V příloze č. 22 došlo k doplnění míry kapitalizace pro rodinné domy z důvodu oceňování pozemku zatíženého právem stavby. Pro stavby, které jsou součástí práva stavby, se míra kapitalizace použije podle druhu stavby. Výnosovým způsobem se jako dosud nebude oceňovat stavby rodinného domu, která je samostatnou stavbou nebo součástí pozemku.

U tabulek č. 1 příloh č. 24, 25, 26 a 27 vyhlášky byly aktualizovány základní ceny staveb pro určení ceny staveb porovnávacím způsobem. Aktualizace byla provedena na základě analýzy údajů, které ministerstvu financí předávají územní pracoviště finančních úřadů v návaznosti na ustanovení § 33 odst. 3 zákona č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku, ve znění pozdějších předpisů. V příloze č. 35 u tabulek č. 1–6 došlo k textovému upřesnění. V příloze č. 41 se změnilы hodnoty koeficientů změny cen staveb – Ki na základě zpracovaných údajů Českým statistickým úřadem. Další změny se týkají hodnot v tabulkách č. příloh 2, 24, 25, 26 a 27 vyhlášky na základě upřesnění po ukončení sběru dat a jejich zpracování pro rok 2017 Českým statistickým úřadem.

Padesáté zasedání Sekce ÚR a SŘ České společnosti pro stavební právo

Emil Flegel

Padesáté zasedání sekce ÚR a SŘ České společnosti pro stavební právo se konalo dne 8. 12. 2016. Zasedání zahájil Dr. E. Flegel, přivítal přítomné a přednesl návrh programu.

Přítomní byli seznámeni s rozhodnutím Ministerstva zemědělství ČR ze dne 4. 11. 2016 čj. 57237/2016-MZE k rušení závazných stanovisek v rámci zkráceného přezkumného řízení. Nepředloženi spisu není možné akceptovat jako důvod ke zrušení stanoviska, připuštěna možnost odvolání proti rozhodnutí o zrušení závazného stanoviska.

Byl diskutován rozsudek NSS sp. zn. 1 As 118/2016 ze dne 12. 10. 2016 k výkladu ustanovení § 25 odst. 2 a 4 vyhlášky č. 501/2006 Sb., o obecných požadavcích na využívání území – odstupové vzdálenosti staveb pro bydlení. Stěžovatel namítal, že vzájemné odstupy staveb rodinných domů se posuzují pouze podle ustanovení § 25 odst. 2 vyhlášky č. 201/2006 Sb. a nikoliv současně ještě podle ustanovení § 25 odst. 4 vyhlášky č. 501/2006 Sb., a že tedy není výjimka z ustanovení § 25 odst. 4 vyhlášky č. 501/2006 Sb. potřebná. Ze znění § 25 odst. 4 vyhlášky vyplývá, že reguluje vzdálenosti staveb pro bydlení. Takovými stavbami jsou dle § 2 odst. 1 písm. a) bytové domy a rodinné domy. Pokud protilehlé stěny rodinných domů – staveb pro bydlení obsahují okna obytných místností, vzdálenost mezi nimi nereguluje pouze § 25 odst. 2 vyhlášky, dle kterého musí být vzdálenost mezi domy alespoň 7 m, ale i přísnější odstavec 4. Mezi těmito ustanoveními tedy není vztah vzájemné speciality. Každé dopadá na jinou množinu posuzovaných staveb pro bydlení a jejich vzájemných odstupů, přičemž v některých případech, jako je například právě posuzovaná věc (rodinný dům s okny z obytných místností v protilehlých stranách, který je vyšší než 7 m), se tyto množiny protnou a je třeba aplikovat ustanovení obě.

Dále byl diskutován rozsudek NSS čj. 7 As 73/2016 z 10. 11. 2016 – k okruhu účastníků řízení při změnách staveb spočívajících v odpojování od CZT. Správní orgán, který by byl jinak příslušný k odvolání proti stavebnímu povolení, neověřuje při rozhodování o námitkách proti oznámení stavebního záměru podle § 117 odst. 5 stavebního zákona z roku 2006 účinky budoucího užívání stavby. Při úvaze, zda měl být opatřen souhlas namítnatele se stavbou (§ 117 odst. 4) však není omezen vymezením stavby v projektové dokumentaci či v certifikátu autorizovaného inspektora, ale musí sám uvážit, jak bude dokončená stavba v budoucnu fakticky užívána. Teprve poté lze určit subjekty, jejichž souhlasu se stavebním záměrem je podle § 117 odst. 2 písm. f) téhož zákona třeba.

Dále byl diskutován rozsudek NSS čj. 2 As 168/2016 z 19. 10. 2016 – k hodnocení pojmu imise pohledem a vzniklého obtěžování jako zásahu do vlastnických práv. Pohled oknem na sousední nemovitost lze považovat za imisi (§ 1013 odst. 1 občanského zákoníku z roku 2012) jen v mimořádných případech; zásadně je na těch, kteří si připadají možným pohledem obtěžování, aby pomocí různých technických řešení zabránili ostatním hledět na svůj pozemek nebo do své nemovitosti. Běžné užívání oken u obytných prostor obvykle za imisi nelze považovat.

K možnosti považovat obtěžování pohledem za imisi se vyjádřil Nejvyšší soud ve svém rozsudku ze dne 12. 12. 2001, sp. zn. 22 Cdo 1629/99, když dovodil, že aby bylo možno obtěžování pohledem považovat za imisi, muselo by jít o mimořádnou situaci, při které by bylo soustavně a závažným způsobem narušováno soukromí vlastníka nebo uživatele sousední nemovitosti; zpravidla by šlo o případy, kdy vlastnické právo by bylo zneužíváno k nahlížení do sousední nemovitosti za účelem narušování soukromí sousedů anebo by došlo ke stavební změně, umožňující nahlížení do dosud uzavřených prostor, přičemž tuto změnu by neodůvodňovaly oprávněné zájmy toho, kdo změnu provedl. Při posuzování věci je třeba přihlížet k oprávněným zájmům všech účastníků řízení. Je též třeba vycházet ze skutečnosti, že obecně nelze ukládat těm, kdo mají faktickou možnost nahlížet do cizích oken, aby provedli taková opatření, kterými by tuto možnost vyloučili; to by znamenalo, že vlastníci nemovitostí by byli nuceni je ohradit takovým způsobem, že by z nich nebyl možný výhled na cizí nemovitosti, resp. by byli nuceni zřizovat okna situovaná jen tak, že by z nich nebylo vidět sousední nemovitosti. Stejně by bylo třeba ohradit veřejná prostranství, ze kterých je vidět například do oken bytů. Proto je – v souladu s dlouhodobě respektovanými zvyklostmi – na tom, kdo se cítí být obtěžován pohledem, aby provedl opatření, která by tomuto obtěžování zabránila. Tomu odpovídá praxe pořizování záclon, závěsů, žaluzií, neprůhledných plotů apod., těmi, kdo nechtějí být takto obtěžováni, nikoliv těmi, kdo by mohli do domů, případně jiných nemovitostí nahlížet.

Byl diskutován rovněž rozsudek NSS čj. 1 As 210/2016 ze dne 26. 10. 2016 – k soudnímu přezkumu SP před přezkumem ÚR. Jsou-li u jednoho soudu (zde u jednoho senátu soudu) napadena jak územní rozhodnutí, tak i stavební povolení, která spolu úzce souvisí, nelze přezkoumat stavební povolení dříve, než soud rozhodne o žalobě proti územnímu rozhodnutí. Proto je nezbytné, aby soud důsledně rozhodoval podle § 56 s. ř. s., tedy v souladu s pořadím věcí nejprve přezkoumal územní rozhodnutí, které bylo napadeno dříve než stavební povolení, popřípadě spojil obě řízení a rozhodl o nich společně, nebo řízení o přezkumu stavebního povolení přerušil do doby, než rozhodne o územním rozhodnutí. Ve společném řízení by v případě existence důvodů pro zrušení územního rozhodnutí bylo namístež zrušit zároveň i stavební povolení.

Na pořadu jednání byl rovněž rozsudek NSS čj. 4 As 193/2016 ze dne 4. 11. 2016 – k určení hranice a výkladu tzv. souřadnicové hodnoty. Střední souřadnicovou chybu si lze představit jako plochu kruhu o určitém poloměru se středem v evidované souřadnici, o které tvrdíme, že zde všude může určený bod být (rozsudek ze dne 26. 3. 2014, čj. 1 As 7/2014-54). V rámci střední souřadnicové chyby se tedy chybovost může pohybovat pouze v hodnotě vyjadřující poloměr kruhu směrem od jeho středu, tj. v posuzovaném případě 0,26 m podle kódu kvality 4 uvedeného v bodě 13.9 přílohy katastrální vyhlášky. Pro účely dokazování průběhu vlastnické hranice je možné odchylky dané charakterem zeměměřičské činnosti korigovat objektivními skutečnostmi svědčícími o skutečném průběhu vlastnické hranice.

Byl konstatován rovněž zajímavý rozsudek Krajského soudu v Plzni čj. 30A 221/2015 ze dne 31. 10. 2016. Soud rozhodoval o zásahové žalobě proti ověření zjednodušené dokumentace. Ověření zjednodušené dokumentace má povahu osvědčení vydávaného správním orgánem podle části čtvrté § 154 a násl. správního řádu. Ve smyslu § 154 správního řádu v procesu vydání osvědčení se neuplatňuje ustanovení § 27 a 28 správního řádu upravující postavení účastníků řízení zahrnující i další dotčení osoby. Soud hodnotil, zda měl stavební úřad dostatek podkladů pro to, aby postupoval podle § 125 stavebního zákona a nikoliv podle § 129

stavebního zákona tak, jak to požadovala žalobkyně – velmi obsáhlé a argumentačně bohaté je v tomto směru vyjádření žalovaného stavebního úřadu obsažené v rozsudku. Soud také konstatoval, že pokud ověřením zjednodušené dokumentace stavební úřad současně potvrdil existenci předmětné stavby a účel jejího užívání, tak pouze deklaroval reálný stav a vytvořil tak podklad pro záznam této skutečnosti do katastru nemovitostí. Souhrnně v rámci těchto tvrzení žalobkyně nemohla být přímo dotčena na svých právech a její tvrzení bylo shledáno jako nedůvodné.

Byl konstatovaný rovněž rozsudek Krajského soudu v Brně čj. 30 A 63/2015 ze dne 30. 6. 2016. Soud kladl důraz na správnost předložené plné moci ve správním řízení. Její nedostatky mohou vést až ke zrušení správního rozhodnutí v souvislosti s neúčinným doručováním. Právní věta rozsudku zní: „*Aby se v konkrétním správním řízení mohlo jednat o zastoupení ve smyslu § 33 odst. 2 písm. c) správního řádu (tj. o zastoupení na základě tzv. prezidiální plné moci), je nutno naplnit zákonem stanovené vyšší formální požadavky kladené na plnou moc tohoto typu. Zmocnění tak musí být uděleno pro neurčitý počet řízení zahájených v určené době v budoucnu, nebo bez omezení, avšak vždy ve vztahu k určitému předmětu (k určité věci nebo činnosti konkrétní osoby), podpis na plné moci musí být úředně ověřen a plná moc musí být do zahájení řízení uložena u věcně příslušného správního orgánu (popřípadě udělena do protokolu). Nejsou-li uvedené podmínky naplněny, o plnou moc prezidiálního typu se nejedná.*“

Rovněž bylo upozorněno na novelu zákona o pozemních komunikacích č. 370/2016 Sb. účinnou od 14. 12. 2016.

Dále byly diskutovány vybrané problémy aplikační praxe:

- a) aktualizace ZUR a stanoviska dotčených orgánů,
- b) problematika souhlasu podle ustanovení § 1132 NOZ (k rozhodnutí, na jehož základě mají být práva spoluvlastníků omezena na dobu delší než deset let, je třeba souhlasu všech spoluvlastníků),
- c) nález Ústavního soudu z 1. 12. 2016 II. ÚS 2200/15 k otázce odpovědnosti za stav silniční vegetace v průjezdním úseku silnice,
- d) problematika staveb bunkrů, jejich vlastnictví a užívání.

Přítomní byli seznámeni s pracemi na přípravě vydání almanachu Sekce k příležitosti dosažení padesátého zasedání Sekce.

K jubileu JUDr. Miroslava Hegenbarta

Milý Mirku,

vracím se k jednomu heslu mladých let, že se má slavit všechno, všude, i když není co. Den 12. března 2017 je ovšem významným důvodem k oslavě, protože tento den uplyne 90 let od narození současného nestora českého stavebního práva – JUDr. Miroslava Hegenbarta.

Po skončení studia jsi pracoval na stavebním úřadu Prahy 7, kde jsi rozhodoval o stavbách. Jedno Tvoje rozhodnutí Ti jako Slávista nemohu odpustit, a to, že jsi vystěhoval stadion Slavie z Letenské pláně. Po praxi na stavebním úřadu jsi pracoval na ústředních orgánech státní správy, které byly nejvyššími orgány v oblasti přípravy, projektování, povolování a realizace staveb. Zde jsi se účastnil a inicioval legislativní úpravy v oblasti stavebního práva. Tvůj postup, v hierarchii orgánů státní správy od stavebního úřadu přes ministerstva až po předsednictvo Federální vlády, někdy přinášel problémy jak naložit s rozhodnutím,

teré jsi vydal na nižším stupni státní správy, až jednou došlo i k tomu, že „Tvoji dobří spolupracovníci“ Ti předložili k podpisu zrušení rozhodnutí, které jsi vydal na stavebním úřadě a potvrdil v odvolacím řízení.

V sedmdesátých letech minulého století jsi na Federálním ministerstvu pro technický a investiční rozvoj dostal úkol připravit nový stavební zákon. Obdivoval jsem, jak jsi zorganizoval pracovní skupinu složenou z odborníků v dané oblasti a jak jsi přinesl k řešení celou řadu, na svoji dobu progresivních, námětů s důrazem na kontrolu kvality stavebních výrobků, zavedení informačního systému ve výstavbě, profesních nároků na odpovědné osoby, působící ve výstavbě a zavedení všeobecných technických požadavků na výstavbu. Návrh stavebního zákona a jeho prováděcích předpisů se díky Tvým vyjednávacím a argumentačním schopnostem, podařilo předložit parlamentu bez rozporů a zákon platil s malými úpravami 30 let, na Slovensku platí s novelizacemi dodnes. Kládl jsi důraz nejen na vydání zákona, ale zejména na seznámení odborné i laické veřejnosti s jeho cíli a záměry a vytvoření podmínek pro jeho jednotnou aplikaci při jeho provádění. Inicioval jsi pro to i založení Výboru pro stavební právo, který se zaměřoval na vysvětlení některých částí zákona. Organizoval jsi četná školení, byl jsi externím přednášejícím na Právnické fakultě University Karlovy, působil jsi na postgraduálním studiu na Masarykově universitě v Brně a dalších školách. Přednášel jsi i na universitě v Drážďanech a ve Vídni pro rakouskou společnost pro stavební právo. Jsí autorem řady komentářů, publikací a odborných článků a jsi členem redakční rady Bulletinu pro Stavební právo. V roce 1992 jsme založili Českou společnost pro stavební právo, jejímž jsi byl dlouholetým předsedou a dodnes jsi jejím čestným předsedou.

Obdivuji při Tvém pozeňnaném věku Tvoji aktivitu, jsi čestným členem SIA-Rady výstavby, kterou jsi pomáhal založit, jsi členem rozkladových komisí na Ministerstvu pro místní rozvoj a Českém báňském úřadu a aktivně se podílíš na zpracování některých úkolů České společnosti pro stavební právo.

Jsem rád, že jsem s Tebou mohl téměř půl století spolupracovat a věřím, že nám to ještě nějaký čas vydrží. Byl jsi vždy milý přítel, dobrý společník, který nezkaží žádnou legráčku a který v mladším věku byl ochoten soutěžit v běhu s vyplašeným zajícem, který usilovně kličkoval a měl co dělat, aby vyhrál.

Milý Mirku, přeji Ti hodně zdraví a pohody a věřím, že spolu uijeme ještě mnoho příjemných chvil.

JUDr. Bedřich Sakař

STAVEBNÍ PRÁVO – Bulletin

Vydává Česká společnost pro stavební právo s odbornou garancí Ministerstva pro místní rozvoj ČR a Ministerstva průmyslu a obchodu ČR

Redakční rada:

Ing. arch. Hana Bártová, Mgr. David Dvořák (místopředseda), JUDr. Emil Flegel,
JUDr. Miroslav Hegenbart, Mgr. Pavel Herman, JUDr. Václava Koukalová,
JUDr. Jan Mareček, prof. JUDr. Karel Marek, CSc., JUDr. Pavel Novák,
Ing. Marcela Pavlová, prof. JUDr. Petr Průcha, CSc., JUDr. Pavla Schödelbauerová,
Ing. Petr Serafín (místopředseda), JUDr. Jan Sixta, Ing. Zbyšek Sochor,
doc. JUDr. Ivana Štenglová (předsedkyně), Ing. Jitka Víchová, JUDr. Zdeňka Vobrátilová,
Ing. arch. Václav Vondrášek

Ročník XX

Výrobu a distribuci zajišťuje:

Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o.
301 00 Plzeň, Kardinála Berana 1157/32
www.alescenek.cz

Předplatné, objednávky:

(adresa pro korespondenci)
ČSPSP
110 00 Praha 1, Václavské náměstí 31
Telefon: 222 231 316
e-mail: bulletin@spolstavprav.cz